

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Ghid privind art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Protecția proprietății

Actualizat la 30 aprilie 2020

Editurile sau organizațiile care doresc să traducă și/sau să reproducă în totalitate sau parțial prezentul ghid, în format tipărit sau electronic, se vor adresa către publishing@echr.coe.int pentru a primi detalii despre modalitățile de autorizare.

Pentru informații privind traducerile în curs de realizare ale ghidurilor de jurisprudență, consultați [Traduceri în curs](#).

Prezentul ghid a fost întocmit de Jurisconsultul Curții și nu obligă Curtea. Poate suferi modificări de formă.

Textul original al acestui ghid este în limba engleză. Este actualizat periodic, cel mai recent la 31 august 2019.

Ghidurile privind jurisprudența pot fi descărcate de la adresa www.echr.coe.int (Jurisprudență - Analiză juridică - Ghiduri de jurisprudență). Pentru informații noi despre publicații, vă rugăm să vizitați contul de Twitter al Curții <https://twitter.com/echrpublication>.

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2019

Cuprins

Aviz către cititori	5
I. Introducere.....	6
II. Aspecte generale	7
A. Aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1 – „bunuri”	7
1. Conceptul „bunuri”	7
a. Sens autonom.....	7
b. „Bunuri” protejate.....	8
i. Așteptare legitimă.....	9
c. Diferite tipuri de „bunuri” și alte drepturi patrimoniale	10
i. Creanțe și debite stabilite prin hotărâre judecătorească	10
ii. Acțiuni deținute într-o societate și alte instrumente financiare.....	11
iii. Clientela profesională.....	12
iv. Licențe comerciale.....	12
v. Venituri viitoare.....	13
vi. Proprietate intelectuală	13
vii. Închirierea și drepturile locative.....	13
viii. Prestații de securitate socială/pensii.....	14
ix. Distrugerea de bunuri în situații de conflict armat internațional sau intern – nivelul de probă necesar	16
x. Embrioni umani	17
B. Ingerința în exercitarea dreptului la respectarea bunurilor	17
1. Abordarea „trei reguli”	17
a. Privarea de proprietate	20
b. Reglementarea folosinței bunurilor	21
c. Regula generală	22
2. Principiul legalității	22
3. Interes public sau general.....	24
4. Proportionalitate și aspecte conexe (just echilibru, despăgubiri, marjă de apreciere)	26
a. Factori procedurali	27
b. Alegerea măsurilor	28
c. Aspecte de fond relevante pentru examinarea justului echilibru	28
d. Aspecte care îl privesc pe reclamant	29
e. Despăgubiri pentru ingerința în dreptul de proprietate ca element al justului echilibru.....	30
c. Obligații pozitive ale statelor membre.....	33
1. Efect orizontal – ingerințe din partea persoanelor fizice	35
2. Măsurile reparatorii.....	36
3. Procedura de executare silită	36
D. Relația dintre art. 1 din Protocolul nr. 1 și alte articole din Convenție.....	39
1. Art. 2	39
2. Art. 3	39
3. Art. 4	40
4. Art. 6	40
5. Art. 7	42
6. Art. 8	43
7. Art. 10	44
8. Art. 11	45
9. Art. 13	45
10. Art. 14	46

III. Aspecte specifice	47
A. Închirierea și controlul chiriilor.....	47
B. Cauze care privesc protecția socială.....	51
C. Cauze privind sistemul bancar	55
D. Impozitare	58
E. Amenajarea teritoriului.....	59
F. Confiscarea produselor infracțiunii.....	60
G. Restituirea proprietăților	63
H. Societăți deținute de stat	66
I. Măsuri de austeritate	67
J. Dreptul Uniunii	69
Lista cauzelor citate	70

Aviz către cititori

Prezentul ghid face parte din seria Ghidurilor de jurisprudență publicate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea”, „Curtea Europeană” sau „Curtea de la Strasbourg”), cu scopul de a informa practicienii dreptului cu privire la hotărârile și deciziile fundamentale pronunțate de Curtea de la Strasbourg. Prezentul ghid analizează și rezumă jurisprudența în legătură cu art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția europeană a drepturilor omului (denumită în continuare „Convenția” sau „Convenția europeană”). Cititorii vor găsi aici principiile-cheie dezvoltate în acest domeniu și precedentele relevante.

Jurisprudența citată a fost selectată dintre hotărârile și deciziile de referință, importante și/sau recente.*

Hotărârile și deciziile Curții soluționează nu numai cauzele cu care aceasta a fost învestită, ci servesc, mai general, pentru a clarifica, proteja și dezvolta normele Convenției; astfel, acestea contribuie la respectarea de către state a angajamentelor pe care și le-au asumat în calitate de părți contractante [*Irlanda împotriva Regatului Unit*, pct. 154, și, mai recent, *Jeronovics împotriva Letoniei* (MC), pct. 109].

Sistemul instituit de Convenție are ca finalitate să soluționeze, în interesul general, probleme care țin de ordinea publică, ridicând standardele de protecție a drepturilor omului și extinzând jurisprudența din acest domeniu la întreaga comunitate a statelor care sunt părți ale Convenției [*Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), nr. 30078/06, pct. 89, CEDO 2012]. Astfel, Curtea a subliniat rolul Convenției ca „instrument constituțional al ordinii publice europene” în domeniul drepturilor omului [*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), pct. 156].

Prezentul ghid include referințe pentru cuvintele-cheie din fiecare articol citat din Convenție și din protocoalele sale adiționale. Problemele juridice abordate în fiecare cauză sunt sintetizate într-o *Listă de cuvinte-cheie*, alese dintr-un tezaur cuprinzând termeni extrași (în majoritatea cazurilor) direct din textul Convenției și din protocoalele sale.

Baza de date HUDOC a jurisprudenței Curții permite căutarea după cuvinte-cheie. Căutarea după aceste cuvinte-cheie vă permite să găsiți un grup de documente cu un conținut juridic similar (motivarea și concluziile Curții din fiecare cauză sunt rezumate prin cuvinte-cheie). Cuvintele-cheie pentru fiecare cauză sunt disponibile în fișa detaliată a cauzelor de pe HUDOC. Pentru mai multe informații privind baza de date HUDOC și cuvintele-cheie, consultați *Manualul de utilizare a HUDOC*.

** Jurisprudența citată poate fi în una sau în cele două limbi oficiale (engleză sau franceză) ale Curții și ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului. Dacă nu se specifică altfel, referința citată este cea a unei hotărâri pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)” indică faptul că citatul este dintr-o decizie a Curții, iar mențiunea „(MC)” indică faptul că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră. Hotărârile Camerei care nu sunt definitive la data publicării prezentei actualizări sunt marcate cu un asterisc (*).

I. Introducere

Art. 1 din Protocolul nr. 1 – Dreptul de proprietate

„1. Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauza de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

2. Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a pune în aplicare legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor sau a altor contribuții, sau a amenzilor.”

Cuvinte-cheie HUDOC

Obligații pozitive (P1-1)

Bunuri (P1-1-1) – Dreptul la respectarea bunurilor (P1-1-1) – Ingerință (P1-1-1) – Privare de proprietate (P1-1-1): Interes public (P1-1-1) – Prevăzut de lege (P1-1-1): Accesibilitate (P1-1-1); Previzibilitate (P1-1-1); Garanții împotriva abuzurilor (P1-1-1) – Principii generale de drept internațional (P1-1-1)

Reglementarea folosinței bunurilor (P1-1-2): Interes general (P1-1-2) — Asigurarea plății impozitelor (P1-1-2) — Asigurarea plății contribuțiilor sau penalităților (P1-1-2)

1. Prezentul ghid are scopul de a oferi informații practicienilor dreptului cu privire la cele mai importante hotărâri pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului („Curtea”) de la înființarea sa până în prezent¹. Ghidul stabilește principiile-cheie dezvoltate în jurisprudența Curții, împreună cu precedentele relevante. Jurisprudența citată este selectivă: au fost alese hotărârile și deciziile principale, relevante și recente².

2. Hotărârile Curții de la Strasbourg au drept scop nu doar să soluționeze cauzele cu care este sesizată Curtea, ci, mai general, să clarifice, să protejeze și să dezvolte normele instituite de Convenția europeană a drepturilor omului („Convenția”), contribuind astfel la îndeplinirea de către state a angajamentelor pe care și le-au asumat în calitate de părți contractante (*Irlanda împotriva Regatului Unit*, pct. 154).

Misiunea sistemului Convenției este așadar aceea de a soluționa aspecte de ordine publică în interesul comun, ridicând astfel standardele generale în materie de protecție a drepturilor omului și extinzând jurisprudența în materie de drepturile omului la nivelul întregii comunități a statelor parte la Convenție [*Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), pct. 89].

3. Art. 1 din Protocolul nr. 1 garantează dreptul de proprietate. În *Marckx împotriva Belgiei*, pct. 63-64, Curtea a afirmat pentru prima dată că:

„[...] Recunoscând că orice persoană are dreptul la respectarea bunurilor sale, art. 1 garantează, în esență, dreptul de proprietate. Aceasta este impresia clară lăsată de cuvintele «bunuri» și «folosința bunurilor» (în limba franceză: «*biens*», «*propriété*», «*usage des biens*»); lucrările pregătitoare («*travaux préparatoires*»), la rândul lor, confirmă acest lucru în mod neechivoc: autorii au folosit constant «dreptul de proprietate» sau «dreptul la proprietate» pentru a descrie obiectul proiectelor succesive care au fost anterioare prezentului art. 1. Într-adevăr, dreptul de a dispune de bunurile proprii constituie un aspect tradițional și fundamental al dreptului de proprietate [...]

Cu toate acestea, paragraful al doilea al art. 1 oferă statului contractant permisiunea de «adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosinței bunurilor conform interesului general». Acest paragraf stabilește astfel că statele contractante sunt judecători unici cu privire la «necesitatea» unei

¹. Referințele la jurisprudență au fost actualizate până la 31 august 2018.

². Hyperlink-urile către hotărârile și deciziile citate oferă un link către textul original în limba engleză sau franceză (cele două limbi oficiale ale Curții). Cititorii pot consulta baza de date [HUDOC](#) a jurisprudenței Curții, care oferă acces la hotărârile și deciziile în limba engleză și/sau franceză și la [traduceri în aproximativ 20 de alte limbi](#).

astfel de legi [...]. În ceea ce privește «interesul general», acesta poate determina, în anumite cazuri, un legiuitor «să reglementeze folosința bunurilor»[...].”

II. Aspecte generale

A. Aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1 – „bunuri”

Art. 1 din Protocolul nr. 1 – Dreptul de proprietate „1. Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. [...]”
Cuvinte-cheie HUDOC Bunuri (P1-1-1) – Dreptul la respectarea bunurilor (P1-1-1)

1. Conceptul „bunuri”

4. Conceptul „bunuri” din prima parte a art. 1 din Protocolul nr. 1 este unul autonom, care include atât „bunurile actuale”, cât și activele, inclusiv creanțele, despre care reclamantul poate susține că are cel puțin o „așteptare legitimă”. „Bunurile” includ drepturi „*in rem*” și „*in personam*”. Termenul cuprinde bunuri imobile și mobile și alte drepturi de proprietate.

a. Sens autonom

5. Conceptul „bunuri” are un sens autonom, independent de clasificarea oficială din dreptul intern și nu se limitează la proprietatea asupra bunurilor fizice: anumite alte drepturi și interese care constituie active pot fi considerate de asemenea „drepturi de proprietate” și, prin urmare, „bunuri” în sensul acestei dispoziții. Aspectul care trebuie examinat este dacă circumstanțele cauzei, considerate în ansamblu, au făcut ca reclamantul să fie titularul unui drept substanțial protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct. 63; *Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), pct. 124; *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 129; *Beyeler împotriva Italiei* (MC), pct. 100; *Iatridis împotriva Greciei* (MC), pct. 54; *Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), pct. 171; *Fabris împotriva Franței* (MC), pct. 49 și 51; *Parrillo împotriva Italiei* (MC), pct. 211; *Bélané Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 76].

6. Faptul că legislația internă a unui stat nu recunoaște un anumit interes ca fiind un „drept” sau chiar un „drept de proprietate” nu împiedică în mod necesar să se considere că interesul în cauză este un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Depalle împotriva Franței* (MC), pct. 68, în ceea ce privește dreptul revocabil și precar de ocupare a unei proprietăți aflate pe domeniul public, ca urmare a trecerii unei perioade de timp; *Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), pct. 129, în ceea ce privește dreptul patrimonial al reclamantului la locuința sa construită fără autorizație]. De asemenea, o tolerare de lungă durată din partea autorităților a conferit drepturi de proprietate reclamantilor, în ceea ce privește un teren aflat în litigiu (*Kosmas și alții împotriva Greciei*, pct. 68-71). În plus, s-a considerat că o lege internă care dispunea exproprierea unei parcele de teren în anumite circumstanțe, cu drept de despăgubire, a creat un drept patrimonial (*Kutlu și alții împotriva Turciei*, pct. 58).

7. Curtea poate lua în considerare legea internă în vigoare la data pretensei ingerințe, în cazul în care nu există niciun indiciu care să sugereze că legea respectivă contravine obiectului și scopului art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, pct. 31). De exemplu, construcțiile ilegale pot, în anumite circumstanțe, să fie considerate „bunuri” [*Öneryıldız împotriva*

Turciei (MC), pct. 127; *Depalle împotriva Franței* (MC), pct. 85, a se vedea punctul precedent; *Brosset-Triboulet și alții împotriva Franței* (MC), pct. 71; *Keriman Tekin și alții împotriva Turciei*, pct. 42-46], în special în cazul în care legea internă acceptă că acestea sunt obiecte ale dreptului de proprietate (*Ivanova și Cherkezov împotriva Bulgariei*, pct. 68). Astfel, recunoașterea unui drept patrimonial de către instanțele interne este extrem de relevantă în aprecierea Curții [*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 130-131], deși nu este decisivă.

8. Faptul că un drept de proprietate este revocabil în anumite circumstanțe nu împiedică să fie considerat un „bun” protejat de art. 1, cel puțin până la revocarea acestuia [*Bélané Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 75; *Krstić împotriva Serbiei*, pct. 83; *Čakarević împotriva Croației*, pct. 52; *Moskal împotriva Poloniei*, pct. 40; *Grobelyni împotriva Poloniei*, pct. 58]. De exemplu, în *Beyeler împotriva Italiei* (MC), pct. 104-105, Curtea a constatat existența unui drept patrimonial protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1, deși contractul de vânzare-cumpărare a unui tablou a fost considerat nul și neavenit de autoritățile naționale, pe motiv că reclamantul se afla în posesia tabloului de mai mulți ani, că a fost considerat *de facto* de către autorități ca având un drept patrimonial asupra acestuia și că a primit o compensație (a se vedea, de asemenea, infra, capitolul Cauze care privesc protecția socială).

9. În cazul activelor necorporale, Curtea a luat în considerare, în special, dacă situația juridică în cauză dădea naștere unor drepturi și interese financiare și, prin urmare, avea valoare economică. Astfel a considerat, de exemplu, că proprietățile intelectuale, precum mărcile comerciale și drepturile de autor [*Melnychuk împotriva Ucrainei* (dec.); *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct. 72, 76 și 78), sau licențele de exploatare a unui bun într-un anumit mod (cum ar fi licențele pentru servirea băuturilor alcoolice sau drepturile de pescuit, *Tre Traktörer Aktiebolag împotriva Suedei*, pct. 53; *Alatulkkila și alții împotriva Finlandei*, pct. 66; *O’Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd împotriva Irlandei*, pct. 89) constituie „bunuri”; similar, dreptul exclusiv de a utiliza domenii de internet înregistrate în numele unei societăți comerciale [*Paeffgen GmbH împotriva Germaniei* (dec.)].

b. „Bunuri” protejate

10. Art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică numai „bunurilor” actuale ale unei persoane [*Marckx împotriva Belgiei*, pct. 50; *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct. 64].

11. Astfel, un reclamant poate pretinde o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 numai în măsura în care deciziile contestate se referă la „bunurile” sale în sensul acestei dispoziții. „Bunurile” pot fi „bunuri actuale” sau active, inclusiv creanțe, în privința cărora reclamantul poate susține că are cel puțin o „așteptare legitimă” de a obține exercitarea efectivă a unui drept de proprietate [*Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, pct. 31; *J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd împotriva Regatului Unit* (MC), pct. 61; *Von Maltzan și alții împotriva Germaniei* (dec.) (MC), pct. 74 lit. c); *Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), pct. 35 lit. c)].

12. Prin contrast, speranța recunoașterii supraviețuirii unui drept de proprietate care nu a putut fi exercitat nu poate fi considerată a fi un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1, ca de altfel nicio creanță condiționată care a devenit caducă ca urmare a neîndeplinirii condiției [*Prințul Hans-Adam II al Liechtensteinului împotriva Germaniei* (MC), pct. 82-83; *Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Ceha* (dec.) (MC), pct. 69; *Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), pct. 35 lit. c); *Malhous împotriva Republicii Ceha* (dec.) (MC); *Nerva și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 43; *Stretch împotriva Regatului Unit*, pct. 32; *Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), pct. 172] (a se vedea infra, în contextul specific al restituirii bunurilor expropriate).

13. O persoană care se plânge de o încălcare a dreptului său de proprietate trebuie, în primul rând, să demonstreze existența unui astfel de drept [*Pištorová împotriva Republicii Ceha*, pct. 38; *Des Fours Walderode împotriva Republicii Ceha* (dec.); *Zhigalev împotriva Rusiei*, pct. 131]. Inițial, sistemul juridic național indică și identifică drepturile patrimoniale și reclamantului îi revine sarcina de a stabili natura precisă a dreptului prevăzut de dreptul național și posibilitatea de a beneficia de acesta. O hotărâre prin care Curtea Constituțională a declarat neconstituțional un act legislativ, dar a

amânat aplicarea sa, nu a creat o așteptare legitimă pentru perioada anterioară momentului în care hotărârea a devenit aplicabilă [*Dobrowolski și alții împotriva Poloniei* (dec.), pct. 28].

14. Atunci când există un litigiu dacă un reclamant are un drept patrimonial care este eligibil pentru protecție în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea trebuie să stabilească poziția juridică a reclamantului [*J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd împotriva Regatului Unit* (MC), pct. 61]. Curtea nu a constatat existența unui drept patrimonial suficient pentru a constitui un „bun” într-o cauză în care lichidarea bunurilor imobile ale tatălui reclamantei a avut loc cu mult înainte de stabilirea filiației acesteia [*Wysowska împotriva Poloniei*, pct. 51-52].

15. Pe de altă parte, într-o cauză în care instanțele interne au validat testamentul soțului reclamantei, aceasta a acceptat ulterior bunurile imobile ale soțului său prin act notarial, iar ulterior a înregistrat proprietatea care i-a fost transferată în cartea funciară, Curtea a considerat că interesul patrimonial al reclamantei de a-l moșteni pe soțul său era de natură și era suficient recunoscut pentru a constitui un „bun” [*Molla Sali împotriva Greciei* (MC), pct. 128-132].

i. Așteptare legitimă

16. În anumite circumstanțe, o „așteptare legitimă” de a obține un activ poate beneficia, de asemenea, de protecția oferită de art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, pct. 31; *a contrario*, *Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Ceha* (dec.) (MC), pct. 73].

17. Pentru ca o „așteptare” să fie „legitimă”, aceasta trebuie să aibă o natură mai concretă decât o simplă speranță și să se bazeze pe o prevedere legală sau pe un act juridic, precum o hotărâre judecătorească, care să aibă legătură cu dreptul patrimonial în cauză [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), pct. 49-50; *Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), pct. 173; *Saghinadze și alții împotriva Georgiei*, pct. 103; *Ceni împotriva Italiei*, pct. 39; *Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 75].

18. Conceptul de „așteptare legitimă” în contextul art. 1 din Protocolul nr. 1 a fost prima dată elaborat de Curte în *Pine Valley Developments Ltd și alții împotriva Irlandei*, pct. 51. În cauza respectivă, Curtea a constatat că o s-a creat o „așteptare legitimă” atunci când a fost acordat certificatul de urbanism în temeiul căruia societățile reclamante au achiziționat terenul în vederea dezvoltării acestuia. Certificatul de urbanism, care nu putea fi revocat de autoritatea abilitată în materie de urbanism, era „o parte integrantă a proprietății societăților” (*ibid.*, pct. 51; *Stretch împotriva Regatului Unit*, pct. 35, în ceea ce privește exercitarea posibilității de a reînnoi unui contract de închiriere pe termen lung; și *Ceni împotriva Italiei*, pct. 43, în ceea ce privește antecontractul semnat pentru cumpărarea unui apartament, prețul complet plătit și preluarea proprietății apartamentului de către reclamantă). În această categorie de cauze, „așteptarea legitimă” este întemeiată, așadar, pe o invocare justificată în mod rezonabil a unui act juridic care are un temei legal solid și care implică dreptul de proprietate [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), pct. 47].

19. Un alt aspect al noțiunii de „așteptare legitimă” este ilustrat în *Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, pct. 31. Pe baza unei serii de decizii ale Curții de Casație, Curtea a considerat că reclamantii puteau susține că aveau „așteptarea legitimă” că creanțele lor derivate din accidente maritime vor fi examinate în conformitate cu materia răspunderii civile, potrivit căruia astfel de creanțe iau naștere de îndată ce s-a produs prejudiciul. „Așteptarea legitimă” identificată aici nu constituia, în sine, un drept patrimonial; aceasta se referea la modul în care creanța clasificată drept „activ” este tratată în temeiul dreptului intern [*Draon împotriva Franței* (MC), pct. 70; *Maurice împotriva Franței* (MC), pct. 67-69]. În mod similar, în *Uzan și alții împotriva Turciei*, pct. 193, Curtea a constatat că reclamantii minori aveau o așteptare legitimă care se încadra în noțiunea de „bun”, întrucât instanța națională le recunoscuse capacitatea de a dobândi anumite drepturi prin moștenire și donații.

20. În schimb, nu se poate afirma că există o așteptare legitimă atunci când există un litigiu cu privire la interpretarea și aplicarea corectă a dreptului intern, iar susținerile reclamantei sunt respinse ulterior de instanțele naționale [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct. 65; *Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), pct. 173; *Bélané Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 75; *Karachalios împotriva Greciei* (dec.), pct. 46; *Radomilja și alții împotriva Croației* (MC), pct. 149].

21. Nu există așteptare legitimă în situația în care reclamantul se bazează pe simplul fapt că membrii guvernului pârât au făcut declarații politice în favoarea creanțelor restante ale reclamantului [*Bata împotriva Republicii Cehe* (dec.), pct. 77], sau pe o declarație programatică dintr-un statut, care făcea referire la un viitor statut care, în cele din urmă, nu a fost adoptat (*Zamoyski-Brisson împotriva Poloniei*, pct. 78).

22. În ceea ce privește alte creanțe decât cele referitoare la „bunurile” actuale, cerința potrivit căreia circumstanțele cauzei, luate în considerare în ansamblu, făceau din reclamant titularul unui drept substanțial au fost examinate în diferite moduri în jurisprudența Curții [*Bélané Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 76]. De exemplu, Curtea a examinat, într-o serie de cauze, dacă reclamantii aveau „o creanță care a fost stabilită în mod suficient pentru a fi executorie” [*Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe*, dec.) (MC), pct. 74]; dacă au probat existența „unui drept sustenabil, în temeiul dreptului intern de a beneficia de o prestație socială” [*Stec și alții împotriva Regatului Unit* (dec.) (MC), pct. 51]; sau dacă persoanele în cauză îndeplineau „condițiile juridice prevăzute de dreptul intern pentru acordarea oricărei forme speciale de prestații” (*Richardson împotriva Regatului Unit* (dec.), pct. 17].

23. Jurisprudența Curții nu are în vedere existența unui „litigiu real” sau a unei „creanțe întemeiate” drept criteriu pentru a stabili dacă există o „așteptare legitimă” protejată de art. 1 din Protocolul nr. 1, spre deosebire de contextul stabilirii aplicabilității art. 6 din Convenție sub aspectul său civil la procedurile dintr-o cauză [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), pct. 50 și 52; *Draon împotriva Franței* (MC), pct. 68]. Prin urmare, nu există o legătură necesară între existența pretențiilor care fac obiectul noțiunii „bunuri” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 și aplicabilitatea art. 6 § 1 în cazul procedurii contestate. Faptul că reclamantii nu au avut așteptarea legitimă că proprietatea le va fi restituită în temeiul dispozițiilor materiale din dreptul intern era suficient pentru a exclude aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1 în circumstanțele cauzei. În același timp, nu a fost suficient să se excludă o concluzie potrivit căreia, odată ce există o dispută reală și serioasă privind existența unui drept de proprietate, garanțiile prevăzute de art. 6 § 1 devin aplicabile [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), pct. 52; *J.S. și A.S. împotriva Poloniei*, pct. 51].

24. În concluzie, în pofida diversității expresiilor din jurisprudență privind cerința unui temei juridic intern care să genereze un interes patrimonial, tendința lor generală poate fi rezumată după cum urmează: pentru ca un „bun” constând într-o „așteptare legitimă” să fie recunoscut, reclamantul trebuie să dispună de un drept care să poată fi recunoscut și care, în conformitate cu principiul enunțat la pct. 52 din *Kopecký împotriva Slovaciei* (MC) (a se vedea capitolul Creanțe și debite stabilite prin hotărâre judecătorească), ar trebui să constituie cu adevărat un drept patrimonial substanțial suficient stabilit în temeiul dreptului național [*Bélané Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 79].

c. Diferite tipuri de „bunuri” și alte drepturi patrimoniale

i. Creanțe și debite stabilite prin hotărâre judecătorească

25. Pentru ca o creanță să poată fi considerată „activ” care intră sub incidența art. 1 din Protocolul nr. 1, reclamantul trebuie să probeze faptul că are un temei suficient în dreptul intern, de exemplu în cazul în care există o jurisprudență constantă a instanțelor naționale care să o confirme [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), pct. 52; *Plechanow împotriva Poloniei*, pct. 83; *Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei* (MC), pct. 94; *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct. 65; *Haupt împotriva Austriei* (dec.), pct. 47; *Radomilja și alții împotriva Croației* (MC), pct. 142)]. Atunci când

acest lucru a fost făcut, poate fi adus în discuție conceptul „așteptare legitimă” [*Draon împotriva Franței* (MC), pct. 65].

26. În ceea ce privește creanțele, conceptul „așteptare legitimă” se referă, de asemenea, la modul în care creanța clasificată drept „activ” ar fi tratată în temeiul dreptului intern și, în special, la faptul că jurisprudența constantă a instanțelor naționale ar continua să fie aplicată în același mod [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), pct. 48].

27. În schimb, Curtea a exclus aplicabilitatea conceptului „așteptare legitimă” în cazul unei creanțe stabilite care nu putea avea sorți de izbândă din cauza unei intervenții legislative previzibile (*National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society și Yorkshire Building Society împotriva Regatului Unit*, pct. 69).

28. O creanță condiționată al cărei termen de prescripție expiră ca urmare a neîndeplinirii condiției nu constituie un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), pct. 35; *Prințul Hans-Adam II al Liechtensteinului împotriva Germaniei* (MC), pct. 83; *Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Ceha* (dec.) (MC), pct. 69].

29. Un debit stabilit printr-o hotărâre judecătorească care este suficient stabilit pentru a fi executoriu constituie un „bun” (*Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei*, pct. 59; *Burdov împotriva Rusiei*, pct. 40; *Gerasimov și alții împotriva Rusiei*, pct. 179; *Yuriy Nikolayevich Ivanov împotriva Ucrainei*, pct. 45; *Streltsov și alți „pensionari militari din Novochoerkassk” împotriva Rusiei*, pct. 58). În schimb, un debit stabilit printr-o hotărâre judecătorească care nu este definitiv și, prin urmare, nu este exigibil, nu poate fi considerat „stabilit suficient pentru a fi executoriu” și, în consecință, nu constituie un „bun”.

30. O încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 coroborat cu art. 14 din Convenție se poate produce în cazul în care condiția este discriminatorie (*Zeibek împotriva Greciei*, pct. 45-46). Drepturile de creanță asupra moștenirii și asupra succesiunii privind diferența de tratament au fost considerate „bunuri” [*Marckx împotriva Belgiei*, pct. 52-55; *Fabris împotriva Franței* (MC), pct. 52-55].

ii. Acțiuni deținute într-o societate și alte instrumente financiare

31. În general, o societate care are valoare economică, alături de diverse drepturi asociate acesteia, care permit unui acționar să își exercite influența asupra unei societăți, poate fi considerată un „bun” [*Olczak împotriva Poloniei* (dec.), pct. 60; *Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei*, pct. 91; *Shesti Mai Engineering OOD și alții împotriva Bulgariei*, pct. 77]. Aceasta cuprinde, de asemenea, o pretenție indirectă la activele societății, inclusiv dreptul la o parte din activele respective în cazul lichidării acesteia, dar și la alte drepturi corespunzătoare, în special dreptul de vot și dreptul de a influența comportamentul și politica societății (*Societatea S. și T. împotriva Suediei*, decizie a Comisiei; *Reisner împotriva Turciei*, pct. 45; *Marini împotriva Albaniei*, pct. 165).

32. În anumite condiții, unicul proprietar al unei societăți poate pretinde că este „victimă” în sensul art. 34 din Convenție în măsura în care sunt în discuție măsurile contestate adoptate în privința societății sale [*Ankarcrona împotriva Suediei* (dec.); *Glas Nadezhda EOOD și Anatoliy Elenkov împotriva Bulgariei*, pct. 40]. Cu toate acestea, când nu acesta este cazul, neglijarea personalității juridice a unei societăți poate fi justificată numai în circumstanțe excepționale, în special atunci când se stabilește în mod clar că este imposibil ca societatea să aplice în fața instituțiilor Convenției prin intermediul organelor constituite în temeiul actului său constitutiv sau – în caz de lichidare – prin intermediul lichidatorilor săi [*Agrotexim și alții împotriva Greciei*, pct. 66; *Lekić împotriva Sloveniei* (MC), pct. 111; *CDI Holding Aktiengesellschaft și alții împotriva Slovaciei* (dec.); *Meltex Ltd și Movsesyan împotriva Armeniei*, pct. 66; *Veselá și Loyka împotriva Slovaciei* (dec.)] sau în cazul în care actele sau deciziile contestate au avut legătură cu acțiuni ale unor persoane precum un lichidator care acționează în numele societății (*G.J. împotriva Luxemburgului*, pct. 24).

33. În *Lekić împotriva Sloveniei* (MC), pct. 111, Curtea a clarificat faptul că criteriul *Agrotexim* a fost aplicat în mai multe rânduri atunci când au fost abordate pretențiile acționarilor de a fi identificați cu societatea în sensul statutului de „victimă” – și anume „din interior”, în limbajul Curții Internaționale

de Justiție („CIJ”). Linia jurisprudenței *Agrotexim* nu poate fi transpusă în mod direct cauzelor privind înlăturarea autonomiei unei societăți cu răspundere limitată în interesul creditorilor săi – sau „din exterior”, în limbajul CIJ. În situațiile în care o societate cu răspundere limitată a fost utilizată doar ca fațadă pentru acțiuni frauduloase de către proprietarii sau administratorii săi, înlăturarea autonomiei poate fi o soluție adecvată pentru apărarea drepturilor creditorilor săi, inclusiv a statului, și nu este greșită ca atare (*Khodorkovskiy și Lebedev împotriva Rusiei*, pct. 877). În plus, în cauzele introduse de creditorii societăților cu răspundere limitată deținute de stat sau ai băncilor, Curtea a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 ca urmare a refuzului statului pârât de a plăti o datorie a societății sau băncii în litigiu, ascunzându-se în spatele înlăturării autonomiei [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 114-15]. Curtea s-a întemeiat în această privință pe următoarele elemente: dacă statul a deturnat fondurile corporative în detrimentul societății și al acționarilor săi, nu a menținut o relație de concurență deplină cu societatea sau a acționat în mod abuziv față de forma corporativă (*ibid.*).

34. În sfârșit, art. 1 din Protocolul nr. 1 se extinde și la obligațiunile negociabile pe piața de capital, care sunt transferate de la un purtător la altul și a căror valoare poate fluctua în funcție de mai mulți factori (*Mamatas și alții împotriva Greciei*, pct. 90). Cu toate acestea, s-a considerat că o obligațiune de stat cu „destinație specială” sau pentru o „marfă”, care prevedea inițial dreptul de a primi un autovehicul în natură și care a făcut, ulterior, obiectul legislației-cadru în perioada imediat următoare ratificării Convenției, nu includea, prin urmare, dreptul de a dobândi acel bun [*Grishchenko împotriva Rusiei* (dec.)].

iii. Clientela profesională

35. Curtea a recunoscut existența unor drepturi similare drepturilor de proprietate în cauze privind practicile profesionale în care, în virtutea propriei activități, reclamantii respectivi își creaseră o clientelă care, în multe privințe, era de natura unui drept privat și constituia un activ și, prin urmare, un bun în sensul art. 1 prima teză din Protocolul nr. 1 [*Lederer împotriva Germaniei* (dec.); *Buzescu împotriva României*, pct. 81; *Wendenburg și alții împotriva Germaniei* (dec.); *Olbertz împotriva Germaniei* (dec.); *Döring împotriva Germaniei* (dec.); *Iatridis împotriva Greciei* (MC), pct. 54; *Van Marle și alții împotriva Țărilor de Jos*, pct. 41; *Malik împotriva Regatului Unit*, pct. 89; *Rola împotriva Sloveniei*, nr. 12096/14 și 39335/16, pct. 71; pentru o imagine cuprinzătoare a jurisprudenței, a se vedea *Könyv-Tár Kft și alții împotriva Ungariei*, pct. 31-32].

iv. Licențe comerciale

36. Autorizația de a desfășura o activitate comercială constituie un bun; revocarea sa constituie o ingerință în dreptul garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Megadat.com SRL împotriva Moldovei*, pct. 62-63; *Bimer S.A. împotriva Moldovei*, pct. 49; *Rosenzweig și Bonded Warehouses Ltd. împotriva Poloniei*, pct. 49; *Capital Bank AD împotriva Bulgariei*, pct. 130; *Tre Traktörer Aktiebolag împotriva Suediei*, pct. 53; *Vékony împotriva Ungariei*, pct. 29; *Fredin împotriva Suediei (nr. 1)*, pct. 40; *Malik împotriva Regatului Unit*, pct. 90).

37. O autorizație de funcționare bancară, efectul revocării acesteia fiind cel de a plasa în mod automat banca în lichidare judiciară, a fost considerată un „bun” (*Capital Bank AD împotriva Bulgariei*, pct. 130).

38. În plus, o licență pentru difuzarea la scară națională a programelor de televiziune fără alocarea unor frecvențe radio a fost privată de conținut [*Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), pct. 177].

39. În mod similar, o autorizație de pescuit de midii, care avea legătură cu desfășurarea obișnuită a activității de acvacultură a reclamantei, a fost considerată un „bun”, iar interdicția temporară a pescuitului de midii a fost considerată o restricție impusă acestei autorizații (*O’Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd împotriva Irlandei*, pct. 89).

v. Venituri viitoare

40. Art. 1 din Protocolul nr. 1 nu creează un drept de a dobândi bunuri [*Denisov împotriva Ucrainei* (MC), pct. 137]. Un bun viitor constituie un „bun” numai dacă a fost obținut sau dacă există o creanță cu titlu executoriu [*Ian Edgar (Liverpool) Ltd împotriva Regatului Unit* (dec.); *Wendenburg și alții împotriva Germaniei* (dec.); *Levänen și alții împotriva Finlandei* (dec.); *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct. 64; *Denisov împotriva Ucrainei* (MC), pct. 137].

41. În schimb, volumul de activitate de care beneficiază o profesie liberală – fără venituri fixe și fără o cifră de afaceri garantată – care este supusă hazardului vieții economice nu constituie un „bun” (*Federația Funcționarilor Vamali din Grecia, Gialouris și alții împotriva Greciei*, decizie a Comisiei).

vi. Proprietate intelectuală

42. Art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică proprietății intelectuale ca atare [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct. 72)].

43. Este aplicabil unei cereri de înregistrare a unei mărci chiar și înainte de înregistrarea mărcii [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct. 78] și *a fortiori* mărcilor înregistrate (*Kamoy Radyo Televizyon Yayincilik ve Organizasyon A.S. împotriva Turciei*, pct. 37), brevetelor [*Smith Kline și French Laboratories Ltd împotriva Țărilor de Jos* (dec.); *Lenzing AG împotriva Regatului Unit*, decizie a Comisiei], dreptului de autor (*Melnychuk împotriva Ucrainei* (dec.)). Titularii dreptului de autor sunt protejați de art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Neij și Sunde Kolmisoppi împotriva Suediei* (dec.); *SIA AKKA/LAA împotriva Letoniei*, pct. 41]. Dreptul de a publica traducerea unui roman intră în domeniul de aplicare al acestei dispoziții (*SC Editura Orizonturi SRL împotriva României*, pct. 70), și în mod similar și dreptul la opere muzicale și interesele economice derivate din acestea, inclusiv prin intermediul unui contract de licență (*SIA AKKA/LAA împotriva Letoniei*, pct. 55).

vii. Închirierea și drepturile locative

44. În anumite cauze, Curtea a considerat că închirierea este un drept patrimonial care atrage protecția art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Stretch împotriva Regatului Unit*, pct. 32-35; *Bruncrona împotriva Finlandei*, pct. 79; *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), pct. 140]. În *Di Marco împotriva Italiei*, pct. 48-53, Curtea a considerat că așteptarea legitimă a reclamantului în legătură cu drepturi patrimoniale, cum ar fi exploatarea terenului și activitățile comerciale aferente, era suficient de importantă pentru a constitui un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1.

45. În domeniul locuințelor, adesea, o întrebare-cheie este dacă art. 1 din Protocolul nr. 1 este aplicabil (a se vedea, de asemenea, „Distrugerea de bunuri în situații de conflict armat internațional sau intern – nivelul de probă necesar”).

46. În cauza Comisiei, *S. împotriva Regatului Unit* (dec.), reclamanta locuise mai mulți ani având o relație de același sex cu o altă femeie, care era chiriașă unei case aflate în proprietatea autorității locale. Reclamanta nu avea dreptul la închiriere sau la vreun alt drept legal asupra casei respective. După decesul partenerei sale, autoritatea locală a introdus o acțiune împotriva reclamantei și a obținut un ordin judecătoresc pentru evacuarea acesteia. Comisia a constatat că nu existase nicio legătură contractuală între reclamantă și autoritatea locală și că faptul că reclamanta locuise în casă o anumită perioadă de timp fără un titlu legal nu putea constitui un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1.

47. În ceea ce privește existența „bunurilor”, decizia Comisiei în *Durini împotriva Italiei* privea susținerile unei mame și ale fiicelor sale, potrivit cărora ar fi trebuit să aibă dreptul de a continua să locuiască în castelul familiei (aparținând unei fundații), în pofida dispozițiilor soțului decedat al acesteia și a testamentului strămoșului tatălui fetelor, datat 1918, care stipula că acest drept trebuie să fie acordat primului născut de sex masculin. Comisia a hotărât că dreptul de a locui într-un castel a

cărui proprietate o persoană nu o deține nu constituia un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 și că această dispoziție nu era, așadar, aplicabilă în speță.

48. În contextul persoanelor strămutate în interiorul țării („PSIT”), Curtea a considerat că, chiar și în lipsa unui titlu de proprietate înregistrat, faptul că reclamantul a deținut în continuare o casă o perioadă de peste 10 de ani – având în vedere caracterul său de bună-credință, precum și toleranța vădită din partea autorităților și adoptarea unor diverse acte cu putere de lege care confirmau drepturile PSIT în sectorul locativ și care stabileau garanții solide pentru protecția acestora – reprezenta un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Saghinadze și alții împotriva Georgiei*, pct. 104-108).

49. În *Hamer împotriva Belgiei*, pct. 76, clădirea în litigiu, construită fără autorizație de urbanism, era funcțională de 27 de ani înainte ca autoritățile naționale să constate nelegalitatea construcției. Autoritățile au continuat să tolereze construcția încă 10 ani înainte de a dispune demolarea acesteia. Curtea a considerat că interesul patrimonial al reclamantei de a se folosi de casa sa de vacanță, pentru care reclamanta și, anterior, tatăl său plățiseră impozit, fusese suficient stabilit și suficient de solid pentru a constitui un drept material și, prin urmare, un „bun”.

50. Similar, în *Keriman Tekin și alții împotriva Turciei*, pct. 40-43, Curtea a considerat că o casă construită fără autorizație constituia un „bun”, având în vedere că reclamantul a avut drept de folosință asupra acesteia o perioadă de timp fără a avea vreo problemă de pe urma faptului că era construită ilegal.

51. În *Elif Kizil împotriva Turciei*, pct. 67-69, Curtea a constatat că reclamanta dobândise în mod valid titlul de proprietate, care a fost înscris în cartea funciară. În pofida transferului ulterior al acestuia către trezoreria publică, titlul de proprietate nu a fost niciodată anulat oficial și reclamanta a continuat să se folosească de bunul său încă 28 ani și să plătească impozite. Având în vedere toleranța din partea autorităților pentru o perioadă atât de lungă de timp, dreptul de proprietate al reclamantei constituia un „bun”.

52. În plus, în *Valle Pierimpiè Società Agricola S.P.A. împotriva Italiei*, pct. 47-51, care privea o unitate de producție din domeniul piscicol situată într-o lagună din provincia Veneția, societatea comercială reclamantă deținea titlul oficial de proprietate, astfel cum fusese acesta autentificat de un notar și înscris în registrul mobilier. Așteptarea legitimă s-a creat în baza unei practici care data din secolul al 15-lea, de a acorda titluri de proprietate individuale văilor de pescuit și de a tolera ocuparea și utilizarea lor continuă. Reclamanta a plătit impozitul pe proprietate pentru Valle Pierimpiè, a ocupat situl și a acționat în calitate de proprietar fără ca autoritățile să fi luat vreodată măsuri. Situl era baza activității societății comerciale, profitul obținut de societatea comercială în urma activității sale constituia principala sursă de venit și, până la momentul în care proprietatea a fost încorporată în domeniul maritim public, societatea comercială avusese așteptarea legitimă de a fi în măsură să continue să-și desfășoare activitatea. Prin urmare, Curtea a hotărât că aceste circumstanțe au conferit societății comerciale reclamante dreptul la un drept material protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1.

53. În sfârșit, natura dreptului reclamantei la „o locuință socială închiriată” (FR. „*bail social*”) nu constituia un „bun” în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Tchokontio Happi împotriva Franței*, pct. 60), întrucât, potrivit hotărârii interne, reclamanta avea dreptul de a utiliza apartamentul, nu și dreptul de a-l achiziționa.

viii. Prestații de securitate socială/pensii

54. În jurisprudența anterioară a organelor Convenției, se considera că introducerea unor contribuții obligatorii la sistemele de asigurări sociale creau un drept protejat în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 numai în cazul în care exista o legătură directă între nivelul contribuțiilor plătite și prestațiile acordate (*Müller împotriva Austriei*, decizie a Comisiei, pag. 49). În caz contrar, reclamantul nu avea, în niciun moment, o participație identificabilă și care să poată fi pretinsă la acel fond (*G. împotriva*

Austriei, decizie a Comisiei, p. 86; *Kleine Staarman împotriva Țărilor de Jos*, decizie a Comisiei, pag. 166).

55. Cu toate acestea, într-o serie de cauze ulterioare, Curtea a hotărât în mod constant că și o prestație socială la un regim necontributiv ar putea constitui un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Bucheñ împotriva Republicii Cehe*, pct. 46; *Koua Poirrez împotriva Franței*, pct. 37; *Wessels-Bergervoet împotriva Țărilor de Jos* (dec.); *Van den Bouwhuijsen și Schuring împotriva Țărilor de Jos* (dec.)].

56. Incertitudinea privind aplicabilitatea acestei dispoziții în cazul prestațiilor de asigurări sociale a fost, în cele din urmă, clarificată în cauza *Stec și alții împotriva Regatului Unit* (dec.) (MC), pct. 47-56. Curtea a observat că, în majoritatea statelor, exista o gamă largă de prestații de securitate socială concepute pentru a conferi drepturi la plată care decurg de plin drept. Prestațiile sunt finanțate în diverse moduri: unele sunt plătite prin contribuții la un fond specific; altele depind de dosarul contribuțiilor reclamantului; multe dintre acestea sunt plătite în urma impozitării generale, pe baza unui statut definit în mod legal. Având în vedere diversitatea metodelor de finanțare și interdependența prestațiilor în majoritatea sistemelor de protecție socială, nu a mai fost justificat să se considere că numai prestațiile finanțate prin contribuții la un fond specific intră în domeniul de aplicare al art. 1 din Protocolul nr. 1. În plus, excluderea prestațiilor plătite fără impozitare generală ar însemna să nu se țină seama de faptul că mulți reclamanți din cadrul acestui ultim tip de sistem contribuie, de asemenea, la finanțarea sa, prin plata impozitului.

57. În statul democratic modern, multe persoane sunt complet dependente, total sau parțial pe parcursul vieții, pentru a supraviețui, de asistență socială și prestații sociale. Numeroase sisteme juridice interne recunosc faptul că astfel de persoane au nevoie de un anumit grad de certitudine și asistență și oferă prestații care sunt plătite – sub rezerva îndeplinirii condițiilor de eligibilitate – de plin drept. Atunci când o persoană are un astfel de drept în temeiul dreptului intern la o prestație socială, importanța acestui interes ar trebui, de asemenea, să se reflecte prin faptul că art. 1 din Protocolul nr. 1 să fie aplicabil [*Stec și alții împotriva Regatului Unit* (dec.) (MC), pct. 51; *Moskal împotriva Poloniei*, pct. 39; *Andrejeva împotriva Letoniei* (MC), pct. 77].

58. Art. 1 din Protocolul nr. 1 nu impune nicio restricție în ceea ce privește libertatea statelor contractante de a decide dacă instituie sau nu un sistem de securitate socială sau de a alege tipul sau valoarea prestațiilor acordate în cadrul unui astfel de sistem [*Sukhanov și Ilchenko împotriva Ucrainei*, pct. 36; *Kolesnyk împotriva Ucrainei* (dec.), pct. 89 și 91; *Fakas împotriva Ucrainei* (dec.), pct. 34, 37-43, 48; *Fedulov împotriva Rusiei*, pct. 66]. În cazul în care, cu toate acestea, un stat contractant dispune de o legislație care prevede plata de drept a unei prestații sociale – condiționată sau nu de plata prealabilă a contribuțiilor –, trebuie să se considere că respectiva legislație generează un drept de proprietate care intră în domeniul de aplicare al art. 1 din Protocolul nr. 1 pentru persoanele care îndeplinesc condițiile impuse [*Stec și alții împotriva Regatului Unit* (dec.) (MC), pct. 54].

59. Legislația care prevede plata unei pensii pentru limită de vârstă, condiționată sau nu de contribuții, generează un drept patrimonial care se încadrează în domeniul de aplicare al acestui articol, pentru persoanele care îndeplinesc cerințele sale [*Carson și alții împotriva Regatului Unit* (MC), pct. 64)].

60. În cazul în care persoana în cauză nu îndeplinește [*Bellet, Huertas și Vialatte împotriva Franței* (dec.), pct. 5] sau încetează să mai îndeplinească condițiile legale prevăzute de dreptul intern pentru acordarea oricărei forme speciale de prestații sau pensii, nu există o ingerință în drepturile prevăzute de art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Rasmussen împotriva Poloniei*, pct. 71), în cazul în care condițiile s-au schimbat înainte ca reclamantul să devină eligibil pentru o prestație specifică (*Richardson împotriva Regatului Unit*, pct. 17). În cazul în care suspendarea sau diminuarea pensiei nu a fost cauzată de modificări ale situației reclamantului, ci de modificări ale legii sau punerii sale în aplicare, acest fapt poate conduce la o ingerință în drepturile prevăzute de art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 86]. În plus, art. 1 din Protocolul nr. 1 a fost considerat aplicabil într-o

cauză în care reclamanta a fost somată să ramburseze prestațiile primite cu bună-credință, pe baza unei decizii administrative și în care autoritățile au comis o greșeală [*Čakarević împotriva Croației*, pct. 54-65].

61. În *Gaygusuz împotriva Austriei*, pct. 41, Curtea a constatat că dreptul la asistență de urgență – o prestație socială legată de plata contribuțiilor la fondul de asigurări pentru șomaj – era, în măsura în care acest fapt era prevăzut de legislația aplicabilă, un drept material în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1. În *Klein împotriva Austriei*, pct. 57, s-a observat că dreptul la o pensie plătită dintr-un sistem de pensii pentru avocați era legat de plata contribuțiilor și că, în cazul în care astfel de contribuții au fost făcute, nu se poate refuza acordarea acestuia persoanei în cauză. Prin urmare, contribuțiile la un fond de pensii pot crea, în anumite circumstanțe și în conformitate cu dreptul intern, un drept de proprietate [*Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei*, pct. 39; *Apostolakis împotriva Greciei*, pct. 28 și 35; *Bellet, Huertas și Vialatte împotriva Franței* (dec.); *Skórkiewicz împotriva Poloniei* (dec.)]. Pentru mai multe detalii, a se vedea infra, capitolul Cauze care privesc protecția socială.

62. În *Fedulov împotriva Rusiei*, pct. 70-72, Curtea a constatat, de asemenea, că eligibilitatea unei persoane cu handicap la medicamentație gratuită (tratament împotriva cancerului) reprezenta o „așteptare legitimă”, astfel încât art. 1 din Protocolul nr. 1 era aplicabil.

ix. Distrugerea de bunuri în situații de conflict armat internațional sau intern – nivelul de probă necesar

63. În cauze în care reclamanții s-au plâns de distrugerea locuințelor lor în contextul unor conflicte armate, Curtea a acceptat revendicarea dreptului de proprietate pe baza extraselor dintr-un inventar al locuințelor emis de administrația orașului după atacul incriminat (*Kerimova și alții împotriva Rusiei*, pct. 293). În *Damayev împotriva Rusiei*, pct. 108-111, a considerat că un reclamant care se plângea de distrugerea locuinței sale ar trebui să furnizeze cel puțin o descriere succintă a bunului în cauză. Ca exemple suplimentare de probe *prima facie* privind dreptul de proprietate sau reședința aflată în proprietate, Curtea a acceptat documente precum titluri de proprietate asupra locuinței sau terenului, extrase din registrele funciare sau fiscale, documente emise de administrația locală, planuri, fotografii și chitanțe pentru lucrări de întreținere, precum și probe ale expedierilor poștale, declarații ale martorilor sau orice alte probe relevante [*Prokopovich împotriva Rusiei*, pct. 37; *Elsanova împotriva Rusiei* (dec.)]. De asemenea, așa-numitele pașapoarte tehnice, văzute ca documente tehnice de inventar, au fost considerate drept probe indirecte ale titlurilor de proprietate asupra locuințelor și terenurilor [*Chiragov și alții împotriva Armeniei* (MC), pct. 140-141]. În general, în cazul în care un reclamant nu prezintă nicio dovadă a unui titlu de proprietate sau a reședinței, plângerile sale privind distrugerea respectivei proprietăți sunt sortite eșecului, deoarece Curtea nu este convinsă că are suficiente probe pentru a accepta că bunul în cauză exista și că se încadrează în domeniul de aplicare al „bunurilor” reclamantului [*Sargsyan împotriva Azerbaidjanului* (MC), pct. 183; *Lisnyy și alții împotriva Ucrainei și Rusiei* (dec.), pct. 26-27].

64. În cauza *Doğan și alții împotriva Turciei*, care privea evacuarea forțată a sătenilor dintr-o regiune aflată în stare de urgență din sud-estul Turciei și refuzul de a le permite să se întoarcă timp de mai mulți ani, guvernul pârât a invocat excepția potrivit căreia unii dintre reclamanți nu prezentaseră titluri de proprietate care să ateste că dețineau proprietăți în acel sat. Curtea a considerat că nu era necesar să decidă dacă, în lipsa titlurilor de proprietate, reclamanții aveau drepturi de proprietate în temeiul dreptului intern. Întrebarea era mai degrabă dacă activitățile economice generale desfășurate de reclamanți au constituit „bunuri” care intră sub incidența art. 1 din Protocolul nr. 1. În cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare, a observat că nu a fost contestat faptul că toți reclamanții au locuit în satul Boydaş, până în anul 1994. Deși nu aveau proprietăți înregistrate, aceștia fie își construiau propriile case pe pământurile ascendenților lor, fie locuiau în casele deținute de tații lor și cultivau terenul aparținând acestora din urmă; aveau drepturi necondiționate asupra terenurilor comune din sat, cum ar fi pășunile, pășunatul și pădurile, și își câștigau traiul din creșterea animalelor și tăierea copacilor. Toate aceste resurse economice și veniturile pe care

reclamanții le obținuseră în acest mod au fost clasificate drept „bunuri” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*ibid.*, pct. 139).

65. În concluzie, reclamanții aveau obligația să prezinte probe *prima facie* în sprijinul plângerilor lor în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție cu privire la distrugerea bunurilor în contextul unui conflict armat.

x. Embrioni umani

66. Având în vedere domeniul de aplicare economic și material al art. 1 din Protocolul nr. 1, embrionii umani nu pot fi reduși la noțiunea „bunuri” în sensul acestei dispoziții [*Parrillo împotriva Italiei* (MC), pct. 215].

B. Ingerința în exercitarea dreptului la respectarea bunurilor

1. Abordarea „trei reguli”

67. Odată ce Curtea este convinsă că art. 1 din Protocolul nr. 1 este aplicabil circumstanțelor cauzei, se angajează în analiza pe fond a împrejurărilor în litigiu.

68. Art. 1 din Protocolul nr. 1 cuprinde trei reguli distincte. Prima regulă, care figurează în prima teză a primului paragraf, are un caracter general și enunță principiul dreptului la respectarea bunurilor. Cea de a doua regulă, cuprinsă în a doua teză a primului paragraf, se referă doar la privarea de „proprietate” și face obiectul anumitor condiții. Cea de a treia regulă, prevăzută la al doilea paragraf, recunoaște faptul că statele contractante au dreptul, *inter alia*, de a reglementa folosința bunurilor conform interesului general [*Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, pct. 61; *Iatridis împotriva Greciei* (MC), pct. 55; *J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd împotriva Regatului Unit* (MC), pct. 52; *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct. 62; *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 98; *Immobiliare Saffi împotriva Italiei* (MC), pct. 44; *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 134; și *Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), pct. 93].

69. Cele trei reguli nu sunt „distincte” în sensul că nu sunt neconectate: a doua și a treia regulă se referă la cazurile speciale de ingerință în dreptul la respectarea bunurilor și, prin urmare, ar trebui interpretate în lumina principiului general enunțat la prima regulă [*Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei* (MC), pct. 50; *Bruncrona împotriva Finlandei*, pct. 65; *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct. 62] (pentru mai multe detalii, a se vedea subcapitolele Privarea de proprietate, Reglementarea folosinței bunurilor sau Regula generală).

70. Pentru a fi considerată compatibilă cu art. 1 din Protocolul nr. 1, ingerința trebuie să îndeplinească anumite criterii: trebuie să respecte principiul legalității și să urmărească un obiectiv legitim prin mijloace proporționale cu obiectivul urmărit [*Beyeler împotriva Italiei* (MC), pct. 108-114].

71. Această abordare structurează metoda Curții de examinare a cazurilor în care este convinsă că art. 1 din Protocolul nr. 1 este aplicabil (a se vedea capitolul Aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1 – „bunuri”). Constă într-o serie de etape succesive în care sunt abordate următoarele întrebări: A existat o ingerință în dreptul reclamantului la respectarea „bunurilor” sale? În cazul unui răspuns afirmativ, ingerința reprezintă o privare de proprietate? În cazul unui răspuns negativ, a fost pusă în discuție reglementarea folosinței bunurilor? În cazul în care măsurile care au afectat drepturile reclamantului nu pot fi clasificate drept privare de proprietate sau reglementarea folosinței bunurilor, situația în fapt din speță este interpretată de Curte din perspectiva principiului general al respectării „bunurilor”.

72. În marea majoritate a cauzelor, în cazul în care Curtea stabilește că ingerința nu a făcut obiectul condițiilor prevăzute de lege sau nu a urmărit interesul public, constată o încălcare a Convenției strict pentru acest motiv și nu consideră necesar să se angajeze în analiza proporționalității măsurilor

contestate (*Simonyan împotriva Armeniei*, pct. 25-26; *Vijatović împotriva Croației*, pct. 58; *Gubiyev împotriva Rusiei*, pct. 83; *Dimitrovi împotriva Bulgariei*, pct. 52-56; și *Bock și Palade împotriva României*, pct. 58-65) (pentru mai multe detalii, a se vedea subcapitolele Principiul legalității și Interes public sau general).

73. Cu toate acestea, în anumite cazuri rare, Curtea lasă deschisă una dintre aceste întrebări și continuă examinarea cauzei în temeiul principiului proporționalității (*Megadat.com SRL împotriva Moldovei*, pct. 67, și *Ünspeđ Paket Servisi SaN. Ve Tic. A.Ş. împotriva Bulgariei*, pct. 43) [pentru mai multe detalii, a se vedea subcapitolul Proporționalitate și aspecte conexe (just echilibru, despăgubiri, marjă de apreciere)].

74. Odată ce Curtea este convinsă că a existat o ingerință în drepturile reclamantului, examinează, în fiecare cauză, din ce categorie face parte ingerința reclamată. În cazul în care dreptul de proprietate al reclamantului a fost stins în temeiul dispozițiilor de drept intern, va examina cauza în temeiul celei de-a doua teze a primului paragraf, și anume ca privare de „proprietate”. Privarea de „proprietate” acoperă o serie de situații, indiferent de modul în care sunt clasificate în temeiul dreptului intern, în cazul în care însăși substanța unui drept individual a fost stinsă.

75. Măsurile mai puțin invazive decât exproprierea pot fi clasificate de Curte drept „reglementarea folosinței bunurilor”. În anumite cauze, trebuie trasată o linie fină între măsurile care se califică drept reglementarea folosinței bunurilor și cele care reprezintă privare de proprietate. Același lucru este valabil în ceea ce privește distincția care trebuie făcută între reglementarea folosinței bunurilor și măsurile examinate de Curte în temeiul primului principiu general al dreptului la respectarea „bunurilor”. În general, cu cât este mai puțin intruzivă măsura, cu atât mai mult se pretează analizei în temeiul primului principiu general decât din perspectiva reglementării folosinței bunurilor.

76. Măsurile similare pot fi clasificate diferit de către Curte (de ex., în *Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, pct. 62-64, un ordin de expropriere combinat cu o interdicție de a construi pentru o perioadă de timp considerabilă a fost considerat reglementare a folosinței bunurilor, în timp ce măsuri similare au fost examinate în temeiul principiului general în *Phocas împotriva Franței*, pct. 52; *Iatridis împotriva Greciei* (MC), pct. 55; *Katte Klitsche de la Grange împotriva Italiei*, pct. 40; *Pialopoulos și alții împotriva Greciei*, pct. 53. Similar, în *Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, pct. 34, stingerea pretenției de a primi o despăgubire printr-o intervenție legislativă a fost considerată privare de proprietate, în timp ce în *Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei* Curtea a examinat același tip de măsură în temeiul primei reguli a art. 1 din Protocolul nr. 1.

77. În unele cauze, este mai dificil pentru Curte să clasifice o măsură sau o serie de măsuri ca fiind fie privare de proprietate, fie reglementarea folosinței bunurilor, în special pentru că nu pot fi asimilate cu ușurință unor măsuri clasificate în jurisprudența existentă sau din cauza faptului că seria de măsuri cuprinde decizii disparate care aparțin diferitelor ramuri ale dreptului intern. În astfel de cauze, va analiza, probabil, circumstanțele cauzei în temeiul principiului general al primei teze a art. 1 din Protocolul nr. 1. Acest lucru se va aplica în special situațiilor în care nu numai o singură decizie, ci o combinație de diferite măsuri/decizii au afectat proprietatea reclamantului (*Đokić împotriva Bosniei și Herțegovinei*, pct. 55-56 – un contract de vânzare-cumpărare pentru un apartament valabil din punct de vedere juridic, reclamantul fiind înregistrat ca proprietar, dar căruia nu i s-a putut restitui apartamentul; și *Matos e Silva, Lda., și alții împotriva Portugaliei*, pct. 85 – în lipsa unei decizii oficiale de expropriere, restricțiile aduse dreptului la proprietate rezultau din diminuarea capacității de a dispune de proprietăți și din prejudiciile cauzate de faptul că se urmărea exproprierea; cu toate acestea, reclamantele au continuat să lucreze terenurile). Într-o cauză în care reclamantii s-au plâneau că le-au fost încălcate drepturile ca urmare a discrepanței dintre evaluarea valorii de piață a bunurilor expropriate în vederea stabilirii despăgubirii și a impozitului pe succesiune pentru aceleași bunuri, exproprierea și impozitarea au fost examinate separat și nu s-a constatat nicio încălcare. Cu toate acestea, efectul combinat al celor două măsuri a fost examinat în temeiul primei reguli și a condus la constatarea unei încălcări (*Jokela împotriva Finlandei*, pct. 61-65).

78. În astfel de cauze, deși măsurile nu au avut toate același efect juridic și au avut obiective diferite, Curtea consideră, în mod normal, că trebuie analizate împreună în lumina principiului general al respectării „bunurilor” (*Matos e Silva, Lda., și alții împotriva Portugaliei*, pct. 61-65).

79. Această dificultate în clasificarea măsurilor drept reglementare a folosinței bunurilor utilizării sau ca ținând de principiul general este, de asemenea, reflectată de faptul că, în anumite cauze, Curtea nu indică în mod expres ce parte a art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică în cauză (*Papamichalopoulos împotriva Greciei*, pct. 46) sau lasă deschisă întrebarea în mod expres (*Lavrechov împotriva Republicii Cehe*, pct. 43; *Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*, pct. 55; *Ünspeđ Paket Servisi SaN. Ve TiC. A.Ş. împotriva Bulgariei*, pct. 39-40).

80. În orice caz, Curtea va aplica aceleași criterii de evaluare, indiferent de clasificarea ingerinței. În toate cauzele, aceasta trebuie să servească interesului public (a se vedea capitolul referitor la ingerința în interesul public, infra), să respecte condițiile prevăzute de lege (a se vedea capitolul Ingerința în condițiile prevăzute de lege, infra) și să respecte criteriul justului echilibru (a se vedea capitolul Proportionalitate și aspecte conexe, infra).

81. Procedurile privind un litigiu de drept civil între părți private nu pot angaja răspunderea statului în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție [*Ruiz Mateos împotriva Regatului Unit*, decizie a Comisiei, pp. 268 și 275; *Gustafsson împotriva Suediei* (MC), pct. 60; *Skowroński împotriva Poloniei* (dec.); *Kranz împotriva Poloniei* (dec.); *Eskelinen împotriva Finlandei* (dec.); *Tormala împotriva Finlandei* (dec.); *Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd și alții împotriva Georgiei**, pct. 310]. Simplul fapt că statul, prin sistemul său judiciar, pune la dispoziție un for pentru stabilirea unui litigiu de drept privat nu dă naștere unei ingerințe a statului în dreptul de proprietate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Kuchař și Štis împotriva Republicii Cehe*, decizie a Comisiei), chiar dacă soluția unei hotărâri pronunțate de o instanță civilă conduce la pierderea anumitor „bunuri”. Totuși, este una din responsabilitățile care le revin statelor în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, de a institui cel puțin un cadru legislativ minim care să includă un forum adecvat, care să permită celor care pretind că dreptul lor a fost încălcat să își apere în mod efectiv drepturile și să le asigure respectarea lor. Dacă nu ar proceda astfel, un stat nu și-ar îndeplini în mod serios obligația de a proteja statul de drept și de a preveni arbitrariul [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), pct. 117].

82. Competența Curții de a verifica dacă dreptul intern a fost interpretat și aplicat în mod corect este limitată și nu este rolul său să se substituie instanțelor naționale. Rolul său este mai degrabă de a se asigura că deciziile acestor instanțe nu sunt arbitrare sau în alt mod vădit nerezonabile [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct. 83]. Statul poate fi considerat răspunzător pentru pierderile cauzate de astfel de soluții numai în cazul în care deciziile instanței nu sunt în conformitate cu legislația națională sau dacă acestea sunt afectate de arbitrar sau au un caracter nerezonabil contrar art. 1 din Protocolul nr. 1 sau dacă o persoană a fost privată în mod arbitrar și fără justă cauză de o proprietate în favoarea altuia [*Bramelid și Malmström împotriva Suediei*, decizie a Comisiei, pag. 82-83; *Dabić împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (dec.); *Vulakh și alții împotriva Rusiei*, pct. 44].

83. Doar în mod excepțional Curtea a considerat că o hotărâre a unei instanțe civile a constituit o ingerință, întrucât modalitățile de executare a acesteia erau atât de inflexibile încât impuneau o sarcină excesivă uneia dintre părți (*Milhau împotriva Franței*, pct. 48-53). Acest lucru a fost valabil și într-o cauză în care apartamentul cumpărat de reclamantă pe baza unor documente falsificate care indicau faptul că fusese achiziționat ca parte a unui sistem de privatizare i-a fost luat ulterior de către municipalitate, având în vedere că obiectul litigiului și dispozițiile de fond aplicate cuprindeau norme de drept public și implicau statul în capacitatea sa de reglementare (*Gladysheva împotriva Rusiei*, pct. 52-59). În mod similar, în *Zhidov și alții împotriva Rusiei*, pct. 94-95, Curtea a constatat că ordonanțele președințiale pronunțate de o instanță în cadrul unui litigiu între părți private au constituit o „ingerință”, întrucât urmăreau servirea interesului public. În *SIA AKKA/LAA împotriva Letoniei*, pct. 58-59, s-a considerat că o hotărâre pronunțată în cadrul unei proceduri privind protecția proprietății intelectuale a autorilor care au încredințat organizației reclamante gestionarea

dreptului de autor asupra operelor lor muzicale a constituit o ingerință, întrucât a limitat dreptul organizației reclamante de a încheia nesilit contracte cu privire la difuzarea de muzică.

a. Privarea de proprietate

84. În cazul în care dreptul reclamantului s-a stins deplin drept, Curtea examinează motivele invocate de reclamant în temeiul celei de a doua reguli, și anume privarea de proprietate.

85. În *Sfintele Mănăstiri împotriva Greciei*, pct. 60-61, Curtea a hotărât că o dispoziție legală care oferea în mod automat folosința și posesia proprietății desemnate în favoarea statului a avut ca efect transferul proprietății depline asupra terenului în cauză către stat și a constituit privare de „proprietate”.

86. Privarea de „proprietate” poate apărea și în situațiile în care nu a existat o decizie formală de stingere a drepturilor individuale, dar impactul asupra „proprietății” reclamantului produs de un set de diferite măsuri aplicate de autoritățile publice este atât de profund încât acestea devin asimilabile exproprierii. Pentru a stabili dacă a avut loc o privare de „proprietate”, Curtea nu trebuie să se limiteze la a examina dacă există o privare de proprietate sau o expropriere formală; trebuie să privească dincolo de aparențe și să cerceteze realitatea situației reclamate. Întrucât Convenția are drept scop să garanteze drepturi „practice și efective”, trebuie să se verifice dacă situația constituie o expropriere *de facto* [între altele, *Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, pct. 63; *Vasilescu împotriva României*, pct. 51; *Schembri și alții împotriva Maltei*, pct. 29; *Brumărescu împotriva României* (MC), pct. 76; *Depalle împotriva Franței* (MC), pct. 78]. Într-adevăr, în temeiul mai multor articole ale Convenției, jurisprudența Curții indică faptul că poate fi necesar să privească dincolo de aparențe și să verifice limbajul utilizat și să se concentreze pe realitățile situației (de exemplu, *Apap Bologna împotriva Maltei*, pct. 83).

87. De exemplu, într-o cauză în care forțele navale au intrat în posesia terenului reclamantilor, au creat o bază navală în acel loc și ulterior reclamantii nu au putut să aibă acces la proprietatea lor, să vândă, să lase moștenire, să ipotecheze sau să o doneze, să aibă posibilitatea de a dispune de teren, coroborate cu eșecul încercărilor de a remedia situația, a avut consecințe de facto suficient de grave pentru reclamant, astfel încât Curtea a considerat că au fost expropriați, chiar și în lipsa oricărei decizii formale de expropriere (*Papamichalopoulos împotriva Greciei*, pct. 44-46).

88. Într-o cauză care privea reținerea continuă a monedelor de aur confiscate înainte de intrarea în vigoare a Protocolului nr. 1, în condițiile în care hotărârea prin care se dispunea returnarea monedelor către reclamantă a fost pronunțată după intrarea în vigoare a Protocolului nr. 1 a fost ulterior anulată, Curtea a observat că obstacolele practice pot constitui o încălcare a Convenției la fel ca orice impediment legal. Pierderea dreptului de dispoziție asupra bunurilor în cauză, împreună cu eșuarea încercărilor de remediere a situației, a antrenat consecințe suficient de grave pentru reclamantă pentru a putea fi considerată de Curte drept confiscare de facto (*Vasilescu împotriva României*, pct. 51-54).

89. Într-o cauză în care autoritățile municipale au emis o dispoziție, în cadrul unei proceduri accelerate, privind posesia asupra terenului societății reclamante, au intrat în posesia fizică a acestui teren și au început lucrările de construcții rutiere, hotărârea ulterioară de autorizare retroactivă a posesiei ilegale de către autoritățile publice a privat societatea reclamantă de posibilitatea de a obține restituirea terenului. Efectul hotărârii a constituit privare de „proprietate” (*Belvedere Alberghiera S.r.l. împotriva Italiei*, pct. 54). Pierderea a 40% și 100% din valoarea terenurilor, combinată cu pierderea parțială a accesului fizic la acestea ca urmare a construirii unui baraj a fost, de asemenea, considerată ca reprezentând o expropriere *de facto* (*Aygun împotriva Turciei*, pct. 39). O concluzie similară a fost formulată cu privire la demolarea ilegală a unei clădiri (*Zammit și Vassallo împotriva Maltei*, pct. 54).

90. În cazul în care Curtea consideră o măsură sau un ansamblu de măsuri drept expropriere, acest fapt implică, în mod normal, pentru stat, obligația de a acorda despăgubiri proprietarului afectat (a

se vedea subcapitolul Despăgubiri pentru ingerința în dreptul de proprietate ca element al justului echilibru).

b. Reglementarea folosinței bunurilor

91. Măsurile clasificate de Curte, în temeiul celei de a treia reguli, drept reglementare a folosinței bunurilor acoperă o serie de situații, inclusiv, de exemplu, următoarele: revocarea sau modificarea condițiilor de acordare a licențelor care afectează desfășurarea activităților (*Tre Traktörer Aktiebolag împotriva Suediei*, pct. 55; *Rosenzweig și Bonded Warehouses Ltd. împotriva Poloniei*, pct. 49; *Bimer S.A. împotriva Moldovei*, pct. 49 și 51; *Megadat.com SRL împotriva Moldovei*, pct. 65); introducerea monopolului de stat pe piața manualelor școlare (*Könyv-Tár Kft și alții împotriva Ungariei*, pct. 43 și 59); sisteme de control al chiriilor [*Mellacher și alții împotriva Austriei*, pct. 44; *Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (MC), pct. 160; *Anthony Aquilina împotriva Maltei*, pct. 54; *Bittó și alții împotriva Slovaciei*, pct. 101]; suspendarea legală a executării ordonanțelor de repunere în posesie în privința chiriilor care au încetat să plătească chiria [*Immobiliare Saffi împotriva Italiei* (MC), pct. 46]; limitările impuse de lege cu privire la nivelul chiriei pe care proprietarii ar putea să o solicite de la titularul dreptului de închiriere și la prelungirea pe durată nedeterminată a unui contract de închiriere în aceleași condiții, în timp ce proprietarii au continuat să primească chirie în aceleași condiții pe care le-au acceptat în mod liber cu ocazia semnării contractului și au fost liberi să își vândă terenurile, deși acestea fac obiectul contractului de închiriere aferent terenului (*Lindheim și alții împotriva Norvegiei*, pct. 75-78); pierderea anumitor drepturi exclusive asupra terenului [*Chassagnou și alții împotriva Franței* (MC), pct. 74 – obligația de a tolera vânătoria pe terenul reclamanților; *Herrmann împotriva Germaniei* (MC), pct. 72]; refuzul de a elibera certificatul de înmatriculare oficial al unui autovehicul (*Yaroslavtsev împotriva Rusiei*, pct. 32; *Sildedzis împotriva Poloniei*, pct. 45); impunerea unor obligații pozitive asupra proprietarului terenului (de ex., reîmpădurire obligatorie – *Denev împotriva Suediei*, decizie a Comisiei); impunerea clasificării legale ca teren forestier, cu obligațiile aferente impuse proprietarului [*Ansay și alții împotriva Turciei* (dec.)].

92. Demolarea clădirilor care au fost construite în mod ilegal este de obicei considerată drept reglementare a folosinței bunurilor (*Ivanova și Cherkeзов împotriva Bulgariei*, pct. 69). În *Saliba împotriva Maltei*, pct. 46, Curtea a hotărât că efectul ordonanței de demolare a unei construcții complet ilegale a fost acela de a readuce lucrurile în poziția în care ar fi fost în cazul în care cerințele legii nu ar fi fost încălcate. Cu toate acestea, într-o serie de cauze, măsura demolării a constituit o sancțiune și, prin urmare, a intrat sub incidența art. 6 din Convenție, deși nu a existat nicio condamnare penală (*Hamer împotriva Belgiei*, pct. 59-60). În mod similar, în *Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei* (dec.), Curtea a hotărât că art. 7 se aplica confiscării terenului care fusese exploatat în mod ilegal, ceea ce a condus la demolarea clădirilor deja ridicate.

93. Confiscarea este considerată de Curte drept reglementare a folosinței bunurilor, care trebuie luată în considerare în temeiul celui de-al doilea paragraf al art. 1 din Protocolul nr. 1, în pofida faptului evident că implică o priveră de „proprietate” [*AGOSI împotriva Regatului Unit*, pct. 51; *Raimondo împotriva Italiei*, pct. 29; *Honecker și alții împotriva Germaniei* (dec.); *Riela și alții împotriva Italiei* (dec.)]. Prin urmare, abordarea constantă a Curții este cea potrivit căreia o măsură de confiscare constituie reglementare a folosinței bunurilor (*Air Canada împotriva Regatului Unit*, pct. 34; *Silickienė împotriva Lituaniei*, pct. 62). În *S.A. Bio d’Ardenne împotriva Belgiei*, pct. 47-49, sacrificarea obligatorie a numeroase animale infectate cu bruceloză ca urmare a încălcării mai multor norme privind sănătatea animală a constituit o reglementare a folosinței bunurilor.

94. Cu toate acestea, atunci când confiscarea unui instrument al unei infracțiuni privește proprietatea unor terți și constituie o măsură permanentă, Curtea a considerat că astfel de ingerințe constituie priveră de bunuri (*Andonoski împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, pct. 36, confiscarea permanentă a unui automobil utilizat de un terț pentru a introduce ilegal migranți; *B.K.M. Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Sirketi împotriva Sloveniei*, pct. 48, confiscarea permanentă a camionului societății comerciale folosit de un terț pentru trafic de droguri; *Yaşar împotriva*

României, pct. 49, confiscarea permanentă a vasului reclamantului, folosit de un terț pentru pescuit ilegal).

95. Chiar și măsurile preventive de confiscare, impuse în absența unei condamnări penale, nu constituie, ca atare, o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1. Aplicarea prezumției că proprietatea unei persoane suspectate de apartenență la o organizație criminală reprezintă rezultatul unor activități ilicite, în cazul în care procedura respectivă îi oferă proprietarului o ocazie rezonabilă de a-și prezenta cauza în fața autorităților, nu este interzisă în sine, în special dacă instanțele judecătorești nu își întemeiază deciziile pe simple suspiciuni [(*Arcuri și alții împotriva Italiei* (dec.))].

96. În sfârșit, atunci când serverul reclamantului a fost confiscat de autorități timp de aproximativ șapte luni și jumătate în vederea desfășurării urmăririi penale împotriva unor terți și fusese anterior utilizat de acesta pentru activități profesionale, Curtea a constatat că autoritățile interne nu au păstrat un just echilibru între obiectivul legitim urmărit (apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale și protecția drepturilor altora) și dreptul de proprietate al reclamantului (*Pendov împotriva Bulgariei*, pct. 44-51 și 63). Curtea a observat, de asemenea, că autoritățile ar fi putut copia informațiile relevante și ar fi putut restitui reclamantului serverul, ceea ce ar fi fost important pentru activitatea sa profesională.

c. Regula generală

97. Prima regulă are un caracter general. În cazul în care ingerința în dreptul de proprietate nu poate fi clasificată în temeiul celei de-a doua sau a treia reguli, se aplică prima regulă (așa-numita formulă generală).

98. În *Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, pct. 64-65, Curtea a hotărât că hotărârile de expropriere au constituit un prim pas într-o procedură care conducea la privarea de „proprietate” și le-a examinat în temeiul primei teze a primului paragraf.

99. În *Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei*, pct. 62 și 68, Curtea a examinat intervenția legislativă prin care hotărârea de arbitraj era declarată nulă și inaplicabilă în temeiul regulii generale și a constatat o încălcare a dreptului de proprietate al reclamantilor.

100. Cauza *Loizidou împotriva Turciei* (pct. 61-64) a avut ca obiect accesul reclamantei la proprietatea sa din nordul Ciprului. Curtea a hotărât că plângerea reclamantei nu se limita la dreptul la libera circulație și că art. 1 din Protocolul nr. 1 era aplicabil. Reclamanta a rămas proprietarul legal al terenului. Refuzul continuu de a-i permite accesul din partea forțelor turce a fost considerat o ingerință și o încălcare a dreptului de proprietate al reclamantei, în temeiul regulii generale.

101. Măsuri precum procedurile de consolidare a terenurilor (*Prötsch împotriva Austriei*, pct. 42), politica de planificare urbană (*Phocas împotriva Franței*, pct. 52), evacuarea administrativă [*Iatridis împotriva Greciei* (MC), pct. 55], aprobarea planului de amenajare a teritoriului (*Katte Klitsche de la Grange împotriva Italiei*, pct. 40), precum și o măsură de planificare – înghețarea dreptului de a construi – pe proprietatea reclamantului (*Pialopoulos și alții împotriva Greciei*, pct. 56) au fost examinate în temeiul principiului general.

2. Principiul legalității

102. Orice ingerință în drepturile protejate de art. 1 din Protocolul nr. 1 trebuie să îndeplinească cerința de legalitate [*Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), pct. 95; *Bélané Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 112]. Expresia „în condițiile prevăzute de lege”, referitoare la orice ingerință în dreptul la respectarea „bunurilor”, trebuie interpretată în același mod precum expresia „prevăzută de lege” de la art. 8 în ceea ce privește ingerința în drepturile protejate de această dispoziție sau „prevăzute de lege”, în legătură cu ingerințele în drepturile protejate în temeiul art. 9, 10 și 11 din Convenție.

103. Principiul legalității reprezintă prima și cea mai importantă cerință a art. 1 din Protocolul nr. 1. A doua teză a primului paragraf autorizează privarea de „proprietate” „în condițiile prevăzute de lege”,

iar al doilea paragraf recunoaște că statele au dreptul de a reglementa folosința bunurilor, prin adoptarea de „legi”. În plus, statul de drept, unul dintre principiile fundamentale ale unei societăți democratice, este inerent tuturor articolelor Convenției [*Iatridis împotriva Greciei* (MC), pct. 58; *Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei* (MC), pct. 79; *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 147].

104. Existența unui temei legal în dreptul intern nu este suficientă, în sine, pentru a îndeplini principiul legalității. În plus, temeiul legal trebuie să aibă o anumită calitate, și anume să fie compatibil cu statul de drept și să ofere garanții împotriva arbitrarului. În această privință, trebuie subliniat că, atunci când este vorba despre „lege”, art. 1 din Protocolul nr. 1 face trimitere la același concept precum cel la care face trimitere Convenția la alte dispoziții atunci când utilizează acest termen, concept care cuprinde dreptul comun și jurisprudența [*Špaček, s.r.o., împotriva Republicii Cehe*, pct. 54; *Vistiňš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), pct. 96].

105. Cerința de „legalitate” în sensul Convenției impune, de asemenea, compatibilitatea cu statul de drept, care include lipsa caracterului arbitrar (*East West Alliance Limited împotriva Ucrainei*, pct. 167; *Ünspeđ Paket Servisi SaN. Ve TiC. A.Ş. împotriva Bulgariei*, pct. 37). Divergențele din jurisprudență pot crea o incertitudine juridică incompatibilă cu cerințele statului de drept [*Molla Sali împotriva Greciei* (MC), pct. 153].

106. Principiul legalității presupune, de asemenea, ca dispozițiile aplicabile ale dreptului intern să fie suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor [*Beyeler împotriva Italiei* (MC) pct. 109; *Hentrich împotriva Franței*, pct. 42; *Lithgow și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 110; *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 103; *Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), pct. 187; *Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (MC), pct. 163].

107. În ceea ce privește accesibilitatea legii, termenul „lege” trebuie înțeles în sens material, nu în sensul său formal. Prin urmare, faptul că anumite reglementări referitoare la exercitarea drepturilor protejate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 nu au fost publicate în publicațiile oficiale în forma prevăzută de lege pentru promulgarea de acte cu putere de lege sau de acte normative obligatorii pentru cetățeni și pentru entități juridice în general nu împiedică ca aceste reglementări să fie considerate lege, în cazul în care Curtea s-a asigurat că acestea au fost făcute cunoscute publicului prin alte mijloace (*Špaček, s.r.o., împotriva Republicii Cehe*, pct. 57-60).

108. O normă este „previzibilă” atunci când permite o măsură de protecție împotriva ingerințelor arbitrare din partea autorităților publice [*Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), pct. 143]. Orice ingerință în dreptul la respectarea bunurilor trebuie, prin urmare, să fie însoțită de garanții procedurale care să acorde persoanei sau entității în cauză posibilitatea rezonabilă de a-și prezenta cauza în fața autorităților responsabile, cu scopul de a contesta în mod efectiv măsurile care constituie o ingerință în drepturile garantate de respectiva dispoziție. Pentru a verifica dacă această condiție este îndeplinită, trebuie să se țină seama de procedurile judiciare și administrative aplicabile [*Lekić împotriva Sloveniei* (MC), pct. 95; *Jokela împotriva Finlandei*, pct. 45; *Capital Bank AD împotriva Bulgariei*, pct. 134; și *Stolyarova împotriva Rusiei*, pct. 43]. O lege poate totuși să îndeplinească cerința de previzibilitate chiar dacă persoana în cauză trebuie să recurgă la consiliere juridică corespunzătoare pentru a evalua consecințele pe care le-ar putea avea o anumită acțiune. Acest lucru este valabil în special în cazul persoanelor care desfășoară o activitate profesională sau comercială, care sunt obișnuite să acționeze cu un grad ridicat de prudență atunci când își exercită profesia. Din acest motiv, se așteaptă ca astfel de persoane să acorde o atenție specială evaluării riscurilor pe care le presupune o astfel de activitate [*Lekić împotriva Sloveniei* (MC), pct. 97].

109. În contextul art. 6 din Convenție, principiul statului de drept și conceptul de proces echitabil se opun, cu excepția unor motive de interes public convingătoare, ingerinței din partea legiuitorului în administrarea justiției în vederea influențării soluționării judiciare a unui litigiu [*Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei*, pct. 49; *National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society și Yorkshire Building Society împotriva Regatului Unit*, pct. 112; *Zielinski și*

Pradal și Gonzalez și alții împotriva Franței (MC), pct. 57; *Azienda Agricola Silverfunghi S.a.s. și alții împotriva Italiei*, pct. 76]. Cu toate acestea, atunci când sunt examinate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, legile cu efect retroactiv despre care s-a constatat că au constituit ingerințe legislative au rămas în continuare conforme cu cerința de legalitate impusă de art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Maggio și alții împotriva Italiei*, pct. 60, *Arras și alții împotriva Italiei*, pct. 81; *Azienda Agricola Silverfunghi S.a.s. și alții împotriva Italiei*, pct. 104). Măsurile de reglementare a folosinței bunurilor luate pe baza legilor adoptate ulterior faptelor care au condus la o ingerință nu sunt ca atare ilegale (*Saliba împotriva Maltei*, pct. 39-40), în cazul în care legile respective nu au fost adoptate cu scopul specific de a influența rezultatul unui caz individual. Nici Convenția, nici protocoalele sale nu împiedică legiuitorul să intervină în contractele existente cu efect retroactiv (*Mellacher și alții împotriva Austriei*, pct. 50; *Bäck împotriva Finlandei*, pct. 68).

110. Cu toate acestea, în anumite circumstanțe, aplicarea retroactivă a unei legislații al cărei efect este de a lipsi o persoană de un „bun” preexistent care a făcut parte din „bunurile” sale poate constitui o ingerință care poate afecta justul echilibru dintre cerințele interesului general, pe de o parte, și protecția dreptului la respectarea „bunurilor”, pe de altă parte [*Maurice împotriva Franței* (MC), pct. 90 și 93]. Se aplică, de asemenea, și cazurilor în care litigiul este între persoane particulare și statul nu este el parte la procedură (*Kamoy Radyo Televizyon Yayincilik ve Organizasyon A.S. împotriva Turciei*, pct. 40).

111. Principiul legalității implică, de asemenea, obligația statului sau a altei autorități publice de a respecta hotărârile judecătorești sau deciziile pronunțate împotriva sa (*Belvedere Alberghiera S.r.l. împotriva Italiei*, pct. 56; a se vedea infra, capitolul Procedura de executare silită).

3. Interes public sau general

112. Orice ingerință din partea unei autorități publice la respectarea „bunurilor” poate fi justificată numai dacă servește unui interes public (sau general) legitim [(*Bélané Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 113; (*Lekić împotriva Sloveniei* (MC), pct. 105].

113. Curtea a constatat că următoarele scopuri sunt incluse în noțiunea de interes public în sensul acestei dispoziții: eliminarea nedreptăților sociale în sectorul locuințelor (*James și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 45); naționalizarea unor industrii specifice (*Lithgow și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 9 și 109); adoptarea de planuri de dezvoltare a terenurilor și orașelor (*Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, pct. 69; *Cooperativa La Laurentina împotriva Italiei*, pct. 94); asigurarea terenurilor în legătură cu implementarea planului local de amenajare teritorială (*Skibiński împotriva Poloniei*, pct. 86); prevenirea evaziunii fiscale (*Hentrich împotriva Franței*, pct. 39); măsuri de combatere a traficului de droguri și a contrabandei [*Butler împotriva Regatului Unit* (dec.)]; protejarea intereselor victimelor unei infracțiuni (*Šeiko împotriva Lituaniei*, pct. 31); măsuri de restricționare a consumului de alcool (*Tre Traktörer AB împotriva Suediei*, pct. 62); protecția moralei (*Handyside împotriva Regatului Unit*, pct. 62); controlul originii legitime a autovehiculelor puse în circulație (*Sildedzis împotriva Poloniei*, pct. 50); confiscarea sumelor de bani dobândite ilegal [*Honecker și alții împotriva Germaniei* (dec.)]; tranziția de la economia socialistă la economia de piață [*Lekić împotriva Sloveniei* (MC), pct. 103 și 105]; buna funcționare a sistemului de justiție, cu trimiteri citate la importanța administrării justiției fără întârzieri care i-ar putea pune în pericol caracterul efectiv și credibilitatea (*Konstantin Stefanov împotriva Bulgariei*, pct. 64].

114. Protecția mediului este, de asemenea, considerată ca fiind de interes public [*G.I.E.M. S.R.L. și alții împotriva Italiei* (fond) (MC), pct. 295; *Bahia Nova S.A. împotriva Spaniei* (dec.); *Chapman împotriva Regatului Unit* (MC), pct. 82]. În cauza *Hamer împotriva Belgiei* (pct. 79), Curtea a observat că, deși niciunul dintre articolele din Convenție nu este conceput în mod specific pentru a oferi o protecție generală a mediului ca atare (*Kyrtatos împotriva Greciei*, pct. 52), „în societatea actuală, protecția mediului reprezintă o considerent din ce în ce mai important” și că „considerentele economice, și chiar anumite drepturi fundamentale, cum ar fi dreptul de proprietate, nu ar trebui să prevaleze în fața considerentelor legate de protecția mediului, în special atunci când statul a adoptat

legislație în materie”. În cele din urmă, s-a considerat că dezvoltarea locuințelor, atât în scopuri private comerciale, cât și în scopuri de interes public, nu implica un interes public puternic precum protecția mediului (*Svitlana Ilchenko împotriva Ucrainei*, pct. 70).

115. *S.A. Bio d’Ardennes împotriva Belgiei*, pct. 55-57, a avut ca obiect sacrificarea obligatorie a unui număr mare de animale infectate cu bruceloză, iar Curtea a subliniat importanța faptului ca statele să prevină bolile animalelor și marja de apreciere de care beneficiază în acest sens.

116. Corectarea erorilor comise de stat în contextul art. 1 din Protocolul nr. 1 intră, de asemenea, sub incidența noțiunii de interes public (*Albergas și Arlauskas împotriva Lituaniei*, pct. 57; *Pyrantienė împotriva Lituaniei*, pct. 44-48; *Bečvář și Bečvářová împotriva Republicii Cehe*, pct. 67); inclusiv situațiile în care prestațiile de asigurări sociale au fost obținute în mod legal de persoane fizice pe baza unor decizii individuale care s-au dovedit ulterior eronate (*Moskal împotriva Poloniei*, pct. 63). În sens mai larg, punând capăt, prin intermediul unei intervenții legislative, avantajelor considerate nejustificate sau dobândite pe nedrept, pentru a asigura o mai mare echitate a sistemului de pensii [*Cichopek și alții împotriva Poloniei* (dec.), pct. 144], s-a considerat că a fost urmărit interesul public.

117. Respectarea principiului securității juridice, în aplicarea sa ca *res iudicata*, poate, ca regulă generală, să fie considerată ca fiind în interesul public (*Grobely împotriva Poloniei*, pct. 66).

118. Diverse măsuri de reglementare aplicate de stat în domeniul locuințelor, cum ar fi controlul chirilor sau al închirierii de locuințe, au fost adesea acceptate de către Curte ca fiind în interesul public și servind scopul protejării sociale a chiriașilor [*Anthony Aquilina împotriva Maltei*, pct. 57; *Velosa Barreto împotriva Portugaliei*, pct. 25; *Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (MC), pct. 178; *Amato Gauci împotriva Maltei*, pct. 55]. În domeniul dreptului locativ, s-a considerat că obligația de a plăti taxa permanentă pentru încălzire termică impusă reclamanților, ale căror apartamente fuseseră debransate de la sistemul de încălzire urbană, a urmărit obiectivul legitim de a asigura o aprovizionare termică sigură, stabilă și eficientă (*Strezovski și alții împotriva Macedoniei de Nord*, pct. 75).

119. Conservarea patrimoniului cultural și, dacă este cazul, utilizarea durabilă a acestuia, au ca scop, pe lângă menținerea unei anumite calități a vieții, conservarea rădăcinilor istorice, culturale și artistice ale unei regiuni și ale locuitorilor acesteia. Ca atare, reprezintă o valoare esențială, protejarea și promovarea sa fiind obligatorie pentru autoritățile publice [*Beyeler împotriva Italiei* (MC), pct. 112; *SCEA Ferme de Fresnoy împotriva Franței* (dec.); *Debelianovi împotriva Bulgariei*, pct. 54; *Kozacioğlu împotriva Turciei* (MC), pct. 54].

120. Lista scopurilor în care pot interveni ingerințe astfel încât să intre în sfera noțiunii de interes public este extinsă și poate include diverse scopuri noi, care țin seama de considerații de ordine publică în diferite contexte factice. În special, decizia de a adopta legi privind exproprierea proprietății [*Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei* (MC), pct. 87; *Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), pct. 106] sau privind prestațiile de asigurări sociale va implica în mod obișnuit examinarea aspectelor politice, economice și sociale. Curtea va respecta hotărârea legiuitorului în ceea ce privește „interesul public”, cu excepția cazului în care hotărârea menționată este în mod evident lipsită de un temei rezonabil [*Bélané Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 113].

121. În cadrul sistemului de protecție instituit de Convenție, este de competența autorităților naționale să efectueze evaluarea inițială cu privire la existența unei probleme de interes public care să justifice măsurile de priveră de proprietate sau care constituie o ingerință în dreptul la respectarea „bunurilor”. În acest caz, ca și în alte domenii în care se aplică garanțiile Convenției, autoritățile naționale beneficiază, în consecință, de o marjă largă de apreciere. De exemplu, marja de apreciere de care dispune legiuitorul în punerea în implementare a politicilor sociale și economice va fi una largă, iar Curtea va respecta hotărârea legiuitorului în ceea ce privește „interesul public”, cu excepția cazului în care hotărârea este în mod evident lipsită de un temei rezonabil [*Bélané Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 113]. În plus, conceptul „interes public” este în mod necesar extins [*Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), pct. 106; *R.Sz. împotriva Ungariei*, pct. 44; *Grudić*

împotriva Serbiei, pct. 75]. În mod normal, Curtea arată deferință față de argumentele invocate de statele contractante potrivit cărora o ingerință în examinarea sa a fost în interesul public, iar intensitatea controlului său în această privință este scăzută. Prin urmare, argumentul unui reclamant potrivit căruia o măsură dată a servit în realitate unui alt scop decât cel invocat de partea contractantă pârâtă în cadrul unei cauze prezentate în fața Curții nu are decât foarte rar perspective reale de succes. În orice caz, este suficient pentru Curte ca ingerința să servească interesului public, chiar dacă este diferită față de cea invocată în mod expres de guvern în procedura în fața Curții. În anumite situații, Curtea a identificat chiar din oficiu scopul (*Ambruosi împotriva Italiei*, pct. 28; *Marija Božić împotriva Croației*, pct. 58).

122. Marja de apreciere va fi, în special, largă atunci când, de exemplu, legile sunt adoptate în contextul schimbării regimului politic și economic (*Valkov și alții împotriva Bulgariei*, pct. 91); adoptarea de politici pentru a proteja banii publici (*N.K.M. împotriva Ungariei*, pct. 49 și 61); pentru a realoca fonduri (*Savickas și alții împotriva Lituaniei* (dec.)); în contextul măsurilor de austeritate determinate de o criză economică majoră (*Koufaki și Adedy împotriva Greciei* (dec.), pct. 37 și 39; *Da Conceição Mateus și Santos Januário împotriva Portugaliei* (dec.), pct. 22; *Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei* (dec.), pct. 37).

123. Ca urmare a acestei deferințe cu privire la evaluarea autorităților naționale, exemple în care Curtea nu a găsit niciun interes public care să justifice ingerința sunt rare (*S.A. Dangeville împotriva Franței*, pct. 47 și 53-58 – neplata taxei plătite în plus; *Rosenzweig și Bonded Warehouses Ltd. împotriva Poloniei*, pct. 56 – anularea unei licențe de desfășurare a activității reclamantilor fără ca autoritățile să invoce motive de interes public în deciziile relevante; *Vassallo împotriva Maltei*, pct. 43 – trecerea unei perioade de 28 de ani de la data preluării proprietății, fără ca aceasta să fi fost utilizată în mod concret în conformitate cu cerințele inițiale, ridică o problemă în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, în ceea ce privește cerința existenței unui interes public; *Megadat.com SRL împotriva Moldovei*, pct. 79 – nu s-a demonstrat în fața Curții că autoritățile au urmat eventuale considerente de politică veritabile și coerente atunci când au invalidat licențele societății reclamante).

4. Proportionalitate și aspecte conexe (just echilibru, despăgubiri, marjă de apreciere)

124. Pentru a fi compatibilă cu regula generală enunțată la prima teză a primului paragraf din art. 1 din Protocolul nr. 1, o ingerință în dreptul la respectarea „bunurilor”, în afară de faptul că trebuie să fie prevăzută de lege și în interesul public, trebuie să asigure un „just echilibru” între cerințele de interes general ale comunității și cerințele privind protecția drepturilor fundamentale ale persoanei (*Beyeler împotriva Italiei* (MC), pct. 107; *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 108).

125. Cu alte cuvinte, în cauzele care implică o presupusă încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea trebuie să verifice dacă, ca urmare a acțiunii statului sau a lipsei de acțiune, persoana în cauză a trebuit să suporte o sarcină disproporționată și excesivă. Pentru a evalua respectarea acestei cerințe, Curtea trebuie să efectueze o examinare globală a diferitelor interese în cauză, ținând seama de faptul că scopul Convenției este să garanteze drepturi care sunt „practice și efective”. În acest context, trebuie subliniat că incertitudinea, fie ea legislativă, administrativă sau decurgând din practicile aplicate de autorități, este un element care trebuie luat în considerare la aprecierea comportamentului statului (*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 151).

126. Căutarea acestui echilibru este inherentă în întreaga Convenție și se reflectă, de asemenea, în structura art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, pct. 69; *Brumărescu împotriva României* (MC), pct. 78; *Saliba împotriva Maltei*, pct. 36; *Bistrović împotriva Croației*, pct. 34).

127. Aspectul dacă a fost găsit un just echilibru devine relevant numai după ce s-a stabilit că ingerința în cauză servește interesului public, a îndeplinit cerința de legalitate și nu a fost arbitrară [*Iatridis împotriva Greciei* (MC), pct. 58; *Beyeler împotriva Italiei* (MC), pct. 107].

128. Acest aspect este cel mai adesea decisiv pentru a stabili dacă a existat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1. În mod normal, Curtea efectuează o analiză aprofundată a cerinței de proporționalitate, spre deosebire de controlul mai limitat privind aspectul dacă ingerința în cauză urmărește un aspect de interes public (a se vedea supra, capitolul Ingerința în interesul public).

129. Scopul criteriului proporționalității este de a stabili, în primul rând, cum și în ce măsură a fost limitat reclamantul în exercitarea dreptului afectat de ingerința reclamată și care au fost consecințele adverse ale restricției impuse asupra exercitării dreptului reclamantului în situația sa. Ulterior, acest impact este pus în balanță cu interesul public pe care îl servește ingerința.

130. În cadrul acestei examinări, Curtea ia în considerare numeroși factori. Nu există o listă fixă de astfel de factori. Aceștia variază de la caz la caz, în funcție de circumstanțele cauzei și de natura ingerinței în discuție.

131. În general, atunci când miza o reprezintă o problemă de interes public, autorităților publice le revine sarcina de a acționa în timp util și într-o manieră adecvată și consecventă (*Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı împotriva Turciei*, pct. 46; *Novoseletskiy împotriva Ucrainei*, pct. 102). Curtea are în vedere comportamentul părților în ansamblul procedurii, inclusiv măsurile luate de stat [*Beyeler împotriva Italiei* (MC), pct. 114; *Bistrović împotriva Croației*, pct. 35].

132. Dintre factorii tipici pentru examinarea testului justului echilibru în contextul art. 1 din Protocolul nr. 1 enumerăm următorii.

a. Factori procedurali

133. Deși art. 1 din Protocolul nr. 1 nu conține nicio cerință procedurală explicită, a fost interpretat în sensul că persoanelor vătămate de o măsură care le afectează „bunurile” trebuie să li se acorde o posibilitate rezonabilă de a se adresa autorităților responsabile pentru a contesta în mod efectiv respectivele măsuri, invocând, după caz, ilegalitatea sau un comportament arbitrar și nerezonabil [*G.I.E.M. S.R.L. și alții împotriva Italiei* (fond) (MC), pct. 302; *Yildirim împotriva Italiei* (dec.); *AGOSI împotriva Regatului Unit*, pct. 55 și 58-60; *Air Canada împotriva Regatului Unit*, pct. 46; *Arcuri și alții împotriva Italiei* (dec.); *Riela și alții împotriva Italiei* (dec.)]. Aceste garanții procedurale sunt inerente principiului legalității [*Lekić împotriva Sloveniei* (MC), pct. 95] (a se vedea supra, subcapitolul Principiul legalității).

134. Pentru a aprecia dacă această condiție a fost îndeplinită, Curtea trebuie să aibă o imagine completă a procedurilor aplicabile (*AGOSI împotriva Regatului Unit*, pct. 55; *Bowler International Unit împotriva Franței*, pct. 44-45; *Jokela împotriva Finlandei*, pct. 45; *Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*, pct. 59; *Microintelect OOD împotriva Bulgariei*, pct. 44).

135. În cauzele în care reclamantii nu au avut posibilitatea de a contesta în mod efectiv măsura, Curtea a constatat că le-a fost impusă o sarcină excesivă (*Hentrich împotriva Franței*, pct. 49; *Könyv-Tár Kft și alții împotriva Ungariei*, pct. 59; *Uzan și alții împotriva Turciei*, pct. 215). Curtea verifică dacă procedura aplicată a oferit reclamantului o posibilitate echitabilă de a-și apăra interesele (*Bäck împotriva Finlandei*, pct. 63). A fost constatată o încălcare ca urmare a refuzului administratorului unei cooperative de credit de a le acorda directorilor săi accesul la documentele contabile ale cooperativei pentru a le permite să demonstreze că era solidă pe plan financiar (*Družstevni Záložna Pria și alții împotriva Republicii Cehe*, pct. 94-95). Faptul că argumentele majore invocate de reclamantii au fost examinate cu atenție de către autorități este, de asemenea, relevant (*Megadat.com SRL împotriva Moldovei*, pct. 74; *Novoseletskiy împotriva Ucrainei*, pct. 111; *Bistrović împotriva Croației*, pct. 37). Aplicarea unor prezumții inatacabile rezultate în urma unei exproprieri [*Papachelas împotriva Greciei* (MC), pct. 53-54] și prezumțiile utilizate în contextul calculării

despăgubirii pentru expropriere (*Katkaridis și alții împotriva Greciei*, pct. 49; *Efstathiou și Michailidis & Co. Motel Amerika împotriva Greciei*, pct. 33) au fost reținute împotriva guvernului pârât.

136. Faptul că autoritățile naționale nu au efectuat exercițiul de punere în balanță a intereselor private implicate în cauză și interesul public poate fi, de asemenea, reținut împotriva statului pârât (*Megadat.com SRL împotriva Moldovei*, pct. 74). A fost constatată o încălcare într-o cauză în care toate economiile de o viață generate de un loc de muncă au fost confiscate de la o persoană care obținuse acel loc de muncă folosind un pașaport fals. Instanțele interne nu au examinat dacă ordonanța de confiscare a menținut un just echilibru între dreptul de proprietate și interesul public. Prin urmare, faptul că o instanță internă nu efectuează o analiză a proporționalității măsurilor poate conduce la o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Paulet împotriva Regatului Unit*, pct. 68-69). În mod similar, o măsură de protecție automată, generală și inflexibilă cu o durată incertă poate conduce la o încălcare (*Uzan și alții împotriva Turciei*, pct. 193).

137. Perioada de timp necesară pentru a contesta măsurile care restrâng drepturile reclamantului este, de asemenea, luată în considerare. În *Luordo împotriva Italiei*, pct. 70, nu a existat nicio justificare pentru restricționarea dreptului reclamantului pe întreaga durată a procedurii de faliment. Deși, în principiu, este necesar ca societatea aflată în faliment să fie privată de dreptul de administrare a „bunurilor” pentru atingerea scopului acestor proceduri, necesitatea se va diminua odată cu trecerea timpului și cu durata excesivă a procedurii de faliment. În *Uzan și alții împotriva Turciei*, pct. 207, unul dintre factorii considerați relevanți de către Curte a fost faptul că restricțiile relevante asupra proprietății reclamantilor au durat aproximativ 10 ani sau mai mult.

b. Alegerea măsurilor

138. Unul dintre elementele criteriului justului echilibru este acela dacă există alte măsuri mai puțin invazive care ar fi putut fi invocate în mod rezonabil de autoritățile publice în urmărirea interesului public. Cu toate acestea, eventuala lor existență nu face ca legislația în litigiu să fie nejustificată. Cu condiția ca legiuitorul să rămână în limitele marjei sale de apreciere, nu este de competența Curții să răspundă dacă legislația reprezenta cea mai bună soluție pentru a soluționa problema sau dacă competența de apreciere a legiuitorului ar fi trebuit să fie exercitată în alt mod [*James și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 51; *Koufaki și Adedy împotriva Greciei* (dec.), pct. 48].

139. De asemenea, ar putea fi relevant dacă ar fi fost posibil să se atingă același obiectiv printr-o ingerință mai puțin invazivă în drepturile reclamantului și dacă autoritățile au examinat posibilitatea de a aplica aceste soluții mai puțin intruzive (*OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos împotriva Rusiei*, pct. 651-654; *Vaskrsić împotriva Sloveniei*, pct. 83).

140. Chiar și atunci când guvernul nu a oferit niciun motiv special pentru care măsura în cauză a fost singura măsură adecvată pentru atingerea obiectivelor sociale și economice dorite, dacă a luat în considerare în mod serios alte mijloace pentru realizarea acestora sau dacă a evaluat proporționalitatea măsurii cu obiectivele urmărite, Curtea a fost pregătită să accepte că motivul alegerii măsurii ar fi putut să fie implicit la început (*Zelenchuk și Tsytsyura împotriva Ucrainei*, pct. 122). Curtea a luat, de asemenea, în considerare faptul că niciun alt stat membru al Consiliului European, inclusiv cele aflate într-o poziție similară, nu a instituit o măsură similară (*ibid.*, pct. 127).

c. Aspecte de fond relevante pentru examinarea justului echilibru

141. În anumite cauze, criteriul justului echilibru include întrebarea dacă circumstanțele speciale ale cauzei au fost luate în considerare în mod suficient de către stat, inclusiv dacă exproprierea unei părți a unei proprietăți a afectat valoarea sau facilitățile părții neexpropriate care aparținea reclamantului (*Azas împotriva Greciei*, pct. 51-53; *Interoliva ABEE împotriva Greciei*, pct. 31-33). Nerespectarea acestei obligații poate da naștere unei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 în cauzele în care natura construcției aflate în vecinătatea proprietății reclamantului a contribuit, în mod evident, la deprecierea substanțială a valorii proprietății rămase, de exemplu în cazul în care au fost

construite drumuri publice sau alte construcții în imediata apropiere a terenului rămas (*Ouzounoglou împotriva Greciei*, pct. 30; *Bistrović împotriva Croației*, pct. 42-44).

142. Aplicarea unei prezumții absolute că valoarea proprietății rămase ale reclamantului a crescut ca urmare a exproprierii și că reclamantul ar fi beneficiat de pe urma exproprierii a fost reținută împotriva statului pârât în contextul examinării proporționalității [*Papachelas împotriva Greciei* (MC), pct. 53-54].

143. Atunci când examinează proporționalitatea unei ingerințe în dreptul reclamantului la respectarea „bunurilor”, starea de incertitudine în care se putea regăsi reclamantul ca urmare a întârzierilor imputabile autorităților este un factor care trebuie luat în considerare la evaluarea comportamentului statului, în astfel de litigii [*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão și alții împotriva Portugaliei*, pct. 54; *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 151 și 185; *Barcza și alții împotriva Ungariei*, pct. 47; *Frendo Randon și alții împotriva Maltei*, pct. 55; *Hunguest Zrt împotriva Ungariei*, pct. 25 și 27; *Zelenchuk și Tsytsyura împotriva Ucrainei*, pct. 91 și 106].

144. În cauzele în care ingerința nu a constat într-o expropriere, Curtea va examina, de asemenea, dacă legile permiteau o anumită formă de acțiune în despăgubire pentru restricțiile care au durat o anumită perioadă de timp (*a contrario*, *Skibiński împotriva Poloniei*, pct. 93-95); dacă ingerința a fost prohibitivă sau opresivă [*Allianz-Slovenska-Poistovna, A.S., și alții împotriva Slovaciei* (dec.); *Konstantin Stefanov împotriva Bulgariei*, pct. 67]; dacă statul nu a acordat un tratament preferențial în contextul procedurilor civile, punând o persoană în dezavantaj [*Zouboulidis împotriva Greciei (nr. 2)*, pct. 32 și 35 – încălcare din cauza unui termen mai scurt de prescripție în favoarea statului]; dacă valorarea proprietății a fost stabilită în temeiul acelorași reguli fiscale și în scopul despăgubirii pentru expropriere care urma să fie plătită de stat (*Jokela împotriva Finlandei*, pct. 62 și 65 – încălcare, pe motiv că prima a fost stabilită ca fiind mult mai mare decât cea din urmă).

145. Caracterul temporar al măsurilor reclamate este, în mod normal, în avantajul statului [*Da Conceição Mateus și Santos Januário împotriva Portugaliei* (dec.), pct. 29; *Savickas și alții împotriva Lituaniei* (dec.), pct. 92].

146. În cazul în care ingerința în dreptul la respectarea „bunurilor” s-a produs în contextul reparării unei erori comise de autoritatea publică (care, după cum s-a afirmat anterior, servește interesului public), principiul bunei guvernante poate impune autorităților nu doar obligația de a acționa prompt în corectarea greșelii lor (*Moskal împotriva Poloniei*, pct. 69; *Paplauskienė împotriva Lituaniei*, pct. 49), de o manieră corespunzătoare și cu cel mai înalt grad de coerență [*Beyeler împotriva Italiei* (MC), pct. 120; *Romeva împotriva Macedoniei de Nord*, pct. 58; *Grobelny împotriva Poloniei*, pct. 68], ci și ca astfel de erori să nu fie reparate în detrimentul uneia dintre părți, în special în cazul existenței unui interes particular advers (*Gashi împotriva Croației*, pct. 40; *Gladysheva împotriva Rusiei*, pct. 80; *Pyrantienė împotriva Lituaniei*, pct. 70; *Moskal împotriva Poloniei*, pct. 73; *Albergas și Arlauskas împotriva Lituaniei*, pct. 74; *S.C. Antares Transport S.A. și S.C. Transroby S.R.L. împotriva României*, pct. 48).

d. Aspecte care îl privesc pe reclamant

147. Unul dintre factorii semnificativi pentru criteriul justului echilibru în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 este dacă reclamantul a încercat să profite de un punct slab sau de o lacună în sistem (*National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society și Yorkshire Building Society împotriva Regatului Unit*, pct. 109; *OGIS-Institut Stanislas, OGE Saint-Pie X și Blanche de Castille și alții împotriva Franței*, pct. 69 și 71). În mod similar, în *G.I.E.M. S.R.L. și alții împotriva Italiei* (fond) (MC), pct. 301, Curtea a observat că gradul de vinovăție sau de culpă al reclamantilor sau, cel puțin, relația dintre comportamentul lor și infracțiunea în cauză pot fi luate în considerare pentru aprecierea proporționalității confiscării. Faptul că persoana era cotabil de meserie a fost unul dintre motivele decisive pentru a decide că rambursarea contribuțiilor în exces fără dobândă a fost proporțională [*Taşkaya împotriva Turciei* (dec.), pct. 49-50]. În anumite cauze, se ia în considerare și vulnerabilitatea personală a reclamantului (*Pyrantienė împotriva Lituaniei*, pct. 62, în care

reclamanta se afla la vârsta de pensionare și suferea de mult timp din cauza unei dizabilități). Obligația impusă reclamantei de a rambursa prestațiile deja primite în temeiul unei decizii administrative, cu bună-credință, și în care autoritățile săvârșiseră o eroare, fără a ține seama de situația sa de sănătate și financiară, a fost considerată disproporționată (*Čakarević împotriva Croației*, pct. 82-90).

148. De asemenea, Curtea poate examina dacă măsura contestată vizează numai un anumit grup de persoane care au fost desemnate sau a fost general aplicabilă (*Hentrich împotriva Franței*, pct. 47; *R.Sz. împotriva Ungariei*, pct. 60).

149. De asemenea, este relevant dacă reclamantul ar fi putut avea cunoștință în mod rezonabil despre limitele juridice ale proprietății sale în situații în care a fost împiedicat, de exemplu, să construiască o altă casă pe proprietatea sa sau să îi schimbe folosința, sau a pierdut „bunurile [*Allan Jacobsson împotriva Suediei (nr. 1)*, pct. 60-61; *Z.A.N.T.E. – Marathonisi A.E. împotriva Greciei*, pct. 53; și *Depalle împotriva Franței* (MC), pct. 86 – pentru a stabili dacă drepturile reclamantului au fost protejate] și, în special, dacă acesta cunoștea respectivele restricții atunci când a achiziționat proprietatea în cauză. În mai multe cauze, Curtea a acceptat lipsa totală a despăgubirilor atunci când proprietarul știa, sau ar fi trebuit să știe sau să aibă cunoștință în mod rezonabil de posibilitatea unor restricții viitoare. În *Fredin împotriva Suediei (nr. 1)*, pct. 12, 16 și 54, dreptul mediului prevedea revocarea unei autorizații de exploatare minieră fără despăgubire după o perioadă de 10 ani. Aceasta era deja în vigoare de mai mulți ani, în momentul în care reclamantul a inițiat investiția. În *Łqcz împotriva Poloniei* (dec.), contractului de vânzare-cumpărare i-au fost anexate extrase relevante din planul de dezvoltare locală privind construcția drumurilor. Prin urmare, Curtea a concluzionat că reclamantii au achiziționat proprietatea fiind pe deplin conștienți de statutul său juridic particular și că, în speță, statul nu putea fi considerat răspunzător pentru dificultățile contestate, în ceea ce privește vânzarea proprietății. Aceeași abordare a fost aplicată în contextul asigurărilor sociale [*Mauriello împotriva Italiei* (dec.)].

150. În *Uzan și alții împotriva Turciei*, pct. 212, Curtea a reținut că nu exista nicio probă care să sugereze că reclamantii ar fi putut fi implicați în vreo fraudă.

e. Despăgubiri pentru ingerința în dreptul de proprietate ca element al justului echilibru

151. Condițiile de compensare sunt semnificative pentru evaluarea echilibrului corect și, în special, dacă măsura contestată nu impune o sarcină disproporționată asupra reclamantilor (*Sfintele Mânăstiri împotriva Greciei*, pct. 71; *Platakou împotriva Greciei*, pct. 55).

152. Preluarea proprietății fără plata vreunei sume legate rezonabil de valoarea sa va constitui, în mod normal, o ingerință disproporționată și lipsa totală a despăgubirilor poate fi considerată justificabilă în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 numai în circumstanțe excepționale [*Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei* (reparație echitabilă) (MC), pct. 89]. Cu toate acestea, în situația în care miza o reprezintă o măsură de reglementare a folosinței bunurilor, lipsa despăgubirii reprezintă un factor ce trebuie luat în considerare la stabilirea realizării unui just echilibru (*Depalle împotriva Franței*, pct. 91). Aceleași considerente se aplică atunci când miza o reprezintă clauza generală (*Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, pct. 69; a se vedea, de asemenea, la sfârșitul acestui subcapitol).

153. În ceea ce privește privarea de proprietate, ceea ce este rezonabil va depinde de circumstanțele unui anumite cauze, însă este aplicabilă o marjă largă de apreciere în ceea ce privește stabilirea cuantumului despăgubirii. Competența de control a Curții este limitată la a verifica dacă alegerea termenilor despăgubirii nu se încadrează în marja largă de apreciere a statului în acest domeniu (*James și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 54). Curtea va respecta hotărârea legiuitorului în ceea ce privește despăgubirea datorată pentru expropriere, cu excepția cazului în care este în mod evident lipsită de un temei rezonabil (*Lithgow și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 122).

154. Deși este adevărat că în multe cauze de expropriere legală doar despăgubirea integrală poate fi privită ca având o legătură rezonabilă cu valoarea proprietății, există și excepții [*Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei* (reparație echitabilă) (MC), pct. 78; *Scordino împotriva Italiei (nr. 1)*, (MC), pct. 96] Cu toate acestea, dispoziția nu garantează dreptul la despăgubiri integrale în toate circumstanțele, întrucât obiectivele legitime de „interes public” (precum cele urmărite în cadrul măsurilor de reformă economică sau menite să asigure o mai mare justiție socială) pot presupune o rambursare mai mică decât rambursarea la valoarea de piață integrală [*James și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 54; *Papachelas împotriva Greciei* (MC), pct. 48; *Sfintele Mănăstiri împotriva Greciei*, pct. 70-71; *J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd împotriva Regatului Unit* (MC), pct. 54; *Urbárska Obec Trenčianske Biskupice împotriva Slovaciei*, pct. 115].

155. Echilibrul dintre interesul general al comunității și cerințele de protecție a drepturilor individuale fundamentale sus-menționate se realizează, în general, în cazul în care despăgubirea plătită persoanei a cărei proprietate a fost luată este legată în mod rezonabil de valoarea sa „de piață”, stabilită în momentul exproprierii [*Pincová și Pinc împotriva Republicii Cehe*, pct. 53, *Gashi împotriva Croației*, pct. 41; *Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), pct. 111; *Guiso-Gallisay împotriva Italiei* (reparație echitabilă) (MC), pct. 103; *Moreno Diaz Peña și alții împotriva Portugaliei*, pct. 76].

156. Caracterul adecvat al despăgubirii ar fi diminuat dacă s-ar plăti fără a se face referire la diferite circumstanțe care i-au crescut valoarea, cum ar fi faptul că valoarea proprietății expropriate consta nu numai în terenuri, ci și în activități comerciale, de exemplu o carieră, care erau desfășurate pe terenul respectiv (*Werra Naturstein GmbH & Co Kg împotriva Germaniei*, pct. 46; *Azas împotriva Greciei*, pct. 52-53; *Athanasiou și alții împotriva Greciei*, pct. 24). Pierderea principalei surse de venituri din cauza exproprierii ar putea însemna că reclamantul a trebuit să suporte o sarcină individuală excesivă, în cazul în care autoritățile nu au abordat problema dacă despăgubirea acordată a acoperit pierderile efective implicate de privarea de mijloace de subsistență sau, cel puțin, ar fi fost suficientă pentru achiziționarea unui teren echivalent în zona în care a locuit reclamantul (*Osmanyany și Amiraghyan împotriva Armeniei*, pct. 70).

157. Întârzierea nerezonabilă a plății despăgubirii constituie un alt factor relevant (*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão și alții împotriva Portugaliei*, pct. 54; *Czajkowska și alții împotriva Poloniei*, pct. 60). Curtea s-a pronunțat împotriva statului într-o cauză în care autoritățile publice care stabiliseră valoarea despăgubirii nu au ținut seama de faptul că trecuseră peste 20 de ani și reclamantul nu primise încă nicio despăgubire (*Schembri și alții împotriva Maltei*, pct. 43). O întârziere de 75 de ani la plata despăgubirii a dat naștere unei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Malama împotriva Greciei*, punctul 51).

158. Întârzieri anormal de mari în ceea ce privește plata despăgubirii pentru expropriere în contextul hiperinflației au condus la pierderi financiare sporite pentru persoana al cărei teren a fost expropriat, punând-o într-o situație de incertitudine (*Akkus împotriva Turciei*, pct. 29; *Aka împotriva Turciei*, pct. 49). Chiar dacă în momentul în care Curtea examinează cauza a fost deja plătită o parte a despăgubirii, întârzierea în plata integrală a despăgubirii rămâne în totalitate problematică (*Czajkowska și alții împotriva Poloniei*, pct. 62).

159. Situația personală și socială a reclamantei ar trebui luată în considerare în momentul stabilirii despăgubirii (*Pyrantienė împotriva Lituaniei*, pct. 62). Neluarea în considerare a bunei-credințe a reclamantei în momentul achiziționării proprietății expropriate ulterior a operat în detrimentul statului (*ibid.*, pct. 60).

160. Faptul că persoanele care urmează să fie expropriate în viitor au continuat să utilizeze proprietatea în cursul procedurii prin care se stabilea cuantumul despăgubirii care trebuia plătită nu exonerează statul de obligația de a stabili plata despăgubirii într-un cuantum legat în mod rezonabil de valoarea proprietății (*Yetiş și alții împotriva Turciei*, pct. 52).

161. În anumite situații, refuzul de a acorda indemnizații speciale poate constitui o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Azas împotriva Greciei*, pct. 52-53; *Athanasίου și alții împotriva Greciei*, pct. 24). De exemplu, într-o cauză de expropriere parțială, în care a fost construită o autostradă în apropierea casei reclamantului, o astfel de ingerință putea justifica acordarea unei despăgubiri suplimentare din cauza limitării folosinței casei. Natura construcției a contribuit, în mod evident, mai direct la deprecierea substanțială a valorii proprietății rămase (*Bistrović împotriva Croației*, pct. 40-42; *Ouzounoglou împotriva Greciei*, pct. 30).

162. În cazul în care exproprierea a fost rezultatul unor reforme economice ample sau al unor măsuri menite să asigure o mai mare justiție socială, marja de apreciere acordată statelor va fi, în mod normal, cuprinzătoare și în ceea ce privește stabilirea cuantumului despăgubirii care urmează să fie acordată reclamanților. O decizie de adoptare a unei legislații referitoare la naționalizarea unei întregi industrii va implica, de obicei, luarea în considerare a diferitelor aspecte asupra cărora opiniile din cadrul unei societăți democratice pot varia în mod rezonabil. Grație cunoștințelor lor directe în ceea ce privește societatea, nevoile și resursele acesteia, autoritățile naționale sunt, în principiu, mai în măsură decât instanța internațională să determine măsurile adecvate în materie și, în consecință, marja de apreciere în momentul în care decide dacă să priveze proprietarul de proprietate și stabilește termenii și condițiile despăgubirii ar trebui să fie una largă (*Lithgow și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 121-22). Similar, în *James și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 68-9, problema a reprezentat-o faptul dacă, în contextul legislației reformării chiriilor, condițiile care acordau chiriașilor pe termen lung dreptul să-și achiziționeze proprietatea au menținut un just echilibru. Curtea a constatat că l-au menținut, hotărând că, în cauză, contextul era unul de reformă socială și economică, în care sarcina pe care o aveau de suportat proprietarii nu era nerezonabilă, chiar dacă sumele primite de părți erau mai mici decât valoarea de piață integrală a proprietății.

163. *A fortiori*, o despăgubire mai mică decât cea integrală poate fi considerată necesară atunci când proprietatea este confiscată în scopul unei „astfel de schimbări fundamentale a sistemului constituțional al unei țări precum tranziția de la monarhie la republică” [*Fostul rege al Greciei și alții împotriva Greciei* (MC), pct. 87]. Statul se bucură de o marjă largă de apreciere atunci când adoptă legi în contextul unei schimbări a regimului politic și economic [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), pct. 35]. Acest principiu a fost reafirmat în *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 182, în contextul tranziției țării către un regim democratic. Curtea a precizat că normele care reglementează relațiile de proprietate în interiorul țării „care implică un sistem legislativ amplu, dar controversat, cu impact economic semnificativ asupra întregii țări” ar putea implica decizii care să restrângă valoarea despăgubirii pentru preluarea sau restituirea proprietății la un nivel sub valoarea de piață [*Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (MC), pct. 98].

164. Curtea a reamintit, de asemenea, aceste principii în ceea ce privește adoptarea de legi în „contextul excepțional al reunificării Germaniei” [*Von Maltzan și alții împotriva Germaniei* (dec.) (MC), pct. 77 și 111-112] și atunci când exproprierea s-a făcut în temeiul unei legislații în vigoare în cursul unei perioade de tranziție dintre două regimuri, care a fost adoptată de un parlament ales în mod nedemocratic [*Jahn și alții împotriva Germaniei* (MC), pct. 113 și 117]. În cea din urmă cauză, caracterul unic al contextului politic și juridic general al reunificării germane a justificat lipsa totală a despăgubirilor. S-a făcut o distincție între cauza *Jahn și alții* și *Vistiņš și Perepjolkins*: cea din urmă nu a reprezentat o cauză în care o situație vădit nedreaptă, care a apărut în procesul de denaționalizare, a trebuit să fie remediată de legiuitor *ex post facto*, într-un timp relativ scurt, pentru a restabili justiția socială. Prin urmare, s-a constatat că lipsa unei despăgubiri suficiente nu a fost justificată, în *Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei*, pct. 123, 127-130).

165. În cauzele în care proprietatea a fost confiscată în mod ilegal, despăgubirea ar trebui să aibă în continuare un rol compensatoriu, nu un rol sancționator sau disuasiv față de statul pârât [*Guiso-Gallissay împotriva Italiei* (reparație echitabilă) (MC), pct. 103]. Potrivit abordării adoptate de Marea Cameră în cauza respectivă, pentru a reflecta expirarea timpului, valoarea de piață a proprietății în momentul exproprierii ar trebui să fie convertită la valoarea actuală pentru a compensa efectele inflației și ale dobânzii (legale simple) aplicate pentru a compensa perioada în care reclamantul a fost

privat de proprietate (*ibid.*, pct. 105). În plus, Marea Cameră a evaluat pierderea unor oportunități cu care s-au confruntat reclamantii în urma exproprierii (*ibid.*, pct. 107).

166. În plus, atunci când este în discuție o măsură de reglementare a folosinței bunurilor, lipsa despăgubirilor este un factor care trebuie luat în considerare pentru a stabili dacă a fost menținut un echilibru just, dar nu este suficient în sine pentru a constitui o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Anonymos Touristiki Etairia Xenodocheia Kritis împotriva Greciei*, pct. 44 și 45). În *Depalle împotriva Franței* (MC), pct. 91, în care reclamantii locuiau în case construite pe terenuri aflate în domeniul public maritim, Curtea a hotărât, având în vedere normele care reglementează proprietatea publică, și luând în considerare că reclamantul nu ar fi putut să nu cunoască principiul potrivit căruia nu era posibil să i se plătească nicio despăgubire, precizată în mod clar în fiecare decizie, precum și că lipsa despăgubirilor nu putea fi considerată o măsură disproporționată în raport cu reglementarea folosinței bunurilor, în cazul reclamantului, realizată în urmărirea interesului general.

167. În *S.A. Bio d’Ardenne împotriva Belgiei*, pct. 47-49 și 51, în care sacrificarea obligatorie a unui număr mare de animale infectate cu bruceloză a constituit reglementare a folosinței bunurilor, Curtea a hotărât că societatea comercială reclamantă nu a fost obligată să suporte o sarcină individuală și excesivă pe motiv că i s-a refuzat acordarea de despăgubiri pentru bovinele sacrificate.

168. În sfârșit, în cazul ingerințelor în drepturile reclamantilor care au fost analizate în temeiul clauzei generale a art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea a adoptat o abordare oarecum similară celei referitoare la categoria de cauze de tipul „reglementarea folosinței bunurilor” (*Katze Klitsche de la Grange împotriva Italiei*, pct. 42 și 47-48; *Pialopoulos și alții împotriva Greciei*, pct. 57-61). În cauza *Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei* (pct. 69), Curtea a constatat că reclamantii au suportat o sarcină individuală și excesivă care ar fi putut deveni legitimă numai dacă aceștia ar fi avut posibilitatea de a solicita reducerea termenelor de prescripție sau de a solicita despăgubiri.

c. Obligații pozitive ale statelor membre

169. Obligația de a respecta dreptul de proprietate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 include atât obligațiile negative, cât și pe cele pozitive.

170. Scopul esențial al art. 1 din Protocolul nr. 1 este de a proteja o persoană împotriva unei ingerințe nejustificate din partea statului în ceea ce privește dreptul la respectarea „bunurilor” sale (obligații negative). Cu toate acestea, în temeiul art. 1 din Convenție, părțile contractante „recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția [lor] drepturile și libertățile definite în [...] Convenție”. Exonerarea de la această obligație generală poate genera obligații pozitive inerente asigurării exercitării efective a drepturilor garantate de Convenție. În contextul art. 1 din Protocolul nr. 1, aceste obligații pozitive pot impune statului să ia măsurile necesare pentru a proteja dreptul de proprietate [*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 143; *Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei*, pct. 96; *Keegan împotriva Irlandei*, pct. 49; *Kroon și alții împotriva Țărilor de Jos*, pct. 31; *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 100; *Likvidējamā p/s Selga și Vasilevska împotriva Letoniei* (dec.), pct. 94-113].

171. Exercițarea reală și efectivă a dreptului protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1 nu depinde doar de obligația statului de a nu produce o ingerință, ci poate să necesite măsuri pozitive de protecție, în special atunci când există o legătură directă între măsurile pe care reclamantul le poate aștepta în mod legitim din partea autorităților și dreptul la respectarea efectivă a „bunurilor” sale [*Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), pct. 134], chiar și în cauzele care implică litigii între persoane fizice sau societăți (*Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei*, pct. 96).

172. În cauza *Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), pct. 135-136, care a avut ca obiect distrugerea mai multor locuințe și decesul unor persoane în urma unor activități periculoase ale statului (o explozie de gaz metan într-un depozit de deșeuri) într-o construcție ilegală, Curtea a constatat că autoritățile naționale nu și-au îndeplinit obligațiile pozitive care le reveneau în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, întrucât nu au făcut tot ce le stătea în putere pentru a proteja interesul propriu al reclamantului,

având în vedere riscul pe care acestea îl cunoșteau sau pe care ar fi trebuit să îl cunoască (*Kurşun împotriva Turciei*, pct. 115). În special, autoritățile nu au informat locuitorii cu privire la pericolul pe care îl reprezenta depozitul, constatat anterior în cursul unui raport de expertiză, însă nici nu au luat nicio măsură practică pentru a evita un astfel de risc, cum ar fi instalarea în timp util a unui sistem de drenaj al gazelor.

173. Cu toate acestea, trebuie să se facă o distincție între obligațiile pozitive prevăzute la art. 2 din Convenție și cele prevăzute la art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Deși importanța fundamentală a dreptului la viață impune ca domeniul de aplicare al obligațiilor pozitive prevăzute la art. 2 să includă obligația autorităților de a face tot ce le stă în putere în domeniul asistenței pentru dezastre pentru a proteja acest drept, obligația de a proteja dreptul la respectarea bunurilor, care nu este absolut, nu poate depăși ceea ce este rezonabil în circumstanțele respective (*Budayeva și alții împotriva Rusiei*, pct. 175, pentru dezastrele naturale care sunt dincolo de controlul oamenilor; *Kurşun împotriva Turciei*, pct. 121, pentru daunele materiale rezultate dintr-o activitate periculoasă, care nu a implicat răni/decese). De asemenea, nu a existat nicio obligație pozitivă pentru stat în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, atât timp cât nu a fost neglijență din partea sa, având în vedere propria responsabilitate a reclamantului în calitate de antreprenor, precum și caracterul specific al unui dezastru natural aflat dincolo de controlul oamenilor, cum ar fi o alunecare de teren [*Vladimirov împotriva Bulgariei* (dec.), pct. 37 și 39-41].

174. De asemenea, trebuie să se facă o distincție între obligațiile pozitive ale statului în ceea ce privește obligația de a ancheta distrugerea proprietății, pe de o parte, și pierderea de vieți omenești, pe de altă parte. În special, Curtea a hotărât că obligația de a ancheta este mai puțin exigentă în cazul unor infracțiuni mai puțin grave, cum ar fi cele care implică proprietatea, decât în cazul infracțiunilor săvârșite cu violență, în special în cazul celor care intră în domeniul de aplicare al art. 2 și 3 din Convenție. În cauzele care implică infracțiuni mai puțin grave, statul nu își va îndeplini obligația pozitivă care îi revine decât atunci când pot fi identificate deficiențe flagrante și grave în ceea ce privește urmărirea penală sau acțiunea penală (*Blumberga împotriva Letoniei*, pct. 67; *Abukauskai împotriva Lituaniei*, pct. 56).

175. În *Blumberga*, Curtea a hotărât că ingerința în dreptul de proprietate al reclamantei nu s-a produs într-un mod care ar fi putut să-i pună în pericol viața sau sănătatea (*ibid.*, pct. 6), în timp ce, în *Abukauskai*, autoritățile interne au considerat că prejudiciul adus proprietății reclamantilor a fost provocat „într-o manieră periculoasă”, însă reclamantii nu au susținut, pe parcursul procedurii interne și în primele lor observații transmise Curții, că au suferit vreo vătămare sau că viața ori sănătatea lor au fost în pericol din cauza naturii periculoase a atacului prin incendiere (*ibid.*, pct. 58-61). Curtea a constatat că în niciuna dintre aceste două cauze nu s-a stabilit că au existat deficiențe flagrante și grave în cursul anchetelor penale. În plus, a reamintit că statul nu își îndeplinește obligațiile pozitive care îi revin în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 decât în cazul în care lipsa perspectivelor de reușită a procedurii civile este consecința directă a unor deficiențe extrem de grave și flagrante în desfășurarea procedurii penale care rezultă din același set de fapte (*Blumberga împotriva Letoniei*, pct. 68).

176. Granițele dintre obligațiile pozitive și cele negative ale statului în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 nu se pretează unei definiții precise. Cu toate acestea, principiile aplicabile sunt similare. Atunci când o cauză este analizată din perspectiva unei obligații pozitive a statului sau în termenii unei ingerințe din partea unei autorități publice, care trebuie justificată, criteriile care trebuie aplicate nu diferă în esență. În ambele contexte, trebuie să se ia în considerare justul echilibru care trebuie păstrat între interesele concurente ale individului și cele ale întregii comunități. De asemenea, este adevărat că obiectivele menționate de această dispoziție pot avea o anumită relevanță pentru a aprecia dacă a fost găsit un echilibru între cererile de interes public implicate și dreptul de proprietate fundamental al reclamantului. În ambele contexte, statul se bucură de o anumită marjă de apreciere pentru a determina măsurile care trebuie luate pentru a asigura respectarea Convenției [*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 144; *Keegan împotriva Irlandei*, pct. 49; *Hatton și alții împotriva Regatului Unit* (MC), pct. 98; *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației,*

Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (MC), pct. 101; *Kotov împotriva Rusiei* (MC), pct. 110].

177. În consecință, în numeroase cauze, având în vedere circumstanțele lor speciale, Curtea consideră că nu este necesar să califice examinarea cauzei în mod strict ca fiind sub incidența obligațiilor pozitive sau negative ale statelor pârâte, dimpotrivă, va stabili dacă comportamentul statelor pârâte – indiferent dacă acest comportament poate fi caracterizat ca fiind o ingerință sau o lipsă de acțiune, sau o combinație între acestea – a fost justificat, având în vedere principiile legalității, al scopului legitim și al „justului” echilibru [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 101; *Kotov împotriva Rusiei* (MC), pct. 102; *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 146; *Skórits împotriva Ungariei*, pct. 37-38].

178. Aceasta a fost situația și în cauza *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 101, în care reclamanții s-au plâns de imposibilitatea de a-și retrage depozitele din conturile lor bancare, care au devenit indisponibile din cauza unor factori precum lipsa fondurilor în băncile relevante, înghețarea conturilor și neluarea de măsuri de către autoritățile naționale pentru a permite titularilor de depozite să dispună de economiile lor. În astfel de circumstanțe, Curtea a considerat că nu este necesar să califice examinarea sa strict ca fiind subordonată unor obligații pozitive sau negative ale statelor pârâte.

179. Într-o serie de cauze care priveau obligațiile pozitive care decurg din art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea a subliniat, în special, importanța principiului bunei guvernante. Acest principiu prevede că, atunci când este în joc o chestiune de interes general, în special atunci când afectează drepturile fundamentale ale omului, inclusiv dreptul de proprietate, autoritățile publice trebuie să acționeze în mod prompt și adecvat și, mai presus de toate, coerent [*Beyeler împotriva Italiei* (MC), pct. 120; *Megadat.com SRL împotriva Moldovei*, pct. 72; *Rysovskyy împotriva Ucrainei*, pct. 71; *Moskal împotriva Poloniei*, pct. 72]. Această obligație este relevantă atât în contextul obligațiilor negative, cât și al celor pozitive impuse statului de art. 1 din Protocolul nr. 1. Principiul bunei guvernante nu ar trebui, ca regulă generală, să împiedice autoritățile să corecteze erorile ocazionale, chiar și cele rezultate din propria neglijență. Cu toate acestea, necesitatea de a corecta o „eroare” din trecut nu ar trebui să aducă atingere în mod disproportionat unui drept nou care a fost dobândit de o persoană care se bazează pe legitimitatea acțiunii de bună-credință a autorității publice (*Beinarovič și alții împotriva Lituaniei*, pct. 140).

1. Efect orizontal – ingerințe din partea persoanelor fizice

180. „Măsurile pozitive de protecție” la care se referă Curtea privesc nu doar ingerințele din partea statului, ci și pe cele ale persoanelor particulare, și pot avea un caracter preventiv sau reparatoriu.

181. Într-adevăr, Curtea a constatat că, chiar și în cadrul relațiilor orizontale, pot exista considerații de interes general care pot impune statului anumite obligații [*Zolotas împotriva Greciei (nr. 2)*, pct. 39]. Prin urmare, anumite măsuri necesare pentru protejarea dreptului de proprietate pot fi necesare chiar și în cauzele care implică litigii între persoane fizice sau societăți (*Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei*, pct. 96).

182. Cu toate acestea, atunci când cauza privește relațiile economice obișnuite între părți private, astfel de obligații pozitive sunt mult mai limitate. Astfel, Curtea a subliniat în repetate rânduri că art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție nu poate fi interpretat ca impunând statelor contractante obligația generală de a acoperi datoriile entităților private [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), pct. 111; *Anokhin împotriva Rusiei* (dec.)].

183. În special, atunci când o persoană fizică aduce atingere dreptului la respectarea „bunurilor”, rezultă că statul are obligația pozitivă să se asigure, în ordinea sa juridică internă, că dreptul de proprietate este protejat suficient de lege și că sunt prevăzute căi de atac adecvate, prin care victima unei ingerințe își poate revendica drepturile, inclusiv, dacă este cazul, prin solicitarea de despăgubiri

pentru orice prejudiciu suferit [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), pct. 113; *Blumberga împotriva Letoniei*, pct. 67]. Rezultă că măsurile pe care statul poate fi obligat să le ia într-un astfel de context pot fi preventive sau reparatorii [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), pct. 113].

184. De exemplu, în *Zolotas împotriva Greciei (nr. 2)*, în care, timp de peste 20 de ani, reclamantul nu a putut să acceseze depozitele din contul său bancar, întrucât timp de peste 20 de ani nu a făcut nicio tranzacție din cont, Curtea a hotărât că statul avea obligația pozitivă de a proteja cetățenii și de a solicita ca băncile, având în vedere posibilele consecințe negative ale termenelor de prescripție, să informeze titularii conturilor inactice în momentul expirării termenului de prescripție și, astfel, să le ofere posibilitatea de a opri curgerea termenului de prescripție. Faptul de a nu solicita ca informațiile de acest tip să fie furnizate a fost de natură să perturbe justul echilibru care trebuia păstrat între cerințele de interes general ale colectivității și cerințele de protecție a drepturilor fundamentale ale individului.

2. Măsuri reparatorii

185. În ceea ce privește măsurile reparatorii pe care statul poate fi obligat să le asigure în anumite circumstanțe, Curtea a hotărât că acestea includ un mecanism juridic adecvat care trebuie să permită părții vătămate să își susțină în mod efectiv drepturile. Deși art. 1 din Protocolul nr. 1 nu conține cerințe procedurale explicite, existența unor obligații pozitive cu caracter procedural în temeiul acestei dispoziții a fost recunoscută de Curte atât în cauzele care implicau autoritățile statului (*Jokela împotriva Finlandei*, pct. 45; *Zehentner împotriva Austriei*, pct. 73), cât și în cauzele care implicau doar părți private.

186. Astfel, în cauzele din cea de-a doua categorie, Curtea a hotărât că statele au obligația de a asigura proceduri judiciare care să ofere garanțiile procedurale necesare și, prin urmare, să permită instanțelor locale să se pronunțe în mod efectiv și echitabil în privința oricăror litigii între persoane particulare [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), pct. 114; *Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei*, pct. 96; *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), pct. 83; *Freitag împotriva Germaniei*, pct. 54; *Shesti Mai Engineering OOD și alții împotriva Bulgariei*, pct. 79; *Plechanow împotriva Poloniei*, pct. 100; *Ukraine-Tyumen împotriva Ucrainei*, pct. 51]. În cauze în care prejudiciul material a fost cauzat de o activitate periculoasă a unei persoane particulare, statul putea fie să formuleze o acțiune penală, fie una civilă sau administrativă (*Kurşun împotriva Turciei*, pct. 123-124).

187. Acest principiu este valabil cu atât mai mult atunci când este vorba despre un litigiu dintre stat și o persoană. În consecință, deficiențele grave în soluționarea unor astfel de litigii pot ridica o problemă în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Plechanow împotriva Poloniei*, pct. 100).

188. Răspunderea statului pentru neîndeplinirea obligației de a oferi o măsură reparatorie adecvată a fost constatată în contextul executării despăgubirilor stabilite printr-o hotărâre judecătorească: restituirea proprietății (*Păduraru împotriva României*, pct. 112); plata unei despăgubiri pentru expropriere (*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão și alții împotriva Portugaliei*, pct. 109-111); executarea hotărârilor judecătorești de evacuare a chiriașilor și de expulzare din locuințe [*Immobiliare Saffi împotriva Italiei* (MC), pct. 43-59; *Matheus împotriva Franței*, pct. 69-71; *Lo Tufo împotriva Italiei*, pct. 53; *Prodan împotriva Moldovei*, pct. 61].

3. Procedura de executare silită

189. Obligațiile pozitive ale statului au fost invocate în mod extensiv în cadrul procedurii de executare silită atât împotriva debitorilor de stat, cât și a debitorilor privați. Aceasta înseamnă, în special, că statele au obligația pozitivă de a organiza un sistem de executare a hotărârilor care să fie efectiv atât în drept, cât și în practică și să se asigure că procedurile prevăzute de legislație pentru executarea hotărârilor definitive sunt respectate fără întârzieri nejustificate (*Fuklev împotriva Ucrainei*, pct. 91).

190. În cazul în care un reclamant se plânge cu privire la imposibilitatea de a executa o hotărâre în instanță în favoarea sa, amploarea obligațiilor statului în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 variază în funcție de măsura în care debitorul este statul sau o persoană fizică [*Anokhin împotriva Rusiei* (dec.); *Liseytsseva și Maslov împotriva Rusiei*, pct. 183].

191. În cazul în care debitorul este statul, jurisprudența Curții insistă în mod normal ca statul să respecte hotărârea instanței respective, în totalitate și la timp [*Anokhin împotriva Rusiei* (dec.); *Burdov împotriva Rusiei*, pct. 33-42]. Sarcina de a asigura executarea unei hotărâri împotriva statului revine în primul rând autorităților statului, începând cu data la care hotărârea devine obligatorie și executorie [*Burdov împotriva Rusiei (nr. 2)*, pct. 69].

192. Neasigurarea executării unei hotărâri definitive împotriva statului într-o cauză referitoare la pretenții materiale constituie în mod normal o încălcare atât a art. 6, cât și a art. 1 din Protocolul nr. 1. Art. 6 § 1 garantează oricărei persoane dreptul de a formula o pretenție cu privire la drepturile și obligațiile sale civile în fața unei instanțe; în acest fel, ia forma „dreptului la o instanță”, din care dreptul de acces, adică dreptul de a iniția o procedură de natură civilă în fața instanței, constituie un aspect. Totuși, acest drept ar fi iluzoriu în cazul în care ordinea juridică internă a statului contractant ar permite ca o hotărâre definitivă, cu forță juridică obligatorie, să rămână inoperantă în detrimentul uneia dintre părți. Ar fi de neconceput ca art. 6 § 1 să descrie în detaliu garanțiile procedurale acordate părților în litigiu – proceduri echitabile, publice și rapide – fără a proteja executarea hotărârilor; a interpreta art. 6 ca fiind referitor exclusiv la accesul la o instanță și la desfășurarea procedurii ar putea conduce la situații incompatibile cu principiul statului de drept pe care statele contractante și-au asumat să-l respecte atunci când au ratificat Convenția. Executarea unei hotărâri pronunțate de o instanță trebuie considerată parte integrantă a „procesului” în sensul art. 6 din Convenție (*Hornsby împotriva Greciei*, pct. 40; *Burdov împotriva Rusiei*, pct. 34).

193. O întârziere extrem de lungă în executarea unei hotărâri cu caracter obligatoriu poate, prin urmare, să încalce Convenția [*Immobiliare Saffi împotriva Italiei* (MC), pct. 63; *Hornsby împotriva Greciei*, pct. 40; *Burdov împotriva Rusiei (nr. 2)*, pct. 65; *De Luca împotriva Italiei*, pct. 66]. De exemplu, în cazul societăților deținute de stat, o întârziere de mai puțin de un an la plata despăgubirilor stabilite prin hotărâre judecătorească este în principiu comptabilă cu Convenția, un termen mai lung fiind considerat *prima facie* nerezonabil (*Kuzhelev și alții împotriva Rusiei*, pct. 109-110).

194. O autoritate a statului nu poate invoca lipsa fondurilor ca scuză pentru a nu achita datoria stabilită printr-o hotărâre judecătorească. Desigur, o întârziere în executarea unei hotărâri poate fi justificată în împrejurări speciale. Cu toate acestea, întârzierea nu poate fi de natură să aducă atingere substanței dreptului protejat în temeiul art. 6 § 1 [*Immobiliare Saffi împotriva Italiei* (MC), pct. 74]. În mod similar, complexitatea procedurii interne de executare sau a sistemului bugetar al statului nu poate scuti statul de obligația pe care o are în temeiul Convenției de a garanta oricărei persoane dreptul la executarea într-un termen rezonabil a unei hotărâri obligatorii și executorii [*Burdov împotriva Rusiei (nr. 2)*, pct. 70; *Süzer și Eksen Holding A.Ş. împotriva Turciei*, pct. 116].

195. O persoană care a obținut o hotărâre definitivă împotriva statului nu poate introduce o procedură de executare separată (*Metaxas împotriva Greciei*, pct. 19, și *Lizanets împotriva Ucrainei*, pct. 43; *Ivanov împotriva Ucrainei*, pct. 46). În astfel de cauze, autoritatea statului pârât care a fost notificată în mod corespunzător cu privire la hotărâre trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a o respecta sau pentru a o transmite unei alte autorități competente în vederea executării [*Burdov împotriva Rusiei (nr. 2)*, pct. 69]. Partea care a avut câștig de cauză poate fi obligată să întreprindă anumite demersuri procedurale pentru a-și recupera datoria stabilită prin hotărâre, fie în timpul executării voluntare a hotărârii de către stat, fie în timpul executării silită prin mijloace obligatorii (*Shvedov împotriva Rusiei*, pct. 32). În consecință, nu este nerezonabil ca autoritățile să solicite reclamantului să prezinte documente suplimentare, cum ar fi detalii bancare, pentru a permite sau pentru a accelera executarea unei hotărâri (*Kosmidis și Kosmidou împotriva Greciei*, pct. 24). Cu toate acestea, cerința privind cooperarea creditorului nu trebuie să depășească ceea ce este strict

necesar și, în orice caz, nu exonerează autoritățile de obligația care le revine în temeiul Convenției de a acționa în timp util din oficiu.

196. De exemplu, în *Skórits împotriva Ungariei*, pct. 43-44, Curtea a hotărât că autoritățile au solicitat măsuri practice pentru a se asigura că hotărârile privind restituirea proprietății sunt executorii și neviciate de erori în registrul funciar și a constatat o încălcare a dreptului de proprietate, întrucât trecuseră 10 ani de la pronunțarea hotărârii înainte ca reclamantul să poată intra, în cele din urmă, în posesia terenului. În *Vitiello împotriva Italiei*, pct. 37, Curtea a constatat o încălcare a dreptului de proprietate întrucât autoritățile naționale nu au executat hotărârea unei instanțe interne de demolare a unei clădiri abuzive.

197. În contextul restituirii proprietăților, Curtea a solicitat statului să ia toate măsurile necesare pentru a asigura executarea deciziei pronunțate în favoarea reclamantilor în cadrul termenului de prescripție, inclusiv mutarea unei biserici de pe terenul acestora (*Orlović și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei*, pct. 68-71; a se vedea infra, capitolul Restituirea proprietăților).

198. În *De Luca împotriva Italiei*, pct. 49-56, faptul că reclamantul nu a putut introduce o acțiune în executare împotriva unei autorități locale aflate în reorganizare judiciară pentru a recupera despăgubirile stabilite printr-o hotărâre judecătorească a constituit o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1. Prin urmare, nici incapacitatea de plată a unei autorități publice, stabilită în mod legal, nu exonerează statul de răspunderea care îi revine în temeiul Convenției.

199. Pentru a evalua dacă o societate urmează să fie considerată „organizație guvernamentală”, statutul juridic al societății în temeiul dreptului intern nu este decisiv pentru determinarea răspunderii statului față de actele sau omisiunile societății. Într-adevăr, o societate trebuie să se bucure de o independență instituțională și operațională suficientă față de stat, pentru ca statul să fie exonerat de răspunderea care îi revine în temeiul Convenției pentru actele și omisiunile acesteia. Criteriile-cheie utilizate pentru a stabili dacă statul este răspunzător pentru astfel de datorii sunt următoarele: statutul juridic al societății (în temeiul dreptului public sau privat), natura activității sale (o funcție publică sau o activitate comercială obișnuită), contextul activității sale (precum un monopol sau o activitate puternic reglementată), independența sa instituțională (amplerea dreptului de proprietate al statului) și independența sa operațională (amplerea supravegherii și controlului din partea statului) (a se vedea *Liseytsseva și Maslov împotriva Rusiei*, pct. 186-188, și trimiterile citate) (pentru detalii suplimentare, a se vedea infra, capitolul Societăți deținute de stat).

200. Atunci când debitorul este un actor privat, poziția este diferită, deoarece statul nu este, în general, direct răspunzător pentru datoriile actorilor privați, iar obligațiile sale în temeiul dispozițiilor Convenției se limitează la a furniza asistența necesară creditorului în executarea respectivelor hotărâri, de exemplu printr-un titlu executoriu sau o procedură de faliment [*Anokhin împotriva Rusiei* (dec.); *Shestakov împotriva Rusiei* (dec.); *Krivosogova împotriva Rusiei* (dec.); *Kesyan împotriva Rusiei*, pct. 80].

201. Astfel, atunci când autoritățile sunt obligate să acționeze pentru a executa o hotărâre și nu fac acest lucru, inacțiunea lor poate, în anumite circumstanțe, să angajeze răspunderea statului în temeiul art. 6 § 1 din Convenție și al art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Scollo împotriva Italiei*, pct. 4; *Fuklev împotriva Ucrainei*, pct. 84). Sarcina Curții în astfel de cauze este de a examina dacă măsurile aplicate de autorități au fost adecvate și suficiente și dacă au acționat cu diligență pentru a acorda asistență unui creditor în executarea unei hotărâri [*Anokhin împotriva Rusiei* (dec.); *Fuklev împotriva Ucrainei*, pct. 84].

202. Mai precis, statul are obligația, în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, să acorde asistența necesară unui creditor pentru executarea unei hotărâri pronunțate de o instanță [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), pct. 90; *Formenko și alții împotriva Rusiei* (dec.), pct. 171]. De exemplu, în *Fuklev împotriva Ucrainei*, pct. 92, Curtea a constatat că nerespectarea de către executorii judecătorești a obligației de a acționa pentru o perioadă de peste 4 ani sau de a controla efectiv procedura de executare silită în caz de faliment a constituit o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1. În *Fomenko și alții* (dec.), pct. 181-195, în care întârzierile la executare au fost de până la 12 ani, Curtea a

considerat – având în vedere complexitatea procedurilor de executare, numărul reclamanților, valoarea totală a datoriei care trebuia recuperată, atitudinea societății comerciale debitoare și informațiile disponibile privind activitățile executorilor judecătorești – că efectul global al măsurilor aplicate de executorii judecătorești a fost compatibil cu cerințele impuse statului atât de art. 6 § 1 din Convenție, cât și de art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. În cazul în care legislația națională în materie de insolvență consideră creanțele profesionale ale angajaților acumulate în cursul anului anterior deschiderii procedurii de insolvență ca fiind creanțe prioritare, în timp ce creanțele care nu intră sub incidența perioadei de referință de un an nu au un rang prioritar, Curtea a făcut trimitere la legislația OIM și a constatat că acordul era corespunzător [*Acar și alții împotriva Turciei* (dec.), pct. 34].

203. Neexecutarea unei hotărâri împotriva unui debitor privat din cauza situației materiale precare a debitorului nu poate face statul răspunzător decât dacă și în măsura în care acest fapt este imputabil autorităților interne, de exemplu, din cauza erorilor sau întârzierilor în executarea hotărârii [*Omasta împotriva Slovaciei* (dec.); *Vrtar împotriva Croației*, pct. 96].

204. Pe de altă parte, a fost constatată o încălcare într-o cauză în care autoritățile interne au procedat la vânzarea părții din proprietate a reclamantului după ce acesta achitase integral datoria, exclusiv pentru a recupera costurile procedurii de executare (*Mindek împotriva Croației*, pct. 79-87) sau într-o cauză în care o casă a fost vândută în cadrul procedurii de executare la o treime din valoarea sa (*Ljaskaj împotriva Croației*, pct. 62-70). În mod similar, vânzarea unei locuințe și evacuarea reclamantului în cadrul unei proceduri fiscale de executare în măsura în care impozitul neachitat reprezenta doar o fracțiune din valoarea casei și în lipsa unei comunicări între diferitele autorități fiscale implicate în diversele părți ale procedurii care vizau executarea ordinului împotriva reclamantului a fost considerată încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Rousk împotriva Suediei*, pct. 119-127).

D. Relația dintre art. 1 din Protocolul nr. 1 și alte articole din Convenție

205. Problemele care apar în legătură cu dreptul la respectarea „bunurilor” pot avea legătură, de asemenea, cu alte articole din Convenție.

1. Art. 2³

206. În *Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), pct. 136-137, în care o explozie de gaz metan la un depozit de deșeuri a avut ca rezultat o alunecare de teren care a acoperit locuința reclamantului ducând la decesul a nouă dintre rudele sale apropiate, Curtea nu a făcut o diferență între obligațiile pozitive ale statelor membre în temeiul art. 2 și al art. 1 din Protocolul nr. 1 în ceea ce privește caracterul adecvat al măsurilor de prevenire și de remediere a situației.

2. Art. 3

207. În *Pančenko împotriva Letoniei* (dec.), în care reclamanta s-a plâns de problemele sale socio-economice în general, Curtea a reamintit că drepturile socio-economice nu sunt garantate de Convenție, ca atare. Cu toate acestea, nu a exclus posibilitatea ca, atunci când condițiile de viață ale unui reclamant au atins un nivel minim de gravitate, această situație poate constitui tratament contrar art. 3.

208. În cauza *Budina împotriva Rusiei* (dec.), în care reclamanta s-a plâns că pensia sa era prea mică pentru a-i permite să supraviețuiască, Curtea nu a exclus posibilitatea ca răspunderea statului să fie angajată în temeiul art. 3 în ceea ce privește modul în care a fost tratată, în măsura în care reclamanta, care depindea în totalitate de sprijinul statului, se lupta cu indiferența oficială într-o

³. A se vedea *Ghid privind art. 2 (Dreptul la viață)*.

situație de lipsuri grave sau care era incompatibilă cu demnitatea umană. Curtea a considerat că o astfel de plângere nu era, în sine, incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției și a examinat situația economică a reclamantei, inclusiv valoarea pensiei pentru limită de vârstă plătite de stat, în ansamblul său, în temeiul art. 3, pentru a stabili dacă situația acesteia era de natură să intre sub incidența interdicției de a aplica un tratament degradant. Curtea a considerat că nu acesta era cazul în speță.

3. Art. 4⁴

209. Alegerea oferită unui deținut între a presta muncă remunerată sau muncă neremunerată, dar care îi dădea dreptul la reducerea pedepsei, nu a constituit o încălcare a art. 4 din Convenție [*Floroiu împotriva României* (dec.), pct. 35-38]. Munca obligatorie prestată de un deținut fără a fi afiliat la sistemul de pensii pentru limită de vârstă este considerată „muncă care trebuie efectuată în condiții normale de detenție”, în sensul art. 4 § 3 lit. a) din Convenție [*Stummer împotriva Austriei* (MC), pct. 132].

210. De asemenea, munca neremunerată prestată de un deținut poate fi considerată „activitate care trebuie desfășurată în cursul normal al detenției” (*Zhelyazkov împotriva Bulgariei*, pct. 36). Cu toate acestea, Curtea a observat evoluțiile în ceea ce privește atitudinile față de munca neremunerată a deținuților, în special în Normele penitenciare europene din 1987 și 2006, care impun o remunerare echitabilă a muncii deținuților – cu normele din 2006 care au adăugat „în toate cazurile” – ceea ce reflectă o tendință în evoluție. Cu toate acestea, reclamantul prestase muncă înainte de adoptarea normelor din 2006 și pentru o perioadă scurtă de timp (*idem*, pct. 36).

4. Art. 6⁵

211. Procedurile interne în ceea ce privește ingerințele în dreptul de proprietate sau cu privire la protecția acestuia ridică adesea probleme în temeiul art. 6 § 1. Într-adevăr, dreptul de proprietate este în mod evident un drept cu caracter material, iar deciziile luate de stat privind exproprierea sau reglementarea folosinței bunurilor private sau care afectează în alt fel dreptul de proprietate sau alte drepturi patrimoniale au fost considerate ca făcând obiectul dreptului la un proces echitabil (*British-American Tobacco Company Ltd împotriva Țărilor de Jos*, pct. 67 – cerere de brevet; *Raimondo împotriva Italiei*, pct. 43 – confiscare). În plus, executarea hotărârilor constituie o parte integrantă a „procesului” în sensul art. 6 (a se vedea supra, subcapitolul Procedura de executare silită).

212. Cu toate acestea, de cele mai multe ori, în cauzele în care procedurile civile privind un drept de proprietate au durat o perioadă excesiv de lungă, acest fapt este suficient pentru ca Curtea să constate o încălcare a art. 6 din Convenție. În măsura în care reclamantul a susținut că durata procedurii în sine a constituit un obstacol continuu în calea dreptului său de proprietate, Curtea a hotărât că nu este necesar să se examineze durata procedurii în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Zanghì împotriva Italiei*, pct. 23) sau că problema este ridicată prematur (*Beller împotriva Poloniei*, pct. 74). În contextul „unei locuințe sociale închiriate” (FR. „*bail social*”), Curtea a constatat că, neluând, timp de mai mulți ani, măsurile necesare pentru a respecta decizia care dispunea renovarea locuinței reclamantei, autoritățile franceze au privat art. 6 § 1 de orice efect util (*Tchokontio Happi împotriva Franței*, pct. 52).

213. Cu toate acestea, în cauze care priveau proceduri excesiv de lungi ca durată, Curtea a constatat că durata lor prelungită (*Kunić împotriva Croației*, pct. 67; *Machard împotriva Franței*, pct. 15) sau alte măsuri care au contribuit la întârzieri [*Immobiliare Saffi împotriva Italiei* (MC), pct. 59] au avut, de asemenea, un impact direct asupra dreptului reclamantilor la respectarea „bunurilor” lor. În

⁴. A se vedea *Ghid privind art. 4 (Interzicerea sclaviei și a muncii forțate)*.

⁵. A se vedea ghidurile privind art. 6 (Dreptul la un proces echitabil): *aspectul civil* și *aspectul penal*.

această din urmă cauză, Curtea a constatat, de asemenea, că societatea reclamantă a fost privată de dreptul său, în temeiul art. 6, ca litigiul cu chiriașul său să fie soluționat de o instanță (*ibid.*, pct. 74).

214. În cauzele în care Curtea constată o încălcare a art. 6 din cauza lipsei de acces la o instanță, iar reclamantul contestă rezultatul pe fond al cauzei și în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea consideră, în general, că nu poate să speculeze cu privire la situația în care s-ar fi aflat dacă reclamantul ar fi avut acces efectiv la o instanță. Prin urmare, nu este necesar să se pronunțe dacă reclamantul avea sau nu un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 și, în consecință, în privința capetelor de cerere întemeiate pe acest articol (*Biserica Catolică din Canea împotriva Greciei*, pct. 50; *Glod împotriva României*, pct. 46; *Albina împotriva României*, pct. 43; *Lungoci împotriva României*, pct. 48; *Yanakiiev împotriva Bulgariei*, pct. 82). Cu toate acestea, în *Zehentner împotriva Austriei*, pct. 82, care privea vânzarea silită a apartamentului reclamantei, Curtea a constatat o încălcare în temeiul art. 8 și al art. 1 din Protocolul nr. 1 din cauza garanțiilor procedurale inadecvate oferite reclamantei, care nu avea capacitate judiciară, și a constatat că nu se ridică nicio problemă separată în temeiul art. 6.

215. Adoptarea unei noi legi cu efect retroactiv care să reglementeze situația contestată în timp ce procedura privind dreptul patrimonial al reclamantului este pendinte poate constitui o încălcare atât a art. 6, cât și a art. 1 din Protocolul nr. 1, atunci când adoptarea legii nu era justificată de motive imperative de interes general și impunea reclamantei o sarcină excesivă (*Caligiuri și alții împotriva Italiei*, pct. 33).

216. În cazul în care un reclamant se plânge de neexecutarea unei hotărâri definitive pronunțate în favoarea sa, intră în joc obligațiile statului atât în temeiul art. 6, cât și al art. 1 din Protocolul nr. 1. Atunci când autoritățile sunt obligate să acționeze pentru executarea unei hotărâri și nu fac acest lucru, inacțiunea lor poate, în anumite circumstanțe, să angajeze răspunderea statului atât în temeiul art. 6, cât și al art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Fuklev împotriva Ucrainei*, pct. 86 și 92-93; *Anokhin împotriva Rusiei* (dec.); *Liseytsseva și Maslov împotriva Rusiei*, pct. 183].

217. Anularea printr-o cale de atac a unei hotărâri cu caracter obligatoriu și executoriu prin care se acordă despăgubiri reclamantului, în lipsa unor circumstanțe excepționale, încalcă principiul caracterului definitiv al hotărârilor și încalcă art. 6 § 1 și art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Davydov împotriva Rusiei*, pct. 37-39). Cu toate acestea, considerentele legate de „securitatea juridică” nu trebuie să descurajeze statul să corecteze anumite erori flagrante comise în administrarea justiției (*Lenskaya împotriva Rusiei*, pct. 41). Aceste circumstanțe excepționale apar numai în cazul în care procedurile inițiale au fost afectate de o eroare atât de gravă încât să devină fundamental inechitabile, precum în cazul în care, în lipsa culpei unui terț care nu a fost parte la procedură, instanța internă a pronunțat o hotărâre prin care i-au fost afectate în mod direct drepturile. Anularea unei decizii definitive în astfel de circumstanțe nu a condus la o încălcare a Convenției (*Protsenko împotriva Rusiei*, pct. 30-34). În mod similar, anularea unei hotărâri definitive care viza remedierea unei erori judiciare grave în cadrul procedurii penale (*Giuran împotriva României*, pct. 41) a fost considerată ca realizând un echilibru corect între interesele concurente ale caracterului definitiv și al înfăptuirii justiției, sau într-o cauză în care unui reclamant i s-a restituit integral proprietatea, în pofida faptului că mai multe persoane aveau dreptul la aceasta (*Vikentijevik împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, pct. 70).

218. În anumite cauze au fost analizate de către Curte, în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, aspecte legate de cheltuielile aferente procedurilor judiciare. Regula potrivit căreia „partea care cade în pretenții plătește” în contextul procedurii civile nu poate fi considerată în sine ca fiind contrară art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Klauz împotriva Croației*, art. 82 și 84), întrucât scopul său este acela de a evita litigiile nefondate și cheltuielile nejustificate de ridicate, descurajând potențialii reclamanți să introducă acțiuni neîntemeiate fără a suporta consecințele. Această viziune nu este modificată de faptul că aceste norme se aplică și procedurilor civile la care statul este parte (*Cindrić și Bešlić împotriva Croației*, pct. 96). Într-o cauză în care reclamanții au solicitat despăgubiri pentru expropriere și au câștigat în parte cauza, dar suma primită a trebuit să fie plătită integral celeilalte

părți pentru a-și acoperi cheltuielile de judecată, Curtea a constatat o încălcare. Curtea a observat că nici comportamentul reclamanților, nici activitatea procedurală inițiată nu puteau justifica taxele judiciare atât de ridicate încât să conducă la lipsa totală a despăgubirilor pentru expropriere. Prin urmare, reclamanții au fost obligați să suporte o sarcină excesivă [*Perdigão împotriva Portugaliei* (MC), pct. 78; în *Musa Tarhan împotriva Turciei*, pct. 86, în care reclamantul a fost obligat să suporte cheltuielile de judecată ale părții adverse în cadrul procedurii de expropriere, ceea ce a redus în mod substanțial valoarea compensației, s-a constatat, de asemenea, că sarcina suportată de reclamant a fost excesivă]. Refuzul de rambursare a cheltuielilor de judecată de către un procuror în urma unei acțiuni civile introdusă de parchet împotriva unui terț a fost considerat că încalcă art. 6 din Convenție (*Stankiewicz împotriva Poloniei*, pct. 65-76).

219. S-a constatat că art. 6, sub aspectul său penal, era aplicabil într-o cauză în care s-a pronunțat o hotărâre de demolare a unui imobil care fusese construit fără autorizație, dar fusese ulterior tolerat de autorități timp de 30 de ani. În special, măsura demolării a fost considerată o „sanctiune” în sensul Convenției (*Hamer împotriva Belgiei*, pct. 60).

5. Art. 7⁶

220. Confiscarea impusă reclamantelor pentru dezvoltarea ilegală a clădirilor a fost considerată o „sanctiune” în sensul art. 7 din Convenție, în pofida faptului că nu a fost pronunțată nicio condamnare penală împotriva societăților reclamante sau a reprezentanților acestora. În acest scop, Curtea s-a bazat pe faptul că confiscarea în cauză avea legătură cu o „infracțiune” întemeiată pe dispoziții legale generale, că nelegalitatea materială a dezvoltărilor fusese stabilită de instanțele penale; că sancțiunea prevăzută de dreptul italian urmărea, în principal, să descurajeze, prin sancțiune, încălcări ulterioare ale condițiilor legale; că legea încadra confiscarea pentru dezvoltarea ilegală a clădirilor printre sancțiunile penale; și, în sfârșit, că sancțiunea era una de o anumită gravitate [*Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei* (dec.)]. Aceleași criterii au fost aplicate în cauza *G.I.E.M. S.R.L. și alții împotriva Italiei* (fond) (MC), pct. 212-234, și s-a constatat că art. 7 era aplicabil.

221. În cauza *Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei*, instanța internă ia achitat pe reprezentanții societăților reclamante pe motiv că au săvârșit o eroare inevitabilă și justificabilă în interpretarea autorizației de urbanism acordate. În sensul art. 7, cadrul legislativ aplicabil nu permitea inculpatului să cunoască sensul și domeniul de aplicare al dreptului penal care, prin urmare, prezenta deficiențe. În consecință, confiscarea proprietăților dispusă de instanța penală nu era prevăzută de lege în sensul art. 7 și a constituit o sancțiune arbitrară. Pentru același motiv, confiscarea a încălcat și art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei*, pct. 111-118 și 136-142). O concluzie similară a fost pronunțată într-o cauză în care proprietățile și clădirile au fost confiscate, deși procedura penală împotriva proprietarului a fost suspendată ca urmare a intervenției prescripției (*Varvara împotriva Italiei*, pct. 72).

202. În *G.I.E.M. S.R.L. și alții împotriva Italiei* (fond) (MC), confiscarea a fost aplicată automat în cazul construcției ilegale a clădirilor, astfel cum prevedea legislația italiană. Curtea a evaluat proporționalitatea ingerinței în raport cu mai mulți factori, care au inclus gradul de vinovăție sau de neglijență din partea reclamantelor sau, cel puțin, relația dintre comportamentul lor și infracțiunea în cauză. Importanța garanțiilor procedurale a fost, de asemenea, subliniată în acest sens, întrucât procedurile judiciare referitoare la dreptul la respectarea „bunurilor” trebuie să ofere unei persoane o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza în fața autorităților competente pentru a contesta în mod eficient măsurile care constituie o ingerință asupra drepturilor garantate de art. 1 din Protocolul nr. 1 (*ibid.*, pct. 301-303).

⁶. A se vedea *Ghid privind art. 7 (nicio pedeapsă fără lege)*.

6. Art. 8⁷

223. O serie de cauze legate atât de art. 8 din Convenție, cât și de art. 1 din Protocolul nr. 1 se referă la drepturi locative. Poate exista o suprapunere semnificativă între conceptul de „domiciliu” și cel de „bun” în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, dar existența unui „domiciliu” nu depinde de existența unui drept sau a unui interes legat de un bun imobil (*Surugiu împotriva României*, pct. 63). O persoană poate avea un drept de proprietate asupra unei anumite clădiri sau unui anumit teren în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 fără a avea suficiente legături cu bunul respectiv pentru ca acesta să constituie „domiciliul” său în sensul art. 8 (*Khamidov împotriva Rusiei*, pct. 128).

224. Ingerința în dreptul reclamantului la propriul domiciliu poate încălca art. 8. Curtea a adoptat o interpretare largă a noțiunii de domiciliu [*Gillow împotriva Regatului Unit*, pct. 46; *Larkos împotriva Ciprului* (MC), pct. 30-32; *Akdivar și alții împotriva Turciei* (MC), pct. 88]. Același lucru este valabil și în ceea ce privește spațiile comerciale și birourile avocaților (*Niemietz împotriva Germaniei*, pct. 29-33).

225. În *Larkos împotriva Ciprului* (MC), pct. 30-32, Curtea a examinat capătului de cerere al reclamantului privind anularea contractului său de închiriere încheiat cu statul cipriot în temeiul art. 8 coroborat cu art. 14 din Convenție. Curtea a considerat că reclamantul, funcționar public al cărui contract de închiriere avea multe caracteristici de închiriere obișnuită a unui bun, a făcut obiectul unei discriminări în raport cu chiriașii privați. Având în vedere aceste concluzii, nu a fost necesară examinarea separată a capătului de cerere în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1.

226. *Karner împotriva Austriei* este o cauză importantă cu privire la dreptul locativ în temeiul art. 14 coroborat cu art. 8 din Convenție. Aceasta privește succesiunea unui contract de închiriere, în contextul unei relații homosexuale. Reamintind faptul că diferențele bazate pe orientarea sexuală impun motive deosebit de grave ca justificare, Curtea a constatat că trebuie să se demonstreze, de asemenea, dacă este necesar să se excludă cuplurile homosexuale din domeniul de aplicare al legislației în vederea atingerii obiectivului de protecție a unității familiale tradiționale. S-a constatat o încălcare (*ibid.*, pct. 38-42). O concluzie similară a fost încheiată în *Kozak împotriva Poloniei*, pct. 98-99, în ceea ce privește un partener de același sex care locuiește în concubinaj (a se compara, pentru evoluția jurisprudenței, *S. împotriva Regatului Unit*, decizie a Comisiei, a se vedea „Închirierea și controlul chiriilor”).

227. În *Rousk împotriva Suediei*, pct. 115-127, vânzarea silită a casei reclamantului pentru a se asigura plata impozitelor datorate statului și evacuarea ulterioară au reprezentat o încălcare atât a art. 1 din Protocolul nr. 1, cât și a art. 8, întrucât interesele proprietarului nu fuseseră protejate în mod adecvat. Dimpotrivă, în *Vaskrsić împotriva Sloveniei*, pct. 87, în care casa reclamantului a fost vândută la licitație publică pentru executarea unei creanțe inițiale de 124 EUR, a constituit o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. În ceea ce privește, mai general, reconcilierea dreptului la respectarea domiciliului cu vânzarea forțată a unei case în vederea plății datoriilor, a se vedea *Vrzić împotriva Croației*, pct. 63-68.

228. În *Gladysheva împotriva Rusiei*, pct. 93, Curtea a constatat o încălcare a aceluiași dispoziții din cauza faptului că autoritățile interne nu au evaluat proporționalitatea măsurii contestate atunci când au evacuat un cumpărător de bună-credință dintr-un apartament achiziționat în mod fraudulos de către fostul proprietar. A precizat, de asemenea, că marja de apreciere a statului în ceea ce privește aspectele legate de drepturile locative este mai restrânsă în ceea ce privește drepturile prevăzute la art. 8 în comparație cu cele protejate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, ținând seama de importanța centrală a art. 8 pentru identitatea, voința personală, integritatea fizică și morală a persoanei, de menținerea relațiilor cu alte persoane și de existența unui loc stabil și sigur în comunitate (*Connors împotriva Regatului Unit*, pct. 81-84; *Orlić împotriva Croației*, pct. 63-70). O evaluare individualizată a proporționalității este, de asemenea, necesară în cazul riscului de pierdere a domiciliului reclamantului, în pofida faptului că, în temeiul dreptului intern, dobândirea dreptului

⁷. A se vedea *Ghid privind art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie)*.

său de proprietate prin ocupațiune nu mai există (*Ćosić împotriva Croației*, pct. 21-23), și pierderea iminentă a locuinței în urma unei hotărâri de demolare, pe motiv că a fost construită cu bună-știință cu încălcarea normelor de urbanism (*Ivanova și Cherkezov împotriva Bulgariei*, pct. 53).

229. În *Berger-Krall și alții împotriva Sloveniei*, pct. 205-211 și 272-275, reformele în domeniul drepturilor locative care au urmat trecerii la economia de piață și care au avut ca rezultat privarea reclamanților de protecția închirierilor de imobile au fost examinate atât în temeiul art. 8, cât și al art. 1 din Protocolul nr. 1. Curtea a hotărât că, deși privarea de o închiriere protejată a constituit o ingerință în dreptul la respectarea domiciliului, în cauza de față nu a fost încălcat art. 8, dat fiind faptul că măsura era proporțională cu obiectivele legitime urmărite. Aceleași considerații au determinat Curtea să concluzioneze că nici art. 1 din Protocolul nr. 1 nu a fost încălcat. În mod similar, în *Sorić împotriva Croației* (dec.), Curtea a hotărât că, în temeiul reformelor în domeniul drepturilor locative, poziția reclamantei de locatar continua să fie puternic protejată. Cu toate acestea, art. 1 din Protocolul nr. 1 nu garanta dreptul de a achiziționa orice proprietate, ci numai dreptul la respectarea bunului existent. În *Galović împotriva Croației* [(dec.), pct. 65], Curtea a respins, de asemenea, capătul de cerere formulat în temeiul art. 8 de către fosta chiriașă a unei locuințe speciale care fusese evacuată de către proprietar, întrucât avea la dispoziție o altă locuință pentru aceasta.

230. În același sens, în *Zrilić împotriva Croației*, pct. 71, Curtea a hotărât că hotărârea judecătorească de partaj a casei pe care reclamanta o achiziționase, împreună cu fostul său soț, în urma unei licitații publice nu a încălcat art. 8 și, prin urmare, nu era necesară nicio verificare suplimentară pentru a constata lipsa unei încălcări, inclusiv în ceea ce privește art. 1 din Protocolul nr. 1.

231. În *Cvijetić împotriva Croației*, pct. 51, în care reclamanta nu a putut să își evacueze fostul soț din apartamentul care constituia locuința acesteia, a fost constatată o încălcare a art. 6 și art. 8 ca urmare a procedurii de executare prelungite. Nu a fost necesară o examinare separată în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1.

232. Art. 1 of Protocol nr. 1 nu garantează dreptul la respectarea „bunurilor” într-un mediu plăcut (a se vedea *Flamenbaum și alții împotriva Franței*, pct. 184, care privea extinderea pistei aeroportuare și în temeiul art. 8). În plus, întrucât reclamanții nu au stabilit dacă și în ce măsură extinderea pistei afectase valoarea bunurilor lor, Curtea nu a constatat nicio încălcare a drepturilor în temeiul dispoziției menționate (*ibid.*, pct. 188-190).

233. În cauzele în care Curtea a constatat o încălcare a art. 8 ca urmare a zgomotelor nocturne cauzate de un bar (*Udovičić împotriva Croației*, pct. 159), sau în lipsa unui răspuns efectiv din partea autorităților la plângerile privind încălcările grave și repetitive ale vecinătății (*Surugiu împotriva României*, pct. 67-69), a decis că nu era necesar să examineze dacă, în acest caz, a avut loc o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1.

234. În sfârșit, art. 8 și art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică în cazul distrugerii locuinței unei persoane. În *Selçuk și Asker împotriva Turciei*, pct. 77, Curtea a ținut seama de modul deliberat în care forțele de securitate au distrus locuințele reclamanților și a constatat o încălcare a art. 3 și art. 8 și a art. 1 din Protocolul nr. 1. Pentru mai multe detalii, a se vedea infra, capitolul Închirierea și controlul chirilor.

7. Art. 10

235. În *Handyside împotriva Regatului Unit*, pct. 59 și 63, reclamantul s-a plâns de confiscarea matriței și a sutelor de copii ale *Micului manual roșu*, precum și de confiscarea și distrugerea ulterioară a acestora în urma deciziei interne. Curtea a constatat că scopul confiscării a fost „protejarea moralei”, astfel cum a fost înțeleasă de autoritățile britanice competente în exercitarea puterii lor de apreciere. Pierderea și distrugerea manualului l-au privat în mod permanent pe reclamant de dreptul de proprietate asupra anumitor „bunuri”. Cu toate acestea, aceste măsuri erau autorizate de art. 1 paragraful al doilea din Protocolul nr. 1, interpretat în lumina principiului de

drept, comun statelor contractante, în temeiul căruia articolele a căror utilizare este considerată, în mod legal, ilicită și periculoasă pentru interesul general, se confiscă în vederea distrugerii. Prin urmare, nu a existat nicio încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 sau a art. 10 din Convenție.

236. În *Öztürk împotriva Turciei* (MC), pct. 76, Curtea a hotărât că confiscarea și distrugerea copiilor unei cărți publicate de editorul reclamant reprezintă doar un aspect al condamnării sale pentru propagandă separatistă (care trebuia să fie luată în considerare în temeiul art. 10). Prin urmare, nu a fost necesar să examineze separat confiscarea în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1.

237. În *Ashby Donald și alții împotriva Franței*, pct. 40, Curtea a constatat că, atunci când este vorba de o ingerință în dreptul la libertatea de exprimare, statele beneficiază de o marjă mai largă de apreciere în cazul în care măsura contestată vizează protejarea altor drepturi în temeiul Convenției, cum ar fi dreptul la respectarea bunurilor, în acest caz specific privind drepturile de autor [*Neij și Sunde Kolmisoppi împotriva Suediei* (dec.)].

8. Art. 11⁸

238. În *Chassagnou și alții împotriva Franței* (MC), pct. 85 și 117, în ceea ce privește afilierea automată a reclamantilor, proprietari de terenuri cu o suprafață mai mică de 20 hectare și care se opuneau vânzătorii, la asociații de vânzători municipale sau intercomunale aprobate și transferul dreptului de vânzătoare asupra terenurilor lor către aceste asociații, Curtea a constatat o încălcare atât a art. 1 din Protocolul nr. 1, cât și a art. 11 din Convenție.

9. Art. 13

239. Pentru ca art. 13 din Convenție să fie pus în discuție, reclamantii trebuie să aibă o pretenție „întemeiată”. În cazul unui răspuns afirmativ, ar trebui să dispună de căi de atac efective și practice pentru a se decide cu privire la pretențiile lor și, dacă este cazul, pentru a obține reparații pentru prejudiciul suferit.

240. În *Iatridis împotriva Greciei* (MC), pct. 65, cu privire la faptul că autoritățile nu i-au restituit reclamantului cinematograful, Curtea a constatat că exista o diferență în natura intereselor protejate de art. 13 din Convenție și de art. 1 din Protocolul nr. 1: primul oferă o salvagardare procedurală, și anume „dreptul la o cale de atac efectivă”, în timp ce cerința procedurală inerentă celui din urmă este accesorie obiectivului mai larg al asigurării respectării dreptului la respectarea bunurilor. S-a constatat atât o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1, cât și a art. 13.

241. În mod similar, în *Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), pct. 156-157, Curtea a constatat că a existat o încălcare a art. 13 din Convenție în ceea ce privește plângerea formulată în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 privind caracterul efectiv al procedurilor administrative de despăgubire pentru distrugerea bunurilor de uz casnic în urma unei explozii de gaz metan dintr-un depozit de deșeuri. În schimb, în *Budayeva și alții împotriva Rusiei*, pct. 196-198, în care daunele s-au produs în mare măsură ca urmare a dezastrului natural, nu a fost constatată nicio încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 și a art. 13 coroborat cu respectivul articol, având în vedere că reclamantii au avut posibilitatea să depună cereri de acordare de despăgubiri și ca cererile să fie examinate de instanțele competente și statul a implementat măsuri prin intermediul regimului general de ajutor de urgență.

242. În cauze care priveau controlul chiriilor, Curtea a constatat că acțiunea reparatorie constituțională a fost ineficientă în cauza *Marshall și alții împotriva Maltei*, pct. 71-81, care privea plafonarea nivelurilor chiriei pentru proprietățile comerciale, având în vedere că nu s-a dispus evacuarea și nu s-au stabilit chirii mai mari pe viitor, și a concluzionat că a fost încălcat art. 13 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1.

⁸. A se vedea *Ghid privind art. 11 (libertatea de întrunire și de asociere)*.

243. În cadrul restituirii proprietăților către proprietarii anteriori, în *Driza împotriva Albaniei*, pct. 115-120, a fost constatată o încălcare a art. 13 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1, din cauza lipsei unui sistem adecvat de restituire, în special a lipsei unor organe și proceduri.

244. În sfârșit, în *Chiragov și alții împotriva Armeniei* (MC), pct. 213-215, și *Sargsyan împotriva Azerbaidjanului* (MC), pct. 269-274, lipsa disponibilității unei căi de atac care să poată oferi măsuri reparatorii în ceea ce privește plângerile reclamantilor referitoare la pierderea locuințelor și a proprietăților lor în timpul conflictului dintre Armenia și Azerbaidjan în regiunea Nagorno-Karabah și oferirea unor perspective rezonabile de succes au condus, de asemenea, la o încălcare a art. 13 din Convenție.

10. Art. 14

245. Interzicerea discriminării în temeiul art. 14 poate fi invocată numai în legătură cu unul dintre celelalte drepturi materiale protejate de Convenție.

246. În cauze care privesc un capăt de cerere formulat în temeiul art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1, în care se susține că reclamantului i s-a refuzat total sau parțial un anumit bun pentru un motiv discriminatoriu prevăzut de art. 14, criteriul relevant este dacă, în lipsa motivului discriminatoriu de care se plânge reclamantul, acesta ar fi avut un drept, executoriu în temeiul dreptului intern, asupra bunului respectiv [*Fabris împotriva Franței* (MC), pct. 52].

247. Deși sfera de aplicare a puterilor statului în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 poate, în anumite cazuri, să fie largă, aceste puteri nu pot fi exercitate în mod discriminatoriu.

248. Discriminarea copiilor născuți în afara căsătoriei a fost în discuție în cauza inovatoare *Marckx împotriva Belgiei*, pct. 65. Curtea a hotărât că reclamanta, în calitate sa de mamă necăsătorită, a fost discriminată în ceea ce privește dreptul de dispune în mod liber de bunurile sale în raport cu o mamă căsătorită. Nu s-a constatat nicio încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 în privința mamei, iar art. 1 din Protocolul nr. 1 a fost considerat inaplicabil în privința fiicei.

249. În mod similar, în *Mazurek împotriva Franței*, pct. 54, o lege care reducea moștenirea copilului dintr-o relație adulterină a fost considerată ca discriminând în mod nejustificat copiii respectivi în exercitarea drepturilor lor de proprietate, deși „protecția familiei tradiționale” era considerată un obiectiv legitim al statului [*Fabris împotriva Franței* (MC), pct. 68-72; în ceea ce privește drepturile succesoriale, a se vedea, de asemenea, *Burden împotriva Regatului Unit* (MC), pct. 65; în ceea ce privește majorarea cuantumului pensiilor pentru nerezidenți, *Carson și alții împotriva Regatului Unit* (MC), pct. 90; în ceea ce privește dreptul la o pensie de urmaș al unei văduve căsătorite religios, *Şerife Yiğit împotriva Turciei* (MC), pct. 86].

250. Diferența de tratament suferită de reclamantă, în calitate de beneficiară a unui testament întocmit în conformitate cu Codul civil de un testator de religie musulmană, față de beneficiarul unui testament întocmit în conformitate cu Codul civil de un testator de religie nemusulmană nu a avut nicio justificare obiectivă și rezonabilă [*Molla Sali împotriva Greciei* (MC), pct. 161].

251. În schimb, în *Stummer împotriva Austriei* (MC), pct. 132-136, refuzul de a lua în calcul munca prestată în închisoare la calcularea pensiei nu a implicat nicio încălcare a art. 14 coroborat cu articolul 1 din Protocolul nr. 1 (a se vedea supra, în acest capitol, Art. 4).

252. În *Chabauty împotriva Franței* (MC), pct. 47, faptul că proprietari de terenuri mici, spre deosebire de proprietarii de terenuri mari, nu au avut posibilitatea să-și retragă terenurile de sub controlul asociațiilor de vânători autorizate, din motive altele decât etice, nu a implicat nicio încălcare a art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 [a se compara cu *Chassagnou și alții împotriva Franței* (MC), pct. 95].

253. Cauza *Guberina împotriva Croației* a avut ca obiect refuzul scutirii de impozit pentru cumpărarea unei case după vânzarea unui apartament, în vederea îndeplinirii nevoilor unui copil cu handicap grav, pe motiv că apartamentul care fusese vândut îndeplinea nevoile familiei, fiind

suficient de mare și echipat cu infrastructura necesară precum electricitate, încălzire etc. Autoritățile fiscale nu au luat în considerare situația gravă a familiei care îngrijea copilul într-un apartament fără lift. Reclamantul s-a plâns de faptul că modul de aplicare a legislației fiscale la situația sa familială a constituit o discriminare, având în vedere handicapul copilului său. S-a constatat, în esență, o încălcare din cauza nerespectării de către autorități a normelor și a obligațiilor mai generale legate de dizabilități care au condus la aplicarea unei abordări prea restrictive și mecanice în ceea ce privește interpretarea legislației fiscale, în detrimentul situației concrete a familiei (*ibid.*, pct. 98).

254. Cauza *J.D. și A împotriva Regatului Unit*, pct. 97 și 101-105, a avut ca obiect plângerea reclamantelor, ambele locuind în locuințe adaptate special, potrivit căreia noile norme privind alocația pentru locuință din sectorul locuințelor sociale (cunoscute sub numele de „taxa pe dormitor”) constituiau o discriminare, date fiind situațiile lor speciale: prima reclamantă își îngrijea fiica cu dizabilități, iar cea de-a doua fusese victimă a violenței în familie și fusese inclusă în „Programul Sanctuar”. Măsura conducea la o reducere a subvenției locative în cazul în care locatarii aveau mai multe dormitoare decât aveau dreptul, cu scopul de a-i stimula să se mute într-o locuință mai mică. Curtea a subliniat că, în afara contextului măsurilor tranzitorii menite să corecteze inegalitățile istorice, având în vedere necesitatea de a preveni discriminarea persoanelor cu dizabilități și de a încuraja participarea și integrarea lor deplină în societate, marja de apreciere de care se bucură statele atunci când stabilesc un tratament juridic diferit pentru persoanele cu dizabilități a fost redusă considerabil. A hotărât că, în cazul în care discriminarea pretinsă a avut la bază dizabilitățile și sexul și nu a rezultat dintr-o măsură tranzitorie desfășurată cu bună-credință pentru a corecta o inegalitate, erau necesare motive foarte importante pentru a justifica măsura contestată. Curtea a concluzionat că Programul Discreționar de Plăți Locative (PDPL), care compensa deficitul de chirie, i-a permis să constate că diferența de tratament în cazul primei reclamante era justificată. Situația nu era însă aceeași în cazul celei de-a doua reclamante: aceasta făcea parte dintr-un alt program, al cărui scop era de a permite victimelor violenței în familie să rămână în locuințele lor, iar PDPL nu putea soluționa conflictul dintre acest obiectiv și scopul taxei pe dormitor, care era acela de a o stimula pe reclamantă să se mute.

255. În *Andrejeva împotriva Letoniei* (MC), pct. 88, în care s-a făcut o diferență bazată pe cetățenie, a fost constatată o încălcare a art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1, având în vedere refuzul instanțelor letone de a acorda reclamantei o pensie pentru anii de activitate salariată în fosta Uniune Sovietică, înainte de 1991, pe motiv că nu avea cetățenie letonă.

256. În *Fábián împotriva Ungariei* (MC), Curtea a constatat că existau diferențe semnificative de ordin juridic și de fapt între ocuparea forței de muncă în sectorul public și cel privat din motive instituționale și funcționale, cum ar fi sursa salariilor, faptul că dreptul intern trata diferit munca în sectorul public și cel privat, că activitatea în sectorul public a reclamantului era dificil de comparat cu orice activitate din sectorul privat și că statului îi revenea, în calitate de angajator, sarcina de a stabili condițiile de angajare și, în calitate de administrator al fondului de pensii, condițiile de plată a pensiilor (*ibid.*, pct. 131-132; *Panfile împotriva României* (dec.), pct. 28]. Într-o altă cauză, Curtea a constatat că diferența de tratament între pensionarii încadrați în diferite categorii din sectorul public era justificată [*Gellértheygi și alții împotriva Ungariei* (dec.), pct. 34-40].

III. Aspecte specifice

A. Închirierea și controlul chiriilor

257. Convenția și protocoalele la aceasta nu garantează dreptul la cazare și la o locuință și multe cauze care implicau drepturile locative au fost examinate în temeiul art. 8 din Convenție în ceea ce privește protecția dreptului reclamantilor la respectarea vieții private sau de familie (a se vedea supra, subcapitolul Art. 8). În temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, organele Convenției au abordat o serie de cauze privind punerea în balanță a drepturilor proprietarilor și a drepturilor acordate chiriașilor în temeiul dreptului intern, garanțiile unui proces echitabil acordate atât proprietarilor, cât

și chiriașilor, precum și garanțiile acordate acestora din urmă împotriva evacuării, a aspectelor legate de nediscriminare etc.

258. Prima cauză privind punerea în balanță a drepturilor de proprietate ale proprietarilor în raport cu cele ale chiriașilor este *James și alții împotriva Regatului Unit*. Cauza privea dreptul chiriașilor de a închiria, pentru o perioadă mai mare de 20 de ani, dreptul de proprietate deplină asupra proprietății, ca urmare a adoptării Legii de reformare a proprietății închiriate. Reclamantii fuseseră numiți administratori ai unei proprietăți imobiliare în temeiul unui testament lăsat de un membru al aristocrației funciare. Chiriașii unora dintre proprietățile în cauză și-au exercitat dreptul de cumpărare în temeiul legii de reformare a proprietății închiriate, privându-i astfel pe administratori de dreptul lor patrimonial. Aceștia s-au plâns că transferul forțat al proprietăților și cuantumul despăgubirilor pe care le-au primit ulterior le-au încălcat drepturile lor.

259. Curtea a considerat că este natural ca marja de apreciere de care dispune legiuitorul în punerea în aplicare a politicilor economice și sociale să fie una largă și că aceasta ar respecta hotărârea legiuitorului în ceea ce privește „interesul public”, cu excepția cazului în care hotărârea menționată ar fi în mod evident lipsită de un temei rezonabil (*James și alții împotriva Regatului Unit*, pct. 46). A hotărât că reducerea nedreptății sociale în domeniul locuințelor era un obiectiv legitim, astfel cum a fost urmărit de legea de reformare a proprietății închiriate, care ținea de marja de apreciere a legiuitorului. În ceea ce privește proporționalitatea măsurilor implementate de stat, Curtea a considerat că a le oferi chiriașilor dreptul de cumpărare în astfel de circumstanțe nu era nici nerezonabilă, nici disproporționată, întrucât statutul limitase acest drept la proprietăți mai puțin valoroase, care au fost percepute de legiuitor ca reprezentând cele mai grave cazuri (*ibid.*, pct. 70; pentru art. 14 din Convenție, pct. 77).

260. În mod similar, în *Mellacher și alții împotriva Austriei*, proprietarii care aveau în proprietate sau dețineau un drept patrimonial în privința unor clădiri cu mai multe apartamente s-au plâns de faptul că introducerea unei reduceri legale a chiriei în temeiul legii a încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1. Evaluând legislația contestată, Curtea a recunoscut marja largă de apreciere a legiuitorului național atât în ceea ce privește identificarea unei probleme de interes public, cât și în stabilirea măsurilor necesare pentru continuarea politicilor sociale și economice adoptate în vederea soluționării acesteia, în speță, în domeniul drepturilor locative. Curtea a constatat că a fost rezonabil ca legiuitorul austriac să concluzioneze că justiția socială impunea reducerea chiriilor inițiale și că reducerile aplicate chiriilor care decurgeau din statut, deși substanțiale, nu au impus în mod necesar o sarcină disproporționată în sarcina proprietarilor (*ibid.*, pct. 57). În plus, în contextul controlului chiriei, dar în măsura în care obiectul contractului de închiriere era o locație utilizată de o trupă de muzică, Curtea a recunoscut că rolul cultural și social al clubului era în interesul public, gradul acestuia fiind însă semnificativ mai redus decât în alte cazuri și, prin urmare, nu justifica o astfel de reducere substanțială în raport cu valoarea chiriei pe piața liberă (*Bradshaw și alții împotriva Maltei*, pct. 58).

261. În schimb, într-o cauză mai recentă, *Lindheim și alții împotriva Norvegiei*, modificările aduse Legii privind închirierea de terenuri au acordat chiriașilor terenului utilizat pentru locuințe permanente sau de vacanță dreptul de a extinde contractele de închiriere în aceleași condiții cu cele ale contractului anterior de închiriere pentru o perioadă de timp nedeterminată. Chiriașii au solicitat proprietarilor lor să le extindă contractele de închiriere în aceleași condiții ca cele prevăzute în contractul de închiriere anterior, fără o creștere a chiriei. Curtea a constatat că obiectivul urmărit de legislație, și anume protejarea intereselor proprietarilor care nu dispun de mijloace financiare, a fost legitim, întrucât ridicarea nivelului de control al chiriilor în 2002 afectase în mod semnificativ mulți chiriași prinși nepregătiți de creșterea drastică a chiriilor. Cu toate acestea, în ceea ce privește proporționalitatea măsurilor, Curtea a hotărât că, întrucât extinderea contractelor de închiriere impuse proprietarilor a fost pe perioadă nedeterminată, fără nicio posibilitate de creștere semnificativă a chiriilor, valoarea reală a terenului nu era relevantă pentru aprecierea nivelului chiriilor, în astfel de contracte de închiriere. În plus, numai chiriașii puteau alege să rezilieze contractele de închiriere și, de asemenea, erau liberi să atribuie contractele de închiriere unor terți,

iar orice schimbare a părților contractului de închiriere nu afecta nivelul chiriei, întrucât controlul acesteia rămânea în vigoare pe perioadă nedeterminată. Acești factori i-au privat efectiv pe proprietari de posibilitatea de a beneficia de dreptul la respectarea bunurilor lor, inclusiv de posibilitatea de a dispune de proprietățile lor la o valoare de piață echitabilă. În consecință, Curtea a concluzionat că sarcina financiară și socială a fost impusă numai persoanelor care închiriau și că legislația a încălcat dreptul proprietarilor la protecția proprietății (*ibid.*, pct. 128-134).

262. În *Edwards împotriva Maltei*, Curtea a constatat o încălcare din cauza constrângerilor impuse exercitării dreptului de proprietate al reclamantului. Locuința și terenul aferent au fost rechiziționate de guvern pentru a asigura locuințe persoanelor fără adăpost. Proprietarul s-a plâns că a fost privat de proprietatea sa aproape 30 de ani și că chiria pe care a primit-o în compensație era ridicol de mică în comparație cu rata pieței. Curtea a observat că rechiziționarea de către stat a proprietății a impus proprietarului un raport involuntar locator-locatar, care nu a avut nicio influență asupra selectării locatarului sau asupra oricăreia dintre condițiile fundamentale ale închirierii. În plus, nivelul chiriei stabilit ca compensație nu a fost suficient pentru a răspunde interesului legitim al proprietarului de a obține profit din proprietatea sa. Prin urmare, rechiziționarea a impus proprietarului o sarcină disproporționată și excesiv, care a fost obligat să suporte în mod substanțial costurile sociale și financiare ale furnizării de locuințe pentru alții (*ibid.*, pct. 78).

263. În *Immobiliare Saffi împotriva Italiei* ((MC), pct. 56), și în numeroase cauze ulterioare, Curtea a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 ca urmare a perioadelor de așteptare extrem de lungi pentru evacuarea chiriașilor (în temeiul art. 6 din Convenție, *Edoardo Palumbo împotriva Italiei*, pct. 45-46). În același spirit, în ceea ce privește lipsa unor garanții adecvate pentru un proces echitabil, în *Amato Gauci împotriva Maltei*, pct. 63, care privea imposibilitatea unui proprietar de a reintra în posesia locuinței la expirarea unui contract de închiriere și frustrarea acestuia de dreptul de a primi o chirie echitabilă și adecvată pentru proprietate, Curtea a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1.

264. În ceea ce privește garanțiile oferite chiriașilor împotriva evacuării, în *Connors împotriva Regatului Unit*, pct. 81-84, în care era în discuție modul de viață al țiganilor, și *McCann împotriva Regatului Unit*, pct. 53, Curtea a stabilit principiul, în temeiul art. 8 din Convenție, potrivit căruia oricărei persoane care riscă să își piardă locuința ar trebui să îi fie determinată proporționalitatea măsurii de către o instanță independentă, chiar dacă, în temeiul dreptului intern, dobândirea bunului prin ocupațiune a încetat să mai existe. În *Connors împotriva Regatului Unit*, pct. 100, nu s-a constatat nicio problemă separată în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1.

265. În *Ivanova și Cherkezov împotriva Bulgariei*, autoritățile interne au dispus demolarea casei în care locuiseră reclamantii, un cuplu în vârstă necăsătorit, timp de un anumit număr de ani, pentru simplul motiv că era ilegală, întrucât fusese construită fără autorizație de construcție. Curtea a constatat că reclamantii nu au avut la dispoziție o procedură care să le permită să exercite un control corespunzător al proporționalității demolării casei în care trăiseră, având în vedere situația lor personală, și că ar exista o încălcare a art. 8 în cazul în care hotărârea de demolare ar fi executată fără un astfel de control (*ibid.*, pct. 61-62). Cu toate acestea, nu s-a constatat nicio încălcare în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, dat fiind că casa a fost construită cu bună-știință fără autorizație și, prin urmare, cu încălcarea flagrantă a reglementărilor naționale în domeniul construcțiilor (*ibid.*, pct. 75).

266. *Baykin și alții împotriva Rusiei* a avut ca obiect hotărârea unei instanțe interne de demolare a unei case (și evacuarea locatarilor acesteia) situată în apropierea unei conducte subterane, considerată a fi o clădire ridicată ilegal, întrucât distanța de siguranță de 100 de m dintre clădire și conductă nu fusese respectată. Curtea a constatat o încălcare din cauza lipsei unui temei legal clar și previzibil pentru o astfel de ingerință (*ibid.*, pct. 70-74).

267. Principiul general stabilit de Comisie în *Durini împotriva Italiei*, potrivit căruia dreptul de a trăi într-un imobil care nu se află în proprietatea reclamantului nu constituie un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, a fost urmat de Curte în *J.L.S. împotriva Spaniei* (dec.), în care

reclamantul, soldat obișnuit, obținuse drept de folosință asupra unor locuințe pentru militari în Madrid, prin semnarea unui formular administrativ special, nu a unui contract de închiriere, și în multe alte cauze privind, de asemenea, transformarea și condițiile în schimbare a statelor de la socialism la economie de piață [*Kozlovs împotriva Letoniei* (dec.), *Kovalenok împotriva Letoniei* (dec.); *H.F. împotriva Slovaciei* (dec.); *Bunjevack împotriva Sloveniei* (dec.)].

268. Într-o serie de cauze care implicau neexecutarea hotărârilor definitive le care confereau reclamanților dreptul la locuințe sociale sau de stat, în special împotriva Rusiei, Curtea a reamintit că o „creanță” poate constitui un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 dacă este suficient stabilită pentru a fi executorie. Curtea a constatat că, în temeiul hotărârilor cu titlu executoriu care confereau reclamanților un voucher de ocupare a locuinței urmat de un așa-numit „contract de închiriere cu caracter social” sau care le apăra în alt mod dreptul lor la o locuință, aceștia aveau „așteptarea legitimă” că vor obține un activ material. S-a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr.1 (*Teteriny împotriva Rusiei*, pct. 48-50; *Malinovskiy împotriva Rusiei*, pct. 44-46; *Ilyushkin și alții împotriva Rusiei*, pct. 49 și 58, *Akimova împotriva Azerbaidjanului*, pct. 40-41; *Gerasimov și alții împotriva Rusiei*, pct. 182-83; *Kukalo împotriva Rusiei*, pct. 61; *Sypchenko împotriva Rusiei*, pct. 45). În plus, în *Olaru și alții împotriva Moldovei*, pct. 54-57, Curtea a constatat că nerespectarea hotărârilor definitive de către autoritățile publice locale care le impuneau acestora să ofere locuințe sociale reclamanților reprezenta o situație sistemică.

269. În *Tchokontio Happi împotriva Franței*, pct. 59-61, Curtea a distins situația de fapt față de cauzele menționate anterior, *Teteriny împotriva Rusiei* și *Olaru și alții împotriva Moldovei*. Bazându-se pe linia jurisprudențială *Durini împotriva Italiei* (dec.) și *J.L.S. împotriva Spaniei* (dec.) (a se vedea capitolul Aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1 – „bunuri”), Curtea a constatat că hotărârea definitivă nu obliga autoritățile să confere reclamantei dreptul de proprietate asupra apartamentului, ci, mai degrabă, să îl pună la dispoziția acesteia. Este adevărat că reclamanta putea dobândi dreptul de proprietate asupra apartamentului în anumite condiții. Cu toate acestea, nu a existat nicio obligație legală a autorităților de a vinde. În consecință, reclamanta nu putea avea așteptarea legitimă că va dobândi un activ material, iar capătul său de cerere în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 a fost respins ca fiind incompatibil *ratione materiae* (deși a fost constatată o încălcare a art. 6).

270. În plus, în mai multe cauze, Curtea a abordat situațiile care decurgeau din sistemul „chirie protejată special” din fosta Iugoslavie, care prezintă anumite particularități în comparație cu chiria obișnuită. Statele succesoare au adoptat, în general, soluții juridice diferite, transformând „chiriile protejate special”, în mod diferit, în chirii protejate. În *Blečić împotriva Croației* (MC), pct. 92, și în *Berger-Krall și alții împotriva Sloveniei*, pct. 135, pct. 135, Curtea nu a considerat necesar să decidă dacă „chiria protejată special” constituia un „bun”, întrucât cauzele au fost respinse din alte motive.

271. În *Gaćeša împotriva Croației* (dec.), Curtea a hotărât că, întrucât în Croația chiria protejată special fusese eliminată înainte ca Croația să fi ratificat Convenția, nu trebuie să stabilească dacă o astfel de chirie ar putea fi considerată în sine un „bun” protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1. Cu toate acestea, în *Mago și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei*, Curtea a hotărât că „chiria protejată special” constituie un „bun”, deoarece în Bosnia și Herțegovina, beneficiarii unor astfel de chirii erau, de regulă, îndreptățiți să își recupereze apartamentele deținute înaintea războiului și să le achiziționeze ulterior în condiții foarte avantajoase. Curtea a făcut o diferențiere între această cauză și *Gaćeša împotriva Croației* (dec.) pe motiv că, în Croația, titularii contractelor de închiriere protejate special nu mai au aveau posibilitatea să își cumpere apartamentele înainte de ratificarea de către Croația a Convenției și a protocoalelor la aceasta.

272. În cauza de referință *Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (MC), Curtea s-a confruntat pentru prima dată cu o situație aflată de partea cealaltă a monedei – drepturile proprietarilor ale căror proprietăți expropriate în temeiul regimului anterior au fost restaurate și care s-au plâns de schemele de control al chiriilor. Între timp, Curtea a abordat alte cauze similare, precum *Bittó și alții împotriva Slovaciei*, *Statileo împotriva Croației* și *R & L, s.r.o. și alții împotriva Republicii Cehe*. În

general, controlul chiriilor a fost implementat de statele membre după căderea fostului regim. Chiriașilor apartamentelor din aceste proprietăți, cărora le fuseseră acordate drepturi de închiriere privilegiate, li s-a permis să rămână în apartamente după prăbușirea fostului regim, statul reglementând valoarea chiriei, de regulă sub prețul pieței. În toate cauzele sus-menționate, Curtea a constatat că proprietarii fuseseră obligați să suporte o sarcină disproporționată și a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 (a se compara, în diferite circumstanțe economice și sociale, *James și alții împotriva Regatului Unit* și *Mellacher și alții împotriva Austriei*).

273. În mod similar, în *Radovici și Stănescu împotriva României*, proprietarii apartamentelor au oferit noi contracte de închiriere chiriașilor care le ocupau, care avuseseră anterior contracte de închiriere încheiate cu statul. Locatarii au refuzat să semneze contractele de închiriere propuse de proprietari. Proprietarii au inițiat apoi o acțiune de evacuare, care nu a avut succes, din cauza nerespectării de către proprietari a formalităților legale. O consecință suplimentară a fost prelungirea automată a contractelor de închiriere ale locatarilor. A fost constatată o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1.

274. În sfârșit, un aspect din domeniul locativ – o taxă permanentă impusă de stat plătită furnizorilor privați de energie termică chiar și de către proprietarii de apartamente deconectate de la sistemul de încălzire urbană care aprovizionează clădirile rezidențiale – a fost în discuție în *Strezovski și alții împotriva Macedoniei de Nord*, pct. 82-88. Curtea a constatat o încălcare, având în vedere faptul că nu a existat o evaluare obiectivă a utilizării indirecte a energiei termice în fiecare caz în parte și faptul că instanțele interne nu au menținut un just echilibru între interesele concurente implicate prin aplicarea unor garanții procedurale suficiente.

B. Cauze care privesc protecția socială

275. Comisia și Curtea au abordat o serie de cauze privind diferite tipuri de prestații de securitate socială/prestații de stat, inclusiv dreptul la pensie. Pentru o recapitulare completă a jurisprudenței relevante, a se vedea *Bélané Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 80-89, *Yavaş și alții împotriva Turciei*, pct. 39-43.

276. Ca regulă generală, Curtea a hotărât că, în principiu, nu se poate substitui autorităților interne pentru a evalua sau revizui nivelul prestațiilor financiare disponibile în cadrul unui sistem de asistență socială [*Larioshina împotriva Rusiei* (dec.); *Šeiko împotriva Lituaniei*, pct. 32].

277. Art. 1 din Protocolul nr. 1 nu garantează niciun drept la pensie într-o anumită sumă [printre altele, *Skórkiewicz împotriva Poloniei* (dec.); *Janković împotriva Croației* (dec.); *Kuna împotriva Germaniei* (dec.); *Lenz împotriva Germaniei* (dec.); *Blanco Callejas împotriva Spaniei* (dec.); *Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei*, pct. 39; *Apostolakis împotriva Greciei*, pct. 36; *Wieczorek împotriva Poloniei*, pct. 57; *Poulain împotriva Franței* (dec.); *Maggio și alții împotriva Italiei*, pct. 55; *Valkov și alții împotriva Bulgariei*, pct. 84]. De asemenea, nu garantează dreptul la o pensie pentru limită de vârstă ca atare [*Aunola împotriva Finlandei* (dec.); *Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei* (dec.), pct. 30].

278. În ceea ce privește obligația de a adera la un sistem de pensii pentru limită de vârstă, Curtea a examinat, în *Ackermann și Fuhrmann împotriva Germaniei* (dec.), dacă contribuțiile obligatorii impuneau o sarcină excesivă reclamanților și au declarat cauza în mod vădit nefondată. A luat în considerare faptul că respectiva contribuție reprezenta aproximativ 19% din venitul brut și a fost plătită în cote egale de către reclamanți și de către angajatorii acestora.

279. Faptul că o prestație de asigurări sociale poate fi diminuată sau întreruptă nu împiedică să fie un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1, cel puțin până la revocarea acesteia (*Moskal împotriva Poloniei*, pct. 40; a se vedea capitolul Aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1 – „bunuri”). Curtea a recunoscut posibilitatea unor reduceri ale drepturilor în domeniul securității sociale, în anumite circumstanțe. Atunci când a decis dacă astfel de măsuri au fost proporționale, Curtea a luat în considerare următoarele elemente: obiectivul reducerii; faptul că autoritățile au încercat să limiteze orice pierderi în sistemul asigurărilor sociale; faptul că reclamanții au continuat să beneficieze de pensii pentru limită de vârstă; că nu au fost discriminați sau dezavantajați în niciun fel față de

pensionarii din cadrul regimului obișnuit; că măsurile nu au avut efect retroactiv; și că perioada în care reclamantul s-a aflat în serviciu a fost luată în considerare pentru calcularea perioadelor de contribuție legală (*Yavaş și alții împotriva Turciei*, pct. 47-50). Faptul că o persoană a intrat și face parte dintr-un sistem de asigurări sociale de stat, chiar dacă este obligatoriu, nu înseamnă în mod necesar că acest sistem nu poate fi modificat fie în ceea ce privește condițiile de eligibilitate a plății, fie în ceea ce privește cuantumul prestației sau al pensiei [*Richardson împotriva Regatului Unit* (dec.), pct. 17; *Carson și alții împotriva Regatului Unit* (MC), pct. 85-89].

280. Cu toate acestea, în cazul în care valoarea prestației este redusă sau întreruptă, acest lucru constituie în mod normal o ingerință adusă „bunului” care necesită justificare, în interesul general [*Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei*, pct. 39-40; *Rasmussen împotriva Poloniei*, pct. 71; *Moskal împotriva Poloniei*, pct. 51 și 64; *Grudić împotriva Serbiei*, pct. 72; *Hoogendijk împotriva Țărilor de Jos* (dec.); *Valkov și alții împotriva Bulgariei*, pct. 84; *Philippou împotriva Ciprului*, pct. 59].

281. Pentru Curte, este important să se analizeze dacă dreptul reclamantului de a obține o prestație din sistemul asigurărilor sociale a fost încălcat într-un mod care a avut ca rezultat deteriorarea esenței drepturilor sale la pensie [*Domalewski împotriva Poloniei* (dec.); *Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei*, pct. 39; *Wieczorek împotriva Poloniei*, pct. 57; *Rasmussen împotriva Poloniei*, pct. 75; *Valkov și alții împotriva Bulgariei*, pct. 91 și 97; *Maggio și alții împotriva Italiei*, pct. 63; *Stefanetti și alții împotriva Italiei*, pct. 55]. În ceea ce privește analiza proporționalității [*Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei* (dec.), pct. 42], Curtea a observat, în general, că privarea totală de o pensie încalcă art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Stefanetti și alții împotriva Italiei*, pct. 59; *Apostolakis împotriva Greciei*, pct. 41) și că, dimpotrivă, impunerea unei reduceri pe care o consideră rezonabilă și proporțională nu face în mod necesar acest lucru [*Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei* (dec.), pct. 42; *Arras și alții împotriva Italiei*, pct. 82; *Poulain împotriva Franței* (dec.); *Philippou împotriva Ciprului*, pct. 68; *Bélané Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 117].

282. Cu toate acestea, criteriul justului echilibru în contextul asigurărilor sociale folosit de Curte nu se bazează exclusiv pe cuantumul sau pe procentajul pierderii suferite în mod abstract. Curtea examinează toate elementele relevante în raport cu fondul specific [*Bélané Nagy împotriva Ungariei* (MC), pct. 117 și *Stefanetti și alții împotriva Italiei*, pct. 59]. Factorii specifici relevanți pentru evaluarea proporționalității unei ingerințe în domeniul asigurărilor sociale includ natura discriminatorie a oricărei pierderi a dreptului la pensie (*Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei*, pct. 43); caracterul arbitrar de orice fel al unei condiții (*Klein împotriva Austriei*, pct. 55); buna-credință a reclamantului (*Moskal împotriva Poloniei*, pct. 44; *Čakarević împotriva Croației*, pct. 60-65); condamnarea reclamantei a avut ca rezultat recuperarea prejudiciului prin deducerea unei sume lunare din pensia pentru limită de vârstă și faptul că aceasta nu a fost lipsită de toate mijloacele de subzistență (*Šeiko împotriva Lituaniei*, pct. 32-35).

283. Importanța garanțiilor procedurale în cadrul evaluării corecte a justului echilibru în contextul drepturilor de asigurare socială este ilustrată de faptul că a fost constatată o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 într-o cauză în care decizia prin care reclamanta beneficia de asigurare socială a fost ulterior anulată pe baza unei reevaluări a dosarului inițial al reclamantei (*Moskal împotriva Poloniei*, pct. 56).

284. În situațiile în care prestațiile se suspendă, disponibilitatea unei perioade de tranziție în care persoanele îndreptățite s-ar putea adapta noului sistem este unul dintre factorii de proporționalitate care acționează în favoarea statului pârât (*Lakićević și alții împotriva Muntenegrului și Serbiei*, pct. 72; *Moskal împotriva Poloniei*, pct. 74, în care reclamanta s-a confruntat, practic de la o zi la alta, cu pierderea totală a pensiei pentru limită de vârstă, care constituia singura sa sursă de venit, și cu perspectivele slabe de a se putea adapta la schimbare).

285. În cazul în care o decizie de suspendare sau de încetare a plății prestațiilor are efect retroactiv, acesta va fi un factor care trebuie pus în balanță în momentul evaluării proporționalității ingerinței (*Lakićević și alții împotriva Muntenegrului și Serbiei*, pct. 71; *Moskal împotriva Poloniei*, pct. 69, pentru efectul imediat). Într-o cauză care implica recalcularea retroactivă a unei pensii deja acordate

reclamantei, Curtea a hotărât că „posibilul interes al statului de a asigura aplicarea uniformă a Legii pensiilor nu ar fi trebuit să conducă la recalcularea retroactivă a sumei deja acordate în favoarea reclamantei prin hotărâre judecătorească. Antedatarea recalculării care a avut ca efect reducerea sumelor datorate au implicat apariția unei sarcini individuale și excesive pentru reclamantă și era incompatibilă cu articolul 1 din Protocolul nr. 1” (*Bulgakova împotriva Rusiei*, pct. 47). Obligația de a restitui orice sumă primită înainte de luarea deciziei de întrerupere sau de reducere a plății prestațiilor, în cazul în care acestea nu au fost dobândite în mod fraudulos, este relevantă pentru evaluarea proporționalității [*Iwaszkiewicz împotriva Poloniei*, pct. 60, a se compara, și *a contrario*, *Chroust împotriva Republicii Cehe* (dec.); *Moskal împotriva Poloniei*, pct. 70]. În *Romeva împotriva Macedoniei de Nord*, pct. 78 și 88, reclamantei i-a fost retrasă retroactiv pensia pentru limită de vârstă pe care o primise pentru o perioadă de 7 ani, solicitându-i-se rambursarea sumelor primite, ca urmare a unei erori a fondului de pensii la evaluarea inițială a eligibilității reclamantei pentru o pensie. Constatând o încălcare, Curtea a solicitat guvernului să se abțină de la a pune în executare datoria restantă.

286. Trecerea timpului poate avea o importanță deosebită pentru existența legală și caracterul prestațiilor de asigurări sociale. Acest lucru se aplică atât modificărilor aduse legislației care pot fi adoptate ca răspuns la schimbările societale și care dezvoltă puncte de vedere despre categoriile de persoane care necesită asistență socială, cât și evoluției situațiilor individuale (*Wieczorek împotriva Poloniei*, pct. 67).

287. Atunci când plata unei pensii a fost oprită în mod automat, doar pe baza condamnării penale a reclamantului, acesta fiind astfel lipsit de totalitatea dreptului său dobândit, Curtea a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Apostolakis împotriva Greciei*, pct. 39). În schimb, s-a constatat că o reducere cu 65% a prestațiilor pe aceeași bază nu ridică nicio problemă, întrucât era disponibilă o procedură judiciară în trei etape în cadrul căreia putea fi contestată această reducere; toate acestea luându-se în considerare gravitatea excepțională a infracțiunii reclamantului [*Banfield împotriva Regatului Unit* (dec.); *Philippou împotriva Ciprului*, pct. 70, 71 și 74].

288. Aspectul specific al beneficierii de o poziție privilegiată în raport cu dreptul la pensie, de care au beneficiat în trecut membri ai elitei comuniste, ai poliției politice sau forțelor armate din țările europene postcomuniste a fost examinată de Curte în mai multe ocazii [*Goretzky împotriva Germaniei* (dec.); *Lessing și Reichelt împotriva Germaniei* (dec.); *Schwengel împotriva Germaniei* (dec.); *Domalewski împotriva Poloniei* (dec.); *Janković împotriva Croației* (dec.)]. Reducerea prestațiilor ca urmare a rolului pe care beneficiarii îl jucaseră în trecut în sistemul comunist a fost considerat, într-o serie de cauze, în conformitate cu art. 1 din Protocolul nr. 1, în special întrucât măsurile contestate nu au afectat însăși esența drepturilor – reducerile nu au depășit, în medie, între 25% și 30%, iar reclamantii au continuat să primească mai mult decât pensia medie în Polonia [*Cichopek și alții împotriva Poloniei* (dec.), pct. 152 și 156]. Atunci când reclamantii și-au pierdut dreptul privilegiat la prestații de asigurări sociale ca urmare a unei legislații menite să condamne rolul politic jucat de serviciile de securitate comuniste în reprimarea opoziției politice la regimul comunist, Curtea a declarat astfel de cazuri inadmisibile, având în vedere faptul că prestațiile de asigurări sociale nu fuseseră afectate în mod disproporționat sau arbitrar [*Skórkiewicz împotriva Poloniei* (dec.); *Styk împotriva Poloniei*, decizie a Comisiei; *Bienkowski împotriva Poloniei*, decizie a Comisiei]. În astfel de cauze, s-a admis că măsurile au urmărit un scop legitim, în pofida perioadei considerabile de aproape 20 de ani, care s-a scurs între prăbușirea regimului comunist și adoptarea legislației interne care a privat persoanele privilegiate anterior de drepturile pe care le dobândiseră [*Cichopek și alții împotriva Poloniei* (dec.), pct. 118].

289. În plus, pot fi revocate sau reduse, de asemenea, prestațiile bazate pe incapacitatea reclamantului de a continua muncă remunerată din cauza stării de sănătate precare, chiar și în cazul în care acestea au fost plătite pentru o perioadă lungă de timp persoanei îndreptățite. Este în natura lucrurilor să existe diverse condiții de sănătate care, într-o primă etapă, să facă imposibil ca persoanele afectate să muncească să evolueze în timp, conducând fie la deteriorarea, fie la îmbunătățirea sănătății persoanei. Este permis ca statele să ia măsuri de reevaluare a stării de

sănătate a persoanelor care beneficiază de pensii de invaliditate pentru a stabili dacă acestea continuă să fie inapte pentru muncă, cu condiția ca o astfel de reevaluare să se facă potrivit legii și să fie însoțită de garanții procedurale suficiente. În cazul în care dreptul la pensie al persoanelor cu dizabilități ar fi menținut în situațiile în care beneficiarii acestora au încetat în timp să respecte cerințele legale aplicabile, ar conduce la îmbogățirea fără justă cauză a acestora. În plus, acest fapt ar fi nedrept față de persoanele care contribuie la sistemul de asigurări sociale, în special celor care li s-a refuzat dreptul la acest prestații întrucât nu îndeplineau cerințele relevante. În termeni mai generali, ar sancționa o alocare necorespunzătoare a fondurilor publice, o alocare care nu are în vedere obiectivele pe care pensiile de invaliditate trebuie să le îndeplinească (*Wieczorek împotriva Poloniei*, pct. 67; *Iwaszkiewicz împotriva Poloniei*, pct. 51).

290. Cu toate acestea, întreruperea de la plata unei pensii de invaliditate ca urmare a unei evaluări incorecte a capacității de muncă a reclamantului și neacordarea ulterioară a unei soluții legale – împiedicându-l pe acesta să primească despăgubiri (pe baza principiului *res judicata*), în ciuda existenței unor motive relevante și suficiente pentru a se abate de la constatarea incorectă pentru a asigura respectarea justiției sociale și a echității – au fost considerate ca reprezentând o sarcină disproporționată pentru reclamant (*Grobely împotriva Poloniei*, pct. 67-71).

291. În ceea ce privește diferitele tipuri de prestații sociale, în *Krajnc împotriva Sloveniei*, pct. 49-51 – în care înlocuirea prestației pe perioada de așteptare pe care o primea reclamantul cu o prestație de invaliditate mult mai scăzută ca valoare ca urmare a unei reforme legislative – Curtea a considerat că reclamantul s-a aflat într-o situație deosebit de precară și că a fost obligat să suporte sarcina disproporționată de a pierde o parte semnificativă din prestația de invaliditate. În *Fedulov împotriva Rusiei*, pct. 76-79, care a avut ca obiect eligibilitatea unei persoane cu dizabilități la furnizarea de medicamente gratuite, Curtea a constatat că situația nu a fost determinată de vreo modificare a legislației. Reclamantul îndeplinea toate criteriile pentru a beneficia de prestația în cauză, exercitarea neîntreruptă a acestui drept fiind crucială pentru viața reclamantului, iar refuzul autorităților statului de a-i-l acorda, motivat prin lipsa de fonduri, era ireconciliabil cu statul de drept. Această concluzie a făcut inutilă evaluarea proporționalității deciziei.

292. S-a constatat că reducerile anumitor drepturi la asigurări sociale și salariale, ca urmare a aplicării diferitelor măsuri de austeritate, respectă art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea având în vedere contextul general al măsurilor denunțate (criza economică), precum și domeniul lor de aplicare [rata de pensionare rămasă neschimbată, plata redusă pentru o perioadă de trei ani; prin urmare, ingerința a fost limitată atât în timp, cât și ca sferă de aplicare – *Da Conceição Mateus și Santos Januário împotriva Portugaliei* (dec.), pct. 28-29]. Într-o cauză similară care privea, *inter alia*, tăierile de pensii, justificate de existența unei crize economice excepționale fără precedent în istoria recentă a Greciei, Curtea a constatat că proporționalitatea măsurilor nu ridică probleme în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Koufaki și Adedy împotriva Greciei* (dec.), pct. 46-49; a se vedea capitolul Măsuri de austeritate].

293. Curtea a acceptat distincția pe care unele state contractante o fac, în ceea ce privește dreptul la pensie, între funcționarii publici și angajații privați [*Matheis împotriva Germaniei* (dec.), privind pensia de urmaș; *Ackermann și Fuhrmann împotriva Germaniei* (dec.); *Valkov și alții împotriva Bulgariei*, pct. 117; *Panfile împotriva României* (dec.), pct. 28; și mai recent, *Giavi împotriva Greciei*, pct. 52; *Fábián împotriva Ungariei* (MC), pct. 131-132]. Logica din spatele acestei abordări se regăsește în diferențele structurale dintre cele două sisteme, care, la rândul lor, justifică reglementări diferite [*Matheis împotriva Germaniei* (dec.), și mai general, diferențele dintre diferitele categorii de persoane asigurate, *Carson și alții împotriva Regatului Unit* (MC), pct. 84] (a se vedea subcapitolul Art. 14 pentru *Fábián împotriva Ungariei* (MC)).

294. Simplul fapt că o legislație nouă, mai puțin avantajoasă, privează persoanele care au dreptul la pensie de o reclasificare retroactivă a condițiilor de dobândire a dreptului la pensie, nu este, în sine, suficient pentru a constata o încălcare. Reglementările legale privind pensiile pot fi modificate, iar legiuitorul nu poate fi împiedicat să reglementeze, prin intermediul unor noi dispoziții retrospective,

dreptul la pensie derivat din legile în vigoare [*Khoniakina împotriva Georgiei*, pct. 74 și 75; și, de asemenea, *Arras și alții împotriva Italiei*, pct. 42; *Sukhobokov împotriva Rusiei*, pct. 26, privind neexecutarea unei hotărâri definitive de acordare a arieratelor în plata pensiei reclamantului în temeiul art. 6; *Bakradze și alții împotriva Georgiei* (dec.), pct. 19].

295. Așteptările unei persoane asigurate în cadrul unui sistem de asigurări de sănătate privind menținerea sau reînnoirea contractului său de asigurare de sănătate nu constituie un bun [*Ramaer și Van Villingen împotriva Țărilor de Jos* (dec.), pct. 81].

296. În ceea ce privește reducerea cuantumului plătit, principiile care se aplică în general în cauzele care privesc art. 1 din Protocolul nr. 1 sunt la fel de relevante în ceea ce privește salariile sau prestațiile sociale [*Savickas și alții împotriva Lituaniei* (dec.), pct. 91; *Stummer împotriva Austriei* (MC), pct. 82].

C. Cauze privind sistemul bancar

297. Art. 1 din Protocolul nr. 1 a fost invocat într-o serie de cauze referitoare la plângerile reclamantilor privind reducerea valorii economiilor lor sau imposibilitatea de a-și recupera economiile.

298. Conturile de economii se pot deprecia considerabil în urma inflației și reformelor economice. În cauze care priveau reducerea valorii economiilor reclamantilor, reiterând în același timp faptul că art. 1 din Protocolul nr. 1 nu include dreptul de a dobândi bunuri [*Grishchenko împotriva Rusiei* (dec.)], Curtea a hotărât că obligația generală a statelor de a menține puterea de cumpărare a sumelor depuse la instituții bancare sau financiare prin indexarea sistematică a economiilor sau de a compensa pierderile cauzate de inflație nu poate fi derivată din articolul respectiv [*Gayduk și alții împotriva Ucrainei* (dec.); *Appolonov împotriva Rusiei* (dec.); *Todorov împotriva Bulgariei* (dec.); *Poltorachenko împotriva Ucrainei*, pct. 38; *Zbaranskaya împotriva Ucrainei* (dec.); *Sherstyuk împotriva Ucrainei* (dec.); *Boyajyan împotriva Armeniei*, pct. 54; *Ryabykh împotriva Rusiei*, pct. 63; *Dolneanu împotriva Moldovei*, pct. 31]. În mod similar, Convenția nu impune statelor obligații în ceea ce privește politica lor economică în abordarea efectelor inflației și altor fenomene economice și nici nu le impune acestora să soluționeze astfel de situații prin lege sau hotărâre judecătorească [*O.N. împotriva Bulgariei* (dec.)]. În cauze în care reclamantii au susținut că, din cauza duratei excesive a procedurilor judiciare și a efectelor inflației pe o perioadă îndelungată, valoarea reală a creanțelor lor s-a diminuat considerabil, nu s-a reținut răspunderea statului, iar capetele de cerere au fost declarate inadmisibile [*Köksal împotriva Turciei* (dec.), pct. 38; *Grozeva împotriva Bulgariei* (dec.); *O.N. împotriva Bulgariei* (dec.)].

299. Într-o cauză care privea reducerea valorii acțiunilor reclamantului și având în vedere marja largă de apreciere de care dispun statele contractante în acest domeniu, Curtea a hotărât că măsurile luate de Banca Națională a Poloniei erau incontestabil destinate să protejeze interesele clienților băncii care au încredințat activele băncii și să evite pierderile financiare considerabile pe care falimentul băncii le-ar fi implicat pentru clienții săi [*Olczak împotriva Poloniei* (dec.)].

300. În plus, preluarea unei bănci private de către autoritățile statului poate fi privită ca o ingerință în dreptul de proprietate al foștilor acționari ai băncii (*Süzer și Eksen Holding A.Ş. împotriva Turciei*, pct. 143-144). Îi revine Curții sarcina de a stabili dacă o astfel de ingerință respectă cerințele de legalitate, de urmărire a unui obiectiv legitim și de proporționalitate cu scopul urmărit. Atunci când decizia de preluare a băncii este luată în mod clar ca o măsură de control asupra sectorului bancar din țară, privarea de proprietate trebuie considerată ca urmărind un scop legitim, iar art. 1 § 2 din Protocolul nr. 1 trebuie să se aplice (*Süzer și Eksen Holding A.Ş. împotriva Turciei*, pct. 146-147). Pentru a evalua dacă o astfel de ingerință în dreptul de proprietate este proporțională cu obiectivul urmărit, este de competența Curții să stabilească dacă a fost păstrat un just echilibru între cerințele interesului general al comunității și cele de protejare a drepturilor fundamentale ale persoanelor vizate (*Cingilli Holding A.Ş. și Cingillioğlu împotriva Turciei*, pct. 49-51).

301. Cu toate acestea, cauza recentă *Cingilli Holding A.Ş. și Cingillioğlu împotriva Turciei*, pct. 50, a privit transferul și vânzarea Demirbank (la momentul respectiv, a cincea cea mai mare bancă privată din Turcia) printr-o decizie a Consiliului de Reglementare și Supraveghere Bancară. Curtea a constatat că a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 ca urmare a unei încălcări a principiului legalității și, prin urmare, nu a examinat proporționalitatea ingerinței. În hotărârea sa ulterioară de acordare a unei reparații echitabile, a hotărât că dreptul intern, astfel cum a fost modificat, permitea acordarea unei reparații adecvate, după ce Curtea a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 și a procedat la ștergerea parțială de pe rol a cauzei (*ibid.*, pct. 53).

302. În ceea ce privește procedurile referitoare la retragerea unei licențe bancare, Curtea a subliniat că orice ingerință în dreptul la respectarea „bunurilor” trebuie să fie însoțită de garanții procedurale care să ofere persoanei sau entității în cauză posibilitatea rezonabilă de a-și prezenta cauza în fața autorităților responsabile pentru a contesta în mod efectiv măsurile care constituie o ingerință în drepturile garantate prin această dispoziție. Pentru a stabili dacă această condiție este îndeplinită, trebuie să se țină seama de procedurile judiciare și administrative aplicabile (*Capital Bank AD împotriva Bulgariei*, pct. 134).

303. Înghețarea unui cont bancar este considerată, de regulă, o măsură de reglementare a folosinței bunurilor [*Raimondo împotriva Italiei*, pct. 27, în ceea ce privește sechestrarea provizorie a bunurilor în vederea confiscării acestora conform legislației privind veniturile din activități infracționale; *Luordo împotriva Italiei*, pct. 67; *Valentin împotriva Danemarcei*, pct. 67-72, în ceea ce privește lipsirea persoanelor în faliment de dreptul de a administra și de a da în folosință bunurile; *Trajkovski împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (dec.), în ceea ce privește înghețarea conturilor bancare]. Având în vedere complexitatea situației și faptul că reclamantul s-a aflat în imposibilitatea de a-și retrage economiile timp de peste 20 de ani, înghețarea conturilor bancare a fost examinată în temeiul regulii generale în *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 99 (pentru detalii suplimentare, a se vedea infra).

304. Într-o cauză de deschidere a unei proceduri de lichidare împotriva unei bănci, înghețarea conturilor bancare ale administratorilor poate fi considerată legală și urmărește un scop legitim în măsura în care are scopul de a se asigura că administratorii unei bănci care a intrat în insolvență nu își disipează activele anticipând eventuale acuzații penale sau posibile acțiuni civile legate de modul în care au condus banca înainte de intrarea în insolvență (*Banca Internațională pentru Comerț și Dezvoltare AD și alții împotriva Bulgariei*, pct. 123).

305. Stabilitatea băncilor și interesele deponenților și creditorilor acestora necesită o protecție sporită. Autoritățile naționale se bucură de o marjă largă de apreciere în ceea ce privește alegerea modului de abordare a acestor aspecte (*Capital Bank AD împotriva Bulgariei*, pct. 136). În circumstanțe normale, înghețarea conturilor bancare ale administratorilor băncii, pentru o durată limitată de șase luni, ar putea fi considerată ca încadrându-se în această marjă și, prin urmare, ca fiind o măsură proporțională pentru obiectivul urmărit (*Banca Internațională pentru Comerț și Dezvoltare AD și alții împotriva Bulgariei*, pct. 124).

306. Mai multe cauze aflate pe rolul Curții priveau „fostele” economii în monedă străină aflate în depozit în „RSFI” care au fost înghețate. După obținerea independenței, fiecare stat succesor al RSFI a găsit o soluție juridică diferită pentru reglementarea economiilor garantate anterior de RSFI [pentru o prezentare generală a circumstanțelor specifice referitoare la diferite state pârâte, a se vedea *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 24-52]. În această cauză, „fostele” economii în monedă străină deveniseră indisponibile din cauza unor factori precum lipsa fondurilor în băncile relevante, impunerea prin lege a înghețării conturilor și neluarea de măsuri de către autoritățile naționale pentru a permite deținătorilor de depozite aflați în situația reclamantilor să dispună de economiile lor.

307. Curtea a hotărât că creanțele rezultate din economiile în monedă străină depuse la o bancă comercială înainte de dizolvarea RSFI constituiau un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1

(*Suljagić împotriva Bosniei și Herțegovinei*, pct. 34-36); este cazul și plângerii împotriva Federației Ruse în ceea ce privește investirea economiilor în obligațiuni de stat sub formă de obligațiuni de stat de tip *premium* emise de fosta URSS (*Yuriy Lobanov împotriva Rusiei*, pct. 32-34) sau în obligațiuni și certificate emise de către URSS (*Boyajyan împotriva Armeniei*, pct. 57). În mod similar, titlurile de stat cu valoare economică pot fi considerate „bunuri” (*Jasinski și alții împotriva Lituaniei*, decizie a Comisiei).

308. Cu toate acestea, în ceea ce privește creanțele înghețate în monedă străină depusă de reclamantii letoni la Banca pentru Activități Economice Străine la momentul URSS, Curtea a declarat inadmisibile plângerile, întrucât acțiunile băncii nu puteau fi atribuite Letoniei, care nu a dat demonstrat că ar fi acceptat sau ar fi recunoscut vreodată astfel de pretenții [*Likvidjama p/s Selga și Vasilevska împotriva Letoniei* (dec.), pct. 94-113].

309. În cauzele în care măsurile legislative au avut drept scop plata „fostelor” economii în monedă străină prin obligațiuni de stat, Curtea, având în vedere necesitatea de a se ajunge la un just echilibru între interesul general și dreptul de proprietate al reclamantului, precum și al tuturor celor aflați în aceeași situație, a considerat că mijloacele alese au fost adecvate pentru atingerea obiectivului legitim urmărit [în special *Trajkovski împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (dec.)].

310. Oricare ar fi măsurile pe care a decis să le adopte un stat pentru plata „fostelor” economii în monedă străină, statul de drept și principiul legalității impunea părților contractante să respecte și să aplice, într-un mod previzibil și consecvent, legile pe care le-au adoptat. Implementarea deficitară a legislației naționale privind „fostele” economii în monedă străină a condus la nerespectarea de către statul pârât a acestei obligații (*Suljagić împotriva Bosniei și Herțegovinei*, pct. 57).

311. Pentru a aprecia dacă a fost găsit un „just echilibru” între cererile de interes general ale comunității și cerințele privind protecția drepturilor fundamentale ale individului, trebuie să se efectueze o examinare globală a diferitelor interese în cauză, ținând seama de faptul că această Convenție urmărește să garanteze drepturi care sunt „practice și efective”. În acest context, trebuie subliniat că incertitudinea – fie ea legislativă, administrativă sau una rezultată din practicile autorităților – este un factor care trebuie luat în considerare atunci când este evaluat comportamentul statului. Într-adevăr, în cazul în care este în discuție o problemă de interes general, autorităților publice le revine sarcina de a acționa în timp util, în mod corespunzător și consecvent. Deși anumite întârzieri pot fi justificate în circumstanțe excepționale, Curtea a constatat, în acest caz particular, că reclamantii au fost nevoiți să aștepte prea mult timp. Autoritățile din Slovenia și Serbia, în pofida marjei lor largi de apreciere în acest domeniu, nu au păstrat un just echilibru între interesul general al comunității și drepturile de proprietate ale reclamantilor. S-a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 în ceea ce privește aceste două state pârâte [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 108 și 124-125].

312. Întârzierile constituie un factor important în aprecierea caracterului rezonabil al unei ingerințe în dreptul de proprietate. Deși anumite întârzieri pot fi justificate în lumina unor circumstanțele excepționale, în alte cauze Curtea a concluzionat că acestea nu puteau constitui un motiv întemeiat pentru nerambursarea de către stat a sumelor plătibile reclamantilor [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 108].

313. O limitare a marjei de apreciere a statelor apare atunci când măsurile adoptate de autoritățile naționale limitează în mod substanțial dreptul reclamantului de a dispune de fonduri și constituie reglementare a folosinței bunurilor. De exemplu, Curtea a constatat că măsurile legislative erau nesatisfăcătoare în cazul în care au condus la întârzieri de câteva luni (*Suljagić împotriva Bosniei și Herțegovinei*, pct. 64).

314. De asemenea, imposibilitatea de a obține executarea unei hotărâri definitive în favoarea reclamantului a constituit o ingerință în dreptul la respectarea „bunurilor” sale, în contextul „fostelor” economii în monedă străină (*Jeličić împotriva Bosniei și Herțegovinei*, pct. 48).

D. Impozitare

315. Impozitarea constituie, în principiu, o ingerință în dreptul garantat de art. 1 § 1 din Protocolul nr. 1, întrucât privează persoana în cauză de un bun, și anume suma de bani care trebuie plătită [*Burden împotriva Regatului Unit* (MC), pct. 59; *Špaček, s.r.o., împotriva Republicii Ceha*, pct. 39].

316. Ingerința în scopuri fiscale este în general justificată în temeiul celui de-al doilea paragraf al acestui articol, care prevede în mod expres o excepție în ceea ce privește plata impozitelor sau a altor contribuții (*Gasus Dossier- und Fördertechnik GmbH împotriva Țărilor de Jos*, pct. 59).

317. Aspectul este însă de competența Curții, întrucât aplicarea corectă a art. 1 din Protocolul nr. 1 face obiectul supravegherii sale [*Orion-Břeclav, S.R.O. împotriva Republicii Ceha* (dec.)]. O datorie financiară care rezultă din majorarea impozitelor poate afecta garantarea dreptului de proprietate în cazul în care impune o sarcină excesivă persoanei în cauză sau îi afectează în mod fundamental poziția sa financiară (*Ferretti împotriva Italiei*, decizie a Comisiei; *Wasa Liv Ömsesidigt, Försäkringsbolaget Valands Pensionsstiftelse și un grup de aproximativ 15 000 de persoane fizice împotriva Suediei*, decizie a Comisiei; *Buffalo S.r.l. în lichidare împotriva Italiei*, pct. 32).

318. Statului i se acordă, în general, o marjă largă de apreciere în temeiul Convenției atunci când este vorba despre măsuri generale de strategie economică sau socială [*Wallishauser împotriva Austriei (nr. 2)*, pct. 65], precum și de elaborarea și punerea în aplicare a politicii în domeniul fiscal [*„Bulves” AD împotriva Bulgariei*, pct. 63; *Gasus Dossier- und Fördertechnik GmbH împotriva Țărilor de Jos*, pct. 60; *Stere și alții împotriva României*, pct. 51]. Curtea respectă aprecierea legiuitorului în materie, cu excepția cazului în care este lipsită de un temei rezonabil (*Gasus Dossier- und Fördertechnik GmbH împotriva Țărilor de Jos*, pct. 60).

319. Este, în primul rând, de competența autorităților naționale să decidă cu privire la tipul de impozite sau de contribuții pe care doresc să le perceapă. Deciziile în acest domeniu implică, în mod normal, o evaluare a problemelor politice, economice și sociale pe care Convenția le lasă în competența statelor membre, deoarece autoritățile interne sunt în mod evident mult mai în măsură decât organele Convenției să evalueze astfel de probleme [*Musa împotriva Austriei*, decizie a Comisiei; *Baláz împotriva Slovaciei* (dec.); *Azienda Agricola Silverfunghi S.a.s. și alții împotriva Italiei*, pct. 103; *R.Sz. împotriva Ungariei*, pct. 38 și 46]. De asemenea, îi revine legiuitorului intern sarcina de a alege ceea ce poate fi clasificat ca venit impozabil și care ar trebui să fie modalitatea concretă de executare a obligațiilor fiscale [*Cacciato împotriva Italiei* (dec.), pct. 25; *Guiso și Consiglio împotriva Italiei* (dec.), pct. 44].

320. Întârzierea în rambursarea taxei pe valoarea adăugată a constituit o încălcare (*Buffalo S.r.l. în lichidare împotriva Italiei*, pct. 39 – Curtea a considerat că întârzierile între 5 și 10 ani au avut un impact grav asupra situației financiare a societății reclamante, care nu puteau fi compensate prin plata unor dobânzi simple pentru sumele datorate, au cauzat incertitudine contribuabilului și, în plus, au fost agravate de lipsa oricărei căi legale de a remedia situația.

321. De asemenea, imposibilitatea de a obține rambursarea taxei pe valoare adăugată în privința căreia autoritățile interne au recunoscut că a fost plătită cu încălcarea dreptului material aplicabil a dat naștere unei încălcări: atât negarea creanței societății reclamante împotriva statului, cât și lipsa unor proceduri interne care să permită o cale de atac suficientă pentru a asigura protecția dreptului societății reclamante la respectarea „bunurilor” sale au afectat justul echilibru (*S.A. Dangeville împotriva Franței*, pct. 61).

322. O discrepanță între valoarea bunurilor luate în vedere la calcularea despăgubirii pentru expropriere și impozitul pe succesiune a condus Curtea la constatarea unei încălcări pe motiv de caracter arbitrar (*Jokela împotriva Finlandei*, pct. 65).

323. Simplul fapt că legislația fiscală are caracter retroactiv nu conduce, ca atare, la o încălcare – de ex., o lege retroactivă care supune impozitării anumite operațiuni [*M.A. și alții împotriva Finlandei* (dec.)].

324. Măsurile de executare în contextul procedurilor fiscale care nu au fost suspendate în mod automat în urma contestației debitorului au fost considerate acceptabile și ca încadrându-se în marja largă de apreciere a statului, dar trebuie să fie însoțite de garanții procedurale pentru a se asigura că persoanele nu sunt puse într-o situație în care căile lor de atac sunt definite în mod efectiv și că nu sunt în măsură să își protejeze în mod efectiv interesele. Unul dintre factorii importanți în acest context este dacă există un anumit grad rezonabil de comunicare între autoritățile publice implicate, care să permită protecția drepturilor contribuabililor (*Rousk împotriva Suediei*, pct. 124).

325. Simplul fapt că cota de impozitare este foarte ridicată nu conduce *per se* la o încălcare; Curtea examinează cota de impozitare impusă reclamantei (*R.Sz. împotriva Ungariei*, pct. 54). Impozitarea la o cotă mult mai ridicată decât cea în vigoare la momentul generării veniturilor în cauză ar putea fi considerată în mod întemeiat o ingerință excesivă în așteptarea legitimă protejată de art. 1 din Protocolul nr. 1 [*M.A. și alții împotriva Finlandei* (dec.)].

326. Cu toate acestea, într-o cauză în care funcționarul public disponibilizat a fost obligat să plătească impozitul pe plata compensatorie la un nivel global de 52%, Curtea a constatat o încălcare, din următoarele motive: această cotă depășea în mod considerabil cota aplicată tuturor celorlalte venituri, reclamanta suferise o pierdere substanțială de venit ca urmare a șomajului, iar impozitul fusese dedus în mod direct de angajator din plata compensatorie, fără nicio evaluare individualizată a situației sale, și a fost impusă asupra veniturilor aferente unor activități anterioare anului fiscal material (*N.K.M. împotriva Ungariei*, pct. 66-74).

327. De asemenea, în contextul procedurilor fiscale, Curtea acordă importanță disponibilității garanțiilor procedurale în cadrul procedurilor relevante (a se compara cu *Agosi împotriva Regatului Unit*, pct. 55). Justul echilibru a fost perturbat în cauze în care autoritățile naționale, în lipsa oricărui indiciu privind implicarea directă a unei persoane sau a unei entități în exploatarea frauduloasă a unui lanț TVA, sau cunoașterea unui asemenea fapt, au sancționat totuși beneficiarul complet al unei plăți de TVA pentru acțiunile sau inacțiunile unui furnizor asupra căruia nu avea control și în legătură cu care nu avea niciun mijloc de control sau de asigurare a conformității („*Bulves*” *AD împotriva Bulgariei*, pct. 67-71).

E. Amenajarea teritoriului

328. În ceea ce privește aspectele de planificare urbană sau regională, drepturile proprietarilor sunt, în esență, evolutive. Politicile de planificare urbană și regională sunt, prin excelență, sferile în care intervine statul, în special prin controlul proprietății în interes general sau public. În astfel de circumstanțe, în cazul în care interesul general al comunității este preeminent, Curtea consideră că marja de apreciere a statului este mai largă decât atunci când sunt în joc drepturile civile [*Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei*, pct. 70; *Mellacher și alții împotriva Austriei*, pct. 55; *Chapman împotriva Regatului Unit* (MC), pct. 104].

329. În temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, simplul fapt că o persoană deține un teren nu conferă, în sine, unui proprietar dreptul de a construi pe terenul respectiv. În temeiul acestei dispoziții, este permis să se impună și să se mențină diverse restricții în materie de construcții.

330. Curtea a examinat o serie de cauze care priveau restricții impuse proprietarilor de terenuri în contextul amenajării teritoriului, care uneori au durat mai mulți ani (*Skibiński împotriva Poloniei*, pct. 98; *Skrzyński împotriva Poloniei*, pct. 92; *Rosiński împotriva Poloniei*, pct. 89; *Buczkiewicz împotriva Poloniei*, pct. 77; *Pietrzak împotriva Poloniei*, pct. 115; *Hakan Ari împotriva Turciei*, pct. 36; *Rossitto împotriva Italiei*, pct. 37; *Maioli împotriva Italiei*, pct. 52; *Hüseyin Kaplan împotriva Turciei*, pct. 38; *Ziya Çevik împotriva Turciei*, pct. 33). În *Jahn și alții împotriva Germaniei* (MC), pct. 100-105, cauză care privea circumstanțe excepționale, s-a constatat că astfel de restricții, chiar și atunci când au fost impuse în mod permanent și fără niciun drept de a obține despăgubiri, au fost în conformitate cu această dispoziție. Cererile au fost declarate inadmisibile în cauze care priveau interdicția absolută de a construi, însoțite de imposibilitatea de a solicita despăgubiri din partea municipalității, atunci când proprietarii nu și-au manifestat intenția de a construi și nici nu au demonstrat că interdicția le

impunea să modifice destinația folosinței bunurilor [*Scagliarini împotriva Italiei* (dec.)]; sau cazul în care, în lipsa unei modificări aduse folosinței, reclamantul a așteptat o perioadă lungă de timp înainte de a depune o cerere de autorizație de construire [*Galtieri împotriva Italiei* (dec.)]. În alte cauze, s-a constatat o încălcare chiar și în lipsa unui proiect de construire concret, pe motiv că legiuitorul a adoptat mai întâi legi care prevedeau dreptul la despăgubiri pentru expropriere, dar a amânat ulterior în mod repetat intrarea în vigoare a acelor legi (*Skibińscy împotriva Poloniei*, pct. 78).

331. S-a constatat că ocuparea ilegală a terenurilor aflate în proprietate privată de către autoritățile publice în vederea implementării de proiecte de dezvoltare, creând un mecanism care permitea autorităților să beneficieze de o situație ilegală în care proprietarul era pus în fața faptului împlinit, a încălcat dreptul la respectarea „bunurilor” (*Belvedere Alberghiera S.r.l. împotriva Italiei*, pct. 59).

332. Curtea a subliniat că dificultățile în adoptarea unui cadru juridic cuprinzător în domeniul urbanismului constituie o parte a procesului de tranziție de la ordinea juridică socialistă și de la regimul de proprietate al acestuia la un regim compatibil cu statul de drept și cu economia de piață, proces care, prin însăși natura lucrurilor, se confruntă cu dificultăți. Cu toate acestea, aceste dificultăți și importanța responsabilităților pe care le au legiuitorii care trebuie să se ocupe de toate aspectele complexe implicate într-o astfel de tranziție nu scutesc statele membre de obligațiile care decurg din Convenție sau din protocoalele la aceasta (*Schirmer împotriva Poloniei*, pct. 38; *Skibińscy împotriva Poloniei*, pct. 96).

F. Confiscarea produselor infracțiunii

333. Într-o serie de cauze, Curtea a examinat, în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, diverse măsuri luate în scopul combaterii îmbogățirii fără just temei ca urmare a săvârșirii de infracțiuni. În astfel de cauze, statele au o marjă largă de apreciere în implementarea politicilor de combatere a criminalității organizate, inclusiv confiscarea activelor obținute în mod ilegal [*Raimondo împotriva Italiei*, pct. 30; *Riela și alții împotriva Italiei* (dec.); *Arcuri și alții împotriva Italiei* (dec.); *Gogitidze și alții împotriva Georgiei*, pct. 108].

334. În funcție de cadrul juridic din statele membre, o astfel de confiscare poate avea loc în cadrul procedurii penale, condiționată, de regulă, de o condamnare, sau în afara procedurii penale, atunci când sunt îndeplinite anumite condiții. O altă procedură specială este cea în care bunurile făptuitorului sau ale altor persoane sunt confiscate pe baza unei simple prezumții că provin din infracțiune. Aceasta este numită, de regulă, confiscare extinsă, considerată o formă accesorie și auxiliară a confiscării obișnuite. În plus, Italia a instituit măsuri preventive de confiscare cu caracter administrativ, în special pentru a combate criminalitatea organizată. În sfârșit, anumite jurisdicții, cum ar fi Regatul Unit, au, de asemenea, o abordare civilă a confiscării: acest model de confiscare nu se bazează pe vinovăția făptașului, ci pe originea bunului.

335. Curtea a observat în *Gogitidze și alții împotriva Georgiei*, pct. 105, că se poate spune că există standarde juridice europene și chiar universale care încurajează, în primul rând, confiscarea bunurilor legate de infracțiuni penale grave, cum ar fi corupția, spălarea de bani, infracțiunile legate de droguri etc., fără existența prealabilă a unei condamnări penale. În al doilea rând, sarcina probării originii legale a bunurilor prezumate a fi fost achiziționate în mod ilegal poate fi transferată în mod legitim către respondenții care au participat la o astfel de procedură civilă de confiscare, inclusiv la o procedură civilă *in rem*. În al treilea rând, se pot aplica măsuri de confiscare nu numai în ceea ce privește produsele directe ale infracțiunii, ci și în ceea ce privește bunurile, inclusiv veniturile și alte beneficii indirecte, obținute prin convertirea sau transformarea produselor directe ale infracțiunii sau prin combinarea acestora cu alte bunuri, eventual legale. În sfârșit, se pot aplica măsuri de confiscare nu numai în cazul persoanelor direct suspectate de infracțiuni, ci și al terților cu drepturi de proprietate, fără a fi necesară *bona fide*, în vederea mascării rolului lor ilicit în acumularea averii în cauză.

336. Confiscarea activelor care pot fi fie instrumente, fie produse provenite din săvârșirea de infracțiuni nu intră în mod necesar în domeniul de aplicare al art. 1 primul paragraf teza a doua din

Protocolul nr. 1 (*Handyside împotriva Regatului Unit*, pct. 63; *Agosi împotriva Regatului Unit*, pct. 51), deși confiscarea, prin însăși natura sa, privează o persoană de proprietatea sa.

337. În cauzele referitoare la confiscarea produselor dintr-o infracțiune, confiscare care a urmat condamnării, Curtea a tratat în mod obișnuit confiscarea ca fiind reglementare a folosinței bunurilor [*Phillips împotriva Regatului Unit*, pct. 51; a se vedea, de asemenea, *Welch împotriva Regatului Unit*, pct. 26, în temeiul art. 7 din Convenție; *Van Offeren împotriva Țărilor de Jos* (dec.), în temeiul art. 6 din Convenție]. Într-adevăr, paragraful al doilea al art. 1 din Protocolul nr. 1, permite, *inter alia*, statelor contractante reglementarea folosinței bunurilor pentru a asigura plata penalităților. Această dispoziție trebuie interpretată în lumina principiului general enunțat la prima teză de la primul paragraf, care impune existența unui raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și obiectivul urmărit (*Phillips împotriva Regatului Unit*, pct. 51; *Balsamo împotriva San Marino*, pct. 81).

338. Aceeași abordare a fost adoptată și în situații în care măsurile de confiscare au fost puse în aplicare independent de existența unei acuzații penale, întrucât bunurile în cauză au fost considerate a fi fost dobândite ilegal, originea lor legală nu a fost demonstrată sau au fost instrumente ale infracțiunii [*Raimondo împotriva Italiei*, pct. 27; *Riela și alții împotriva Italiei* (dec.); *Sun împotriva Rusiei*, pct. 25; *Arcuri și alții împotriva Italiei* (dec.); *C.M. împotriva Franței* (dec.); *Air Canada împotriva Regatului Unit*, pct. 34; *Gogitidze și alții împotriva Georgiei*, pct. 94 și 97, în ceea ce privește o confiscare aplicată în cadrul procedurii civile; *Balsamo împotriva San Marino*, pct. 81, în ceea ce privește o procedură privind spălarea de bani).

339. Într-o serie de cauze, Curtea a examinat diferite proceduri de confiscare a bunurilor legate de presupusa săvârșire a mai multor infracțiuni grave din perspectiva criteriului proporționalității de la art. 1 din Protocolul nr. 1. În ceea ce privește bunurile despre care se presupune că au fost obținute, în totalitate sau în parte, din infracțiuni legate de traficul de droguri [*Webb împotriva Regatului Unit* (dec.); *Butler împotriva Regatului Unit* (dec.)] sau de către organizații infracționale implicate în traficul de droguri [*Arcuri și alții împotriva Italiei* (dec.); *Morabito și alții împotriva Italiei* (dec.)] sau din alte activități ilicite de tip mafiot (*Raimondo împotriva Italiei*, pct. 30), Curtea a admis că măsurile de confiscare au fost proporționale, chiar și în absența unei condamnări care să stabilească vinovăția acuzatului (*Balsamo împotriva San Marino*, pct. 90).

340. În cazul în care confiscarea a fost impusă independent de o acuzație în materie penală împotriva unor terți, Curtea a oferit autorităților posibilitatea de a aplica măsuri de confiscare nu numai în cazul persoanelor acuzate direct de infracțiuni, ci și al membrilor familiilor acestora și al altor rude apropiate despre care se presupunea că dețineau și administrau bunurile dobândite fără just temei, în mod informal, în numele autorilor prezumtivi, sau care, din alte motive, nu beneficiau de statutul de bună-credință [*Raimondo împotriva Italiei*, pct. 30; *Arcuri și alții împotriva Italiei* (dec.); *Morabito și alții împotriva Italiei* (dec.); *Butler împotriva Regatului Unit* (dec.); *Webb împotriva Regatului Unit* (dec.); *Saccoccia împotriva Austriei*, pct. 88; *Silickienė împotriva Lituaniei*, pct. 65, în care a fost pronunțată o măsură de confiscare împotriva văduvei unui funcționar corupt; *Balsamo împotriva San Marino*, pct. 89 și 93, în care măsura confiscării a fost aplicată în cazul unui copil din cauza cazierului tatălui].

341. Confiscarea a încercat, în astfel de cauze, să prevină folosirea ilegală, într-un mod periculos pentru societate, a „bunurilor” a căror origine legală nu fusese stabilită. Curtea a luat notă de dificultățile întâmpinate de autoritățile publice în lupta împotriva criminalității organizate. Confiscarea, care este menită să blocheze aceste mișcări de capitaluri suspecte, este o armă efectivă și necesară în acest context. Un hotărâre de confiscare a unui bun dobândit printr-o infracțiune acționează ca factor de descurajare pentru cei care au în vedere desfășurarea unor activități infracționale și garantează, de asemenea, faptul că infracțiunea nu aduce venit [*Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*, pct. 58; *Phillips împotriva Regatului Unit*, pct. 52; *Dassa Foundation și alții împotriva Liechtensteinului* (dec.), în temeiul art. 6 și 7].

342. În cazul în care, în cadrul unei proceduri privind diverse forme de confiscare sau de pedepsire a infracțiunii fiscale, în ceea ce privește bunurile în cazul cărora autoritățile publice acționează potrivit prezumției că activele au fost dobândite ilegal, ar. 6 din Convenție nu împiedică, în general, statele să recurgă la prezumții (*Salabiaku împotriva Franței*, pct. 28). Aceeași abordare a fost utilizată în contextul plângerilor legate de prezumții făcute în acest context fie în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Cacucci și Sabatelli împotriva Italiei* (dec.), pct. 43; *Yildirim împotriva Italiei* (dec.)]; fie în temeiul art. 6 (transferarea sarcinii probei către reclamant pentru a demonstra că bunurile sale au fost achiziționate legal – *Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit*, pct. 45; *Phillips împotriva Regatului Unit*, pct. 43; precum și *Perre împotriva Italiei* (dec.), în ceea ce privește examinarea unui martor]. Folosirea de prezumții, în cazul în care părții i s-a acordat posibilitatea de a le respinge, este compatibilă cu prezumția de nevinovăție. În schimb, a fost constatată o încălcare a art. 6 § 2 într-o cauză în care a fost pronunțată o hotărâre de confiscare a bunurilor, în pofida faptului că proprietarul fusese achitat în cadrul procedurii penale pentru infracțiunea din care se presupusese că au provenit produsele (*Geerings împotriva Țărilor de Jos*, pct. 43-51).

343. De asemenea, Curtea a considerat legitim ca autoritățile interne competente să emită decizii de confiscare pe baza unor probe preponderente care sugerau că veniturile legale ale inculpaților nu ar fi putut fi suficiente pentru ca aceștia să achiziționeze bunurile în cauză. Ori de câte ori o hotărâre de confiscare a fost rezultatul unei proceduri civile *in rem* care privea produse ale infracțiunii rezultate din infracțiuni grave, Curtea nu a solicitat prezentarea de probe „dincolo de orice îndoială rezonabilă” cu privire la originea ilicită a bunurilor, în cadrul unei astfel de proceduri. În schimb, s-a constatat că probarea pe o scară a probabilităților sau probabilitatea crescută a unei origini ilicite, combinată cu imposibilitatea proprietarului de a dovedi contrariul, este suficientă pentru a se aplica criteriul proporționalității de la art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Balsamo împotriva San Marino*, pct. 91).

344. Curtea a acordat importanță unei serii de garanții procedurale disponibile în cadrul procedurilor de confiscare, cum ar fi: caracterul contradictoriu al acestora [*Yildirim împotriva Italiei* (dec.); *Perre împotriva Italiei* (dec.)]; comunicarea în prealabil a probelor acuzării (*Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit*, pct. 45, în cazul unei ședințe publice); posibilitatea părții de a prezenta înscrisuri și martori [*Butler împotriva Regatului Unit* (dec.); *Perre împotriva Italiei* (dec.)], posibilitatea de a fi reprezentat legal de un avocat angajat în privat [*Butler împotriva Regatului Unit* (dec.)]; prezumția caracterului penal al activelor poate fi infirmată de parte (*Geerings împotriva Țărilor de Jos*, pct. 44); instanța dispune de marja de apreciere de a nu aplica prezumția, în cazul în care consideră că aplicarea acesteia ar genera un risc grav de nedreptate (*Phillips împotriva Regatului Unit*, pct. 43); dacă a fost efectuată o evaluare individuală cu privire la ce bunuri ar trebui confiscate în lumina situației de fapt din cauză (*Rummi împotriva Estoniei*, pct. 108; *Silickienė împotriva Lituaniei*, pct. 68); în ansamblu, dacă reclamantului i s-a oferit ocazia rezonabilă de a-și prezenta argumentele în fața instanțelor interne (*Veits împotriva Estoniei*, pct. 72 și 74; *Jokela împotriva Finlandei*, pct. 45; *Balsamo împotriva San Marino*, pct. 93); având în vedere perspectiva globală asupra procedurii în cauză (*Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*, pct. 59).

345. În sfârșit, în plus față de obligațiile procedurale generale în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 [*G.I.E.M. S.R.L. și alții împotriva Italiei* (fond) (MC), pct. 302], anumiți factori sunt relevanți atunci când se stabilește proporționalitatea unei măsuri de confiscare: în special durata măsurii, deși acest lucru nu este definitiv (*OOO Avrora Maloetazhnoe Stroitelstvo împotriva Rusiei*, pct. 69); necesitatea menținerii acesteia, având în vedere desfășurarea procedurii penale, precum și consecințele măsurii asupra părții interesate (*Lachikhina împotriva Rusiei*, pct. 59); comportamentul reclamantului și al autorităților statului care intervin (*Forminster Enterprises Limited împotriva Republicii Cehe*, pct. 75); și disponibilitatea unei căi de atac efective, inclusiv accesul la instanțe, prin care un reclamant poate contesta confiscarea (continuă) (*Benet Czech, spol. sr.o. împotriva Republicii Cehe*, pct. 49).

G. Restituirea proprietăților

346. În urma schimbărilor democratice din Europa Centrală și de Est, numeroase guverne au introdus o legislație care prevedea restituirea proprietăților expropriate în perioada de după cel de-al doilea război mondial sau au abordat problema restituirii în limitele cadrului juridic existent.

347. În ceea ce privește recuperarea proprietăților înainte de ratificarea Convenției și a protocoalelor la aceasta, organele Convenției au susținut în mod constant că privarea de bunuri sau de un alt drept real este, în principiu, un act instantaneu și nu produce o situație continuă de „privare de un drept” [*Malhous împotriva Republicii Ceha* (dec.) (MC); *Preußische Treuhand GmbH & Co. KG a.A. împotriva Poloniei* (dec.), pct. 57].

348. În plus, art. 1 din Protocolul nr. 1 nu poate fi interpretat ca impunând statelor contractante obligația generală de a restitui proprietățile care le-au fost transferate înainte de ratificarea Convenției [*Jantner împotriva Slovaciei*, pct. 34].

349. Nici art. 1 din Protocolul nr. 1 nu impune vreo restricție privind libertatea statelor contractante de a stabili domeniul de aplicare al restituirii proprietăților și să aleagă condițiile în care convin să restabilească drepturile de proprietate ale foștilor proprietari (*Maria Atanasiu și alții împotriva României*, pct. 136). În special, statele contractante beneficiază de o marjă largă de apreciere în ceea ce privește excluderea anumitor categorii de foști proprietari de la un astfel de drept. Atunci când anumite categorii de proprietari sunt excluse în acest mod, cererile lor de restituire nu pot constitui baza unei „așteptări legitime” care să atragă protecția art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Ceha* (dec.) (MC), pct. 70-74; *Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), pct. 35; *Smiljanić împotriva Sloveniei* (dec.), pct. 29].

350. Astfel, speranța recunoașterii unui drept de proprietate care nu a putut fi exercitat nu poate fi considerată a fi un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1, ca de altfel nicio pretenție condiționată care a devenit caducă ca urmare a neîndeplinirii condiției [*Malhous împotriva Republicii Ceha* (dec.) (MC); *Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), pct. 35]. Convingerea că o lege anterioară în vigoare ar putea fi modificată în avantajul reclamantului nu poate fi considerată o formă de așteptare legitimă în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1. Există o diferență între simpla speranță a restituirii, oricât de înțeles ar fi această speranță, și așteptarea legitimă, care trebuie să aibă un caracter mai concret decât cel al unei simple speranțe și să se întemeieze pe o dispoziție legală sau pe un act juridic, precum o hotărâre judecătorească [*Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Ceha* (dec.) (MC), pct. 73; *Von Maltzan și alții împotriva Germaniei* (dec.) (MC), pct. 112].

351. În schimb, în cazul în care, după ratificarea Convenției, inclusiv a Protocolului nr. 1, un stat contractant adoptă o legislație care prevede restituirea în totalitate sau în parte a bunurilor confiscate în temeiul unui regim anterior, o astfel de legislație poate fi considerată ca generând un nou drept de proprietate, protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1, în cazul persoanelor care îndeplinesc cerințele de acordare a dreptului respectiv (*Maria Atanasiu și alții împotriva României*, pct. 136). Același lucru se poate aplica în cazul măsurilor de restituire sau de despăgubire stabilite în temeiul legislației anterioare ratificării, în cazul în care această legislație a rămas în vigoare după ratificarea Protocolului nr. 1 de către statul contractant [*Von Maltzan și alții împotriva Germaniei* (dec.) (MC), pct. 74; *Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), pct. 35; *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 125].

352. Prin urmare, în ceea ce privește conținutul și întinderea dreptului în cauză, Curtea a arătat că această problemă trebuie privită din perspectiva a ce „bunuri” deținea reclamantul la data intrării în vigoare a Protocolului nr. 1 și, în mod critic, la data la care a formulat plângerea în fața instituțiilor Convenției [*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 125 și 132]. În cauza respectivă, dreptul reclamantului la o proprietate compensatorie i-a fost conferit de legislația poloneză – acordarea de drepturi persoanelor repatriate de dincolo de râul Bug după cel de-al doilea război mondial sau moștenitorilor acestora – care a rămas în vigoare la data intrării în vigoare a Protocolului nr. 1 în cazul Poloniei.

353. În ceea ce privește punerea în aplicare a reformelor întreprinse, statul de drept care stă la baza Convenției și principiul legalității prevăzut la art. 1 din Protocolul nr. 1 impun statelor nu doar să respecte și să aplice, în mod previzibil și consecvent, legile pe care le-au adoptat, ci și, ca un corolar al acestei obligații, să asigure condițiile juridice și practice de punere în aplicare a acestora [*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 184].

354. O serie de cauze din domeniul restituirii proprietăților au vizat nerespectarea de către autoritățile interne a hotărârilor judecătorești sau deciziilor administrative definitive. O hotărâre prin care autoritățile au obligația de a acorda despăgubiri, în teren sau în bani, în conformitate cu legislația internă privind restituirea dreptului de proprietate, oferă reclamantului o creanță executorie care constituie un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Jasiūniene împotriva Lituaniei*, pct. 44). Prin urmare, în cazul în care există o hotărâre definitivă în favoarea reclamantului, poate intra în discuție conceptul „așteptare legitimă” (*Driza împotriva Albaniei*, pct. 102).

355. În mod similar, în hotărârea-pilot *Manushaqe Puto și alții împotriva Albaniei*, pct. 110-118, Curtea a statuat că a existat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție ca urmare a neexecutării unei hotărâri definitive care acordase reclamantilor o despăgubire în locul restituirii proprietăților acestora. Neexecutarea hotărârilor definitive, împreună cu alte deficiențe ale sistemului românesc de restituire a proprietăților, a dat naștere unei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 în *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, precum și în procedura hotărârii-pilot (*ibid.*, pct. 215-218).

356. Cauza *Orlović și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei*, pct. 55, 57 și 61, a avut ca obiect neexecutarea deciziilor interne care acordau reclamantilor dreptul de a le fi restituit terenul *in integrum*, inclusiv porțiunea de teren pe care fusese construită o biserică după ce au fost deportați. Curtea a constatat o încălcare și a dispus statul să ia toate măsurile necesare pentru a asigura executarea hotărârii în favoarea reclamantilor, inclusiv mutarea bisericii de pe terenul acestora (*ibid.*, pct. 68-71).

357. În ceea ce privește justificarea pe care un guvern o poate invoca pentru ingerința sa în dreptul de proprietate al reclamantului, Curtea a reiterat că lipsa fondurilor nu poate justifica neexecutarea unei datorii definitive și obligatorii a statului (*Driza împotriva Albaniei*, pct. 108; *Prodan împotriva Moldovei*, pct. 61).

358. Numai în mod excepțional, de exemplu în contextul unic al reunificării Germaniei, Curtea a admis că lipsa oricărei despăgubiri nu a afectat „justul echilibru” care trebuia păstrat între protecția proprietății și cerințele de interes general [*Jahn și alții împotriva Germaniei* (MC), pct. 117]. În general, ceea ce impune art. 1 din Protocolul nr. 1 este ca valoarea despăgubirii acordate pentru o proprietate preluată de stat să fie „raportată rezonabil” la valoarea sa [*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), pct. 186].

359. În plus, unele dintre cauzele cu care a fost sesizată Curtea priveau nerespectarea autorității de lucru judecat a unei hotărâri definitive care condusesese la anularea dreptului de proprietate fără despăgubiri. În astfel de circumstanțe, Curtea a constatat că încălcarea principiului securității juridice încalcă cu siguranță cerința de legalitate prevăzută de art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Parvanov și alții împotriva Bulgariei*, pct. 50; *Kehaya și alții împotriva Bulgariei*, pct. 76; *Chengelyan și alții împotriva Bulgariei*, pct. 49-50). Cerința de legalitate implică nu doar respectarea dispozițiilor relevante ale dreptului intern, ci și compatibilitatea cu statul de drept. Prin urmare, implică faptul că trebuie să existe protecție împotriva unor acțiuni arbitrare (*Parvanov și alții împotriva Bulgariei*, pct. 44).

360. Astfel, ținând seama de existența unor hotărâri contradictorii ale instanțelor interne și faptul că instanța internă nu explică din ce cauză se îndepărtează de logica aparentă a unei hotărâri anterioare, privarea unui reclamant de „bunurile” sale nu poate fi compatibilă cu statul de drept și nici lipsită de caracter arbitrar și, prin urmare, nu poate îndeplini cerința de legalitate prevăzută de art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Parvanov și alții împotriva Bulgariei*, pct. 50). În mod similar, Curtea observă că, în contextul specific al restituirii bunurilor naționalizate în România, lipsa coerenței

legislative și jurisprudența contradictorie privind interpretarea anumitor aspecte ale legilor de restituire a creat un climat general de lipsă a certitudinii juridice (*Tudor împotriva României*, pct. 27).

361. În plus, coexistența a două titluri de proprietate pentru aceeași proprietate și lipsa de despăgubiri pentru proprietarul căruia nu i-a fost respectat dreptul la respectarea „bunurilor” sale au condus la constatarea unei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 în multe dintre hotărârile Curții (dintre care prima în *Străin și alții împotriva României*, pct. 46-47; abordarea a fost confirmată recent în *Dickmann și Gion împotriva României*, pct. 103-104).

362. De asemenea, Curtea a avut ocazia să examineze situația proprietarilor care, după ce au dobândit cu bună-credință proprietatea, au fost deposezați, întrucât altcineva a fost recunoscut ca proprietar de drept (*Toșcuță și alții împotriva României*, pct. 33).

363. În special, vânzarea de către stat a bunurilor unei persoane către un terț care acționează cu bună-credință, chiar și atunci când este anterioară confirmării judiciare finale a titlului celeilalte persoane, constituie priveră de bunuri. Această priveră de bunuri, asociată cu totala lipsă a unor despăgubiri, este contrară art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Vodă și Bob împotriva României*, pct. 23). În cauza *Katz împotriva României*, pct. 30-36, Curtea a constatat că încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 a scos la iveală o problemă generală, cauzată de legislația deficitară privind retrocedarea clădirilor naționalizate care au fost vândute de stat unor terțe părți, care le-au cumpărat cu bună credință, și că nici măcar numeroase modificări ale legii nu au îmbunătățit situația. Curtea a considerat această neîndeplinire a obligațiilor de către stat nu numai ca fiind o circumstanță agravantă, ci și o amenințare la adresa eficacității viitoare a mecanismului Convenției în temeiul art. 46 din Convenție. Acest aspect a rămas problematic în *Preda și alții împotriva României*, pct. 146-148, hotărârea care a urmat după *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, subliniată, de asemenea, în *Ana Ionescu și alții împotriva României*, pct. 29.

364. În *Pincová și Pinc împotriva Republicii Cehe*, reclamanții s-au plâns de o încălcare a dreptului lor de proprietate, susținând că achiziționaseră casa cu bună-credință în anul 1967, necunoscând că proprietatea fusese confiscată anterior și fără a avea control asupra detaliilor tranzacției sau prețului de cumpărare. Curtea a considerat că este necesar să se asigure că atenuarea vechilor răni nu a creat deficiențe noi disproporționate. În acest scop, legislația ar trebui să permită luarea în considerare a circumstanțelor specifice fiecărei cauze, astfel încât persoanele care au dobândit „bunul” lor cu bună-credință să nu fie obligate să suporte răspunderea pe bună-dreptate a statului care a confiscat „bunul” respectiv” (*ibid.*, pct. 58). În această cauză a fost constatată o încălcare (de asemenea, *Zvolský și Zvolská împotriva Republicii Cehe*, pct. 72-74). Proporționalitatea măsurilor care – având scopul de a despăgubi persoanele cărora regimul comunist le luase în mod arbitrar proprietatea – a privat alte persoane de bunuri pe care le achiziționaseră de la stat a fost, de asemenea, pusă în discuție în *Velikovi și alții împotriva Bulgariei*, pct. 181 și 190.

365. În plus, durata excesivă a procedurilor de restituire a condus la o încălcare a art. 6 într-o serie de cauze, de exemplu împotriva României, Slovaciei și Sloveniei (*Sirc împotriva Sloveniei*, pct. 182). În astfel de cauze, Curtea a considerat deseori că nu era necesar să examineze plângerile reclamanților formulate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1. Cu toate acestea, atunci când întârzierile au avut loc în urma recunoașterii dreptului de proprietate al reclamantului, Curtea a constatat o încălcare distinctă a art. 1 din Protocolul nr. 1, în special din cauza situației de incertitudine în care s-au aflat reclamanții în ceea ce privește soarta bunurilor lor (*Igarienė și Petrauskienė împotriva Lituaniei*, pct. 55 și 58; *Beinarovič și alții împotriva Lituaniei*, pct. 141 și 154). În cauza *Kirilova și alții împotriva Bulgariei*, pct. 120-121, s-au înregistrat întârzieri semnificative în oferirea de locuințe reclamanților drept compensație pentru exproprierea proprietăților acestora.

366. În sfârșit, în *Vasilev și Doycheva împotriva Bulgariei*, pct. 45-53, care privea restituirea de terenuri agricole, colectivizate de regimul comunist, proprietarilor sau moștenitorilor acestora, s-a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 și a art. 13 din cauza inerției autorităților interne în ceea ce privește îndeplinirea diferitelor formalități necesare.

H. Societăți deținute de stat

367. Pentru a decide dacă actele sau omisiunile unei societăți pot fi imputate, în temeiul Convenției, autorității în cauză sau statului membru răspunzător, Curtea va ține seama de astfel de factori, astfel cum sunt enumerați în cauza *Radio France și alții împotriva Franței* (dec.), pct. 26, în contextul art. 34 din Convenție. Curtea va trebui, în special, să analizeze dacă societatea s-a bucurat de suficientă independență instituțională și operațională față de stat pentru a-l exonera pe acesta din urmă de răspunderea care îi revine în temeiul Convenției pentru acțiunile și omisiunile sale [*Mykhaylenko și alții împotriva Ucrainei*, pct. 44; *Shlepkina împotriva Rusiei*, pct. 24; *Ljubljanska banka d.d. împotriva Croației* (dec.), pct. 51-55; *Liseytsseva și Maslov împotriva Rusiei*, pct. 151; *Kuzhelev și alții împotriva Rusiei*, pct. 93-100 și 117]. Textul art. 34 nu conține niciun element care să sugereze că termenul „organizație neguvernamentală” ar putea fi interpretat astfel încât să excludă numai acele organizații guvernamentale care ar putea fi considerate ca făcând parte din statul pârât [*Camera de Economie a Croației împotriva Serbiei* (dec.), pct. 38].

368. Așa-numitul criteriu al „independenței instituționale și operaționale”, la care Curtea a făcut trimitere în multe cauze, este direct derivat din criteriile sintetizate în decizia *Radio France*. În această privință, Curtea ia în considerare o varietate de factori, niciunul dintre aceștia nefiind determinant, în sine, la aprecierea dacă o societate deținută de stat este considerată „organizație guvernamentală” în sensul art. 34 din Convenție.

369. Criteriile-cheie prin care se stabilește dacă statul este într-adevăr răspunzător pentru astfel de datorii sunt următoarele: statutul juridic al societății (drept public sau privat); natura activității sale (exercitarea unei funcții publice sau o activitate comercială obișnuită); contextul funcționării acesteia, adică monopol sau activitate puternic reglementată; independența instituțională (nivelul de participare al statului); și independența operațională (nivelul de supraveghere și control al statului) [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 114; *Fomenko și alții* (dec.), pct. 172].

370. La momentul stabilirii răspunderii statului pentru datoriile unei societăți deținute de stat, par să fie luați în considerare și alți factori suplimentari, cum ar fi rolul jucat de stat în ceea ce privește situația dificilă în care se află societatea, de exemplu insolvența, sau dacă se poate presupune că statul își asumă răspunderea pentru datoriile societății în totalitate sau în parte (a se compara cu *Liseytsseva și Maslov împotriva Rusiei*, pct. 184-192).

371. În consecință, atunci când sunt prezente astfel de elemente, caracterul public al societății debitoare poate fi confirmat indiferent de încadrarea sa oficială în dreptul intern. Prin urmare, în cazul în care motive suficiente, în circumstanțele specifice ale cauzei, permit să se concluzioneze că statul este răspunzător pentru datoriile societății față de reclamanți, Curtea va concluziona că plângerea reclamanților este compatibilă *ratione personae* cu dispozițiile Convenției.

372. Într-o cauză în care statul este acționarul majoritar al unei societăți private, Curtea concluzionează că, în pofida faptului că societatea în cauză este o entitate juridică separată, aceasta nu se bucură de o independență instituțională și operațională suficientă față de stat dacă (i) activele sale sunt controlate și administrate în mare măsură de stat; (ii) statul și-a exercitat și își exercită competența de a lua măsuri menite să îmbunătățească situația financiară a societății prin diverse mijloace, cum ar fi anularea, chiar dacă numai temporar, a restanțelor care i-au fost impuse de instanțe sau prin stimularea investițiilor în societate și (iii) guvernul însuși a acceptat un anumit grad de răspundere pentru datoriile societății (*Khachatryan împotriva Armeniei*, pct. 51-54).

373. Cu toate acestea, atunci când societatea pârâtă cu personalitate juridică distinctă poate deține active care sunt distincte de cele deținute de acționarii săi și a delegat administrarea sa, statul, la fel ca orice alt acționar, este răspunzător pentru datoriile în suma investită în acțiunile societății [*Anokhin împotriva Rusiei* (dec.)].

374. În special, în ceea ce privește societățile aflate sub regimul proprietății colective care au fost larg utilizate în RSFI, Curtea a hotărât că acestea nu beneficiau, în general, de o „independență

instituțională și operațională suficientă față de stat” pentru a-l exonera pe acesta din urmă de răspunderea care îi revenea în temeiul Convenției [*R. Kačapor și alții împotriva Serbiei*, pct. 98; *Mykhaylenky și alții împotriva Ucrainei*, pct. 44; *Zastava It Turs împotriva Serbiei* (dec.), pct. 21-23].

375. În plus, Curtea a hotărât că parametrii elaborați în legătură cu alte societăți deținute de stat, altele decât instituțiile financiare, ar putea, de asemenea, să se aplice în cauzele referitoare la bănci deținute de stat [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 116]. Într-adevăr, criteriile principale invocate pentru a stabili dacă statul este răspunzător pentru datoriile bancare sunt aceleași cu cele identificate de Curte în decizia *Radio France*.

376. În *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 114, Curtea a reamintit că un stat poate fi considerat răspunzător pentru datoriile unei societăți deținute de stat, chiar dacă societatea este o entitate juridică separată, cu condiția să nu beneficieze de o independență instituțională și operațională suficientă față de stat pentru a-l scuti de răspunderea care îi revine în temeiul Convenției [*Mykhaylenky și alții împotriva Ucrainei*, pct. 43-46; *Cooperativa Agricola Slobozia-Hanesei împotriva Moldovei*, pct. 17-19; *Yershova împotriva Rusiei*, pct. 54-63; *Kotov împotriva Rusiei* (MC), pct. 92-107].

377. În plus față de factorii sus-menționați, Curtea a considerat că și factorii suplimentari elaborați în jurisprudența referitoare la alte societăți decât instituțiile financiare se pot aplica în cauzele care privesc bănci deținute de stat [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), pct. 115]. Cauzele în discuție au avut de clarificat dacă statul era direct răspunzător de dificultățile financiare ale societății, dacă a eludat fondurile în detrimentul societății și al acționarilor săi, precum și dacă nu a reușit să mențină o relație de concurență normală cu societatea sau a acționat în alt fel abuziv în ceea ce privește forma societății [*Anokhin împotriva Rusiei* (dec.); *Khachatryan împotriva Armeniei*, pct. 51-55].

378. În sfârșit, merită, de asemenea, să fie menționat efortul depus de Curte pentru a clarifica statutul juridic al lichidatorilor judiciari. Pentru a examina dacă se poate considera că lichidatorul a acționat ca agent al statului, Curtea a examinat criterii diferite, precum: i) validarea numirii lichidatorului (dacă validarea implică răspunderea statului pentru modul în care și-a îndeplinit atribuțiile lichidatorului); ii) supravegherea și responsabilitatea (indiferent dacă statul este răspunzător pentru acțiunile lichidatorului, în măsura în care acesta era răspunzător în fața creditorilor); iii) obiectivele (natura sarcinilor și intereselor lichidatorului deservite, cu alte cuvinte, potrivit Curții, simplul fapt că serviciile ar fi putut fi, de asemenea, utile din punct de vedere social nu transformă lichidatorul într-un funcționar public care acționează în interes public); iv) competențele (indiferent dacă sunt limitate la controlul operațional și la administrarea bunurilor societății aflate în insolvență și dacă există o delegare oficială a competențelor de către orice autoritate guvernamentală); și v) funcțiile (dacă lichidatorii sunt implicați în procedura de executare silită și au primit competențe coercitive) [în special *Kotov împotriva Rusiei* (MC), pct. 92-98 și 99-106], care a avut ca obiect imposibilitatea ca un reclamant să recupereze prejudiciul produs de un lichidator desemnat să administreze proprietatea unei bănci declarate în faliment de către o instanță).

379. În cauza respectivă, lichidatorul, la momentul faptelor, a beneficiat de suficientă independență operațională și instituțională, iar autoritățile de stat nu au fost împuternicite să îi dea instrucțiuni și, prin urmare, nu puteau să intervină în mod direct în procedura de insolvență ca atare, astfel încât să se poată concluziona că lichidatorul nu a acționat ca agent al statului [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), pct. 107]. În consecință, statul pârât nu a fost considerat răspunzător în mod direct pentru acțiunile sale ilicite.

I. Măsuri de austeritate

380. Curtea a examinat o serie de cauze în care reclamantii s-au plâns de diferite aspecte ale măsurilor de austeritate, adoptate de părțile contractante ca răspuns la crize financiare. Acestea includeau reduceri ale drepturilor la asigurări sociale și la salariu, precum și măsuri fiscale care s-au

dovedit adesea a fi în conformitate cu cerințele art. 1 din Protocolul nr. 1. Curtea a luat în considerare faptul că măsurile au fost luate pentru a compensa consecințele crizei economice, că autoritățile au avut în vedere interesul public, că o anumită măsură a făcut parte dintr-un program mult mai larg, că nu au fost disproporționate și nu au reprezentat o amenințare pentru mijloacele de subsistență ale reclamanților și că au avut un caracter temporar [*Mockienė împotriva Lituaniei* (dec.), pct. 48; *Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei* (dec.), pct. 46; *Savickas și alții împotriva Lituaniei* (dec.), pct. 92-94; *Da Conceição Mateus și Santos Januário împotriva Portugaliei* (dec.), pct. 29; *Koufaki și Adedy împotriva Greciei* (dec.), pct. 37-49]. Curtea a recunoscut că statele dispun de o largă putere de apreciere în ceea ce privește adoptarea de legi în contextul unei schimbări de regim politic sau economic (*Valkov și alții împotriva Bulgariei*, pct. 96).

381. Unele dintre măsurile acceptate de Curte au condus la o reducere temporară a veniturilor pentru anumite segmente ale populației. În 2010, România a redus salariile din sectorul public cu 25% timp de șase luni pentru a echilibra bugetul de stat [*Mihăieș și Senteș împotriva României* (dec.), pct. 8]. În 2012, Portugalia a redus indemnizațiile de concediu și de Crăciun de care beneficiau anumite categorii de pensionari din sectorul public ale căror pensii lunare erau mai mari de 600 EUR și le-au suspendat în totalitate pentru pensionarii ale căror pensii lunare erau mai mari de 1 100 EUR, ceea ce, în cazul a doi reclamanți, a dus la o reducere a pensiei care se apropia de 11% [*Da Conceição Mateus și Santos Januário împotriva Portugaliei* (dec.), pct. 6].

382. Altele au luat forma unui impozit suplimentar temporar pe venit. În 2013, Portugalia a supus pensiile din sectorul public unei contribuții de solidaritate de 3,5% din partea care corespundea primilor 1 800 EUR pe lună și de 16% din partea care o depășea, ceea ce, în cauza prezentată Curții, a redus valoarea pensiei reclamantului cu 4,6% [*Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei* (dec.), pct. 8].

383. Alte măsuri au condus, de asemenea, la o reducere permanentă sau semipermanentă a veniturilor pentru anumite segmente ale populației. În 2010, România a eliminat o serie de regimuri de pensii speciale aplicabile anumitor categorii de angajați publici pensionați, ceea ce a dus la diminuarea pensiilor a cinci reclamanți cu aproximativ 70% [a se vedea *Frimu și alții împotriva României* (dec.), pct. 5].

384. De asemenea, în 2010, Grecia a redus pensiile din sectorul public și salariile cu efect retroactiv, cu procentaje cuprinse între 12% și 30%, reducându-le și mai mult ulterior în acel an cu încă 8%, și a redus indemnizațiile de concediu și de Crăciun pentru angajații din sectorul public [*Koufaki și Adedy împotriva Greciei* (dec.), pct. 20 și 46].

385. Într-o cauză care privea reducerea temporară a salariilor judecătorilor, Curtea a avut în vedere faptul că măsurile denunțate făceau parte dintr-un amplu program de măsuri de austeritate care afectau salariile din întregul sector al sectorului public, că reducerea în cauză privea o creștere acordată cu doi ani înainte și că, în cele din urmă, persoanele în cauză au fost despăgubite pentru respectiva reducere [*Savickas și alții împotriva Lituaniei* (dec.), pct. 93].

386. Cu toate acestea, într-o cauză care privea indemnizația de concediere la o cotă globală de 52%, Curtea a constatat că mijloacele utilizate fuseseră disproporționate în raport cu scopul legitim urmărit. Aceasta s-a întâmplat în pofida largii puteri de apreciere de care se bucură statul în materie fiscală și chiar presupunând că măsura a servit interesului bugetului de stat într-o perioadă de dificultăți economice. Curtea a ținut seama de faptul că respectiva cotă a depășit în mod considerabil cota aplicată tuturor celorlalte venituri, de faptul că reclamanta a suferit o pierdere substanțială de venit ca urmare a șomajului, iar impozitul a fost dedus direct de angajator din indemnizația de concediere fără o evaluare individualizată a situației sale și a fost aplicat veniturilor aferente activităților desfășurate înainte de anul fiscal material (*N.K.M. împotriva Ungariei*, pct. 66-74).

387. Într-o altă cauză care privea impunerea unor impozite pe venit ridicate, Curtea a considerat, în ansamblu, că deciziile luate de stat nu au depășit limita marjei de apreciere a autorităților în materie de impozitare și nu au afectat echilibrul dintre interesul general și protecția drepturilor individuale ale societăților. Curtea a observat că măsurile luate de stat au fost, de asemenea, parte a obiectivului

țării de a respecta obligațiile care îi reveneau în temeiul normelor bugetare ale Uniunii Europene [*P. Plaisier B.V. împotriva Țărilor de Jos* (dec.), pct. 77-97].

388. În sfârșit, într-o cauză care privea participarea forțată a reclamanților la efortul de reducere a datoriei publice prin schimbul obligațiunilor lor în alte titluri de creanță cu o valoare mai mică, Curtea nu a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1. A luat act de faptul că imixtiunea a urmărit un obiectiv de interes public de a menține stabilitatea economică și de a restructura datoria națională într-o perioadă de criză economică gravă. Curtea a hotărât că reclamanții nu au suferit nicio sarcină specială sau excesivă, având în vedere în special marja largă de apreciere a statelor în domeniul respectiv și reducerea valorii comerciale a obligațiunilor care fuseseră deja afectate de solvabilitatea redusă a statului, care ar fi fost probabil în imposibilitatea de a-și onora obligațiile care îi reveneau în temeiul clauzelor incluse în vechile obligațiuni. Curtea a considerat totodată clauzele de acțiune colectivă și restructurarea datoriei publice ca fiind mijloace adecvate și necesare pentru reducerea datoriei publice și salvarea statului de la faliment, că investiția în obligațiuni nu a fost niciodată lipsită de riscuri și că reclamanții ar fi trebuit să fie conștienți de capriciile pieței financiare și de riscul unei posibile scăderi a valorii obligațiunilor (*Mamatas și alții împotriva Greciei*, pct. 22 și 48-51).

J. Dreptul Uniunii

389. Cauza *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), pct. 155-156, a privit o aeronavă închiriată de compania reclamantă unei companii iugoslave care a fost sechestrată în 1993 de autoritățile irlandeze în temeiul unui regulament comunitar care punea în aplicare sancțiunile ONU împotriva Republicii Federale Iugoslavia. Curtea a constatat că protecția drepturilor fundamentale prin legislația CE ar fi putut fi considerată și a fost, la momentul respectiv, „echivalentă” cu cea a sistemului Convenției (așa-numita „prezumție Bosphorus sau principiul protecției echivalente⁹”). În consecință, rezulta prezumția potrivit căreia Irlanda nu s-a îndepărtat de la cerințele Convenției atunci când a pus în aplicare obligațiile juridice care decurgeau din calitatea sa de membru al CE. Curtea a luat notă de natura ingerinței, de interesul general urmărit de sechestrul și de regimul de sancțiuni, precum și de hotărârea CEJ, decizie pe care Curtea Supremă a fost obligată să o respecte și pe care a respectat-o. A considerat în mod clar că nu a existat o disfuncționalitate a mecanismelor de control al respectării drepturilor conferite de Convenție. Prin urmare, nu se putea afirma că protecția drepturilor *Bosphorus Airways* în temeiul Convenției a fost în mod vădit deficitară. Nu s-a constatat nicio încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1.

390. În ceea ce privește pretențiile materiale, în cauza *Avotiņš împotriva Letoniei* (MC), pct. 104 și 109-111, care privea executarea în Letonia a unei hotărâri pronunțate în 2004 în Cipru cu privire la rambursarea unei datorii în temeiul art. 6 din Convenție și în care nu s-a constatat nicio încălcare, Curtea a recunoscut că mecanismul prevăzut de dreptul Uniunii pentru supravegherea respectării drepturilor fundamentale, în măsura în care fusese exploatat pe deplin, asigura, de asemenea, o protecție comparabilă cu cea prevăzută în Convenție (a doua condiție din prezumția Bosphorus, prima condiție fiind lipsa oricărei marje de manevră a autorităților naționale, astfel cum a fost stabilită în *Michaud împotriva Franței*, pct. 114-116).

391. În plus, în *Societatea Heracles S.A. General Cement împotriva Greciei* [(dec.) pct. 63-70], Curtea a constatat că hotărârea instanței interne, ca urmare a deciziei Comisiei Europene prin care se dispunea rambursarea ajutoarelor de stat dobândite ilegal, împreună cu dobânda acumulată pe o perioadă de 14 ani, nu a fost disproporționată și a declarat inadmisibile capetele de cerere formulate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 și al art. 6.

392. În sfârșit, într-o cauză recentă, o societate care pescuia midii imature (larve de midii) a reclamat faptul că guvernul irlandez i-a cauzat pierderi financiare prin modul în care a respectat legislația de mediu a Uniunii Europene. Guvernul a interzis temporar pescuitul de larve de midii în anul 2008 în portul în care opera societatea după ce Curtea de Justiție a Uniunii Europene („CJUE”) a constatat că

⁹. A se vedea *Ghid privind art. 1 (Obligația de a respecta drepturile omului)*.

Irlanda nu își îndeplinise obligațiile care îi reveneau în temeiul a două directive UE privind mediul. Astfel, societatea nu a putut vinde midii mature în 2010, ceea ce i-a provocat pierderi ale profitului. Curtea a observat că protecția mediului și respectarea de către statul pârât a obligațiilor care îi reveneau în temeiul dreptului Uniunii constituiau ambele obiective legitime. În calitate de operator comercial, compania ar fi trebuit să fie conștientă de faptul că este probabil ca obligația impusă statului să respecte normele UE să aibă impact asupra activității sale.

393. În special, Curtea a considerat că prezumția Bosphorus nu se aplică în circumstanțele cauzei, întrucât statul pârât nu a fost privat în totalitate de marja sa de manevră în îndeplinirea obligației sale de a respecta hotărârea CJUE și legislația secundară de implementare a directivei. Curtea a lăsat deschisă întrebarea dacă o hotărâre a CJUE în cadrul unei proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor ar putea, în alte circumstanțe, să fie considerată ca nelăsând nicio marjă de manevră (*O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd împotriva Irlandei*, pct. 110-112).

394. În ansamblu, Curtea a constatat că societatea nu a suferit o sarcină disproporționată ca urmare a acțiunilor guvernului și că Irlanda asigurase un just echilibru între interesele generale ale comunității și protecția drepturilor individuale. Prin urmare, nu au fost încălcate drepturile de proprietate ale societății în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1.

Lista cauzelor citate

Jurisprudența citată în prezentul ghid face trimitere la hotărâri sau decizii pronunțate de Curte, precum și la decizii sau rapoarte ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului („Comisia”).

Dacă nu se specifică altfel, toate referințele citate sunt cele ale unei hotărâri pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)” indică faptul că citatul este dintr-o decizie a Curții, iar „(MC)” faptul că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră.

Hotărârile Camerei care nu sunt definitive în sensul art. 44 din Convenție sunt marcate cu un asterisc în lista de mai jos. Art. 44 § 2 din Convenție prevede: „Hotărârea unei Camere devine definitivă: a) atunci când părțile declară că ele nu vor cere retrimiteră cauzei în fața Marii Camere; b) la 3 luni de la data hotărârii, dacă retrimiteră cauzei în fața Marii Camere nu a fost cerută; c) atunci când Colegiul Marii Camere respinge cererea de retrimiteră formulată potrivit art. 43”. În cazul în care colegiul Marii Camere admite cererea de retrimiteră, hotărârea Camerei devine caducă și, în consecință, nu produce efecte juridice; Marea Cameră pronunță ulterior o hotărâre definitivă.

Hyperlink-urile către cauzele citate în versiunea electronică a ghidului fac trimitere la baza de date HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) care oferă acces la jurisprudența Curții (hotărârile și deciziile pronunțate de Marea Cameră, de Cameră și de Comitet; cauzele comunicate, avizele consultative și rezumatele juridice extrase din Nota informativă privind jurisprudența), precum și la cea a Comisiei (decizii și rapoarte) și la rezoluțiile Comitetului de Miniștri.

Curtea pronunță hotărârile și deciziile sale în limba engleză și/sau franceză, cele două limbi oficiale. HUDOC conține, de asemenea, traduceri ale unor cauze importante în peste treizeci de limbi neoficiale și legături către aproximativ o sută de culegeri de jurisprudență on-line elaborate de terți. Toate versiunile lingvistice disponibile pentru cauzele citate sunt accesibile la fila „Versiuni lingvistice” din baza de date [HUDOC](#), filă pe care o veți observa după ce urmați hyperlink-ul cauzei.

—A—

Abukauskai împotriva Lituaniei, nr. 72065/17, 22 februarie 2020

Acar și alții împotriva Turciei (dec.), nr. 26878/07 și 32446/07, 12 decembrie 2017

Ackermann și Fuhrmann împotriva Germaniei (dec.), nr. 71477/01, 8 septembrie 2013

AGOSI împotriva Regatului Unit, 24 octombrie 1986, seria A nr. 108
Agrotexim și alții împotriva Greciei, 24 octombrie 1995, seria A nr. 330-A
Air Canada împotriva Regatului Unit, 5 mai 1995, seria A nr. 316-A
Airey împotriva Irlandei, 9 octombrie 1979, seria A nr. 32, pag. 14
Aka împotriva Turciei, 23 septembrie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-VI
Akdivar și alții împotriva Turciei, 16 septembrie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV
Akimova împotriva Azerbaidjanului, nr. 19853/03, 27 septembrie 2007
Akkus împotriva Turciei, 9 iulie 1997, *Culegere* 1997-V
Alatulkkila și alții împotriva Finlandei, nr. 33538/96, 28 iulie 2005
Albergas și Arlauskas împotriva Lituaniei, nr. 17978/05, 27 mai 2014
Albina împotriva României, nr. 57808/00, 28 aprilie 2005
Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (MC), nr. 60642/08, CEDO 2014
Allan Jacobsson împotriva Suediei (nr. 1), 25 octombrie 1989, seria A nr. 163
Allianz-Slovenska-Poistovna, A.S., și alții împotriva Slovaciei (dec.), nr. 19276/05, 9 noiembrie 2010
Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão și alții împotriva Portugaliei, nr. 29813/96 și 30229/96, CEDO 2000-I
Amato Gauci împotriva Maltei, nr. 47045/06, 15 septembrie 2009
Ambruosi împotriva Italiei, nr. 31227/96, 19 octombrie 2000
Ana Ionescu și alții împotriva României, nr. 19788/03 și alte 18 cereri, 26 februarie 2019
Andonoski împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 16225/08, 17 septembrie 2015
Andrejeva împotriva Letoniei (MC), nr. 55707/00, CEDO 2009
Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei (MC), nr. 73049/01, CEDO 2007-I
Ankarcrona împotriva Suediei (dec.), nr. 35178/97, CEDO 2000-VI
Anokhin împotriva Rusiei (dec.), nr. 25867/02, 31 mai 2007
Anonymos Touristiki Etairia Xenodocheia Kritis împotriva Greciei, nr. 35332/05, 21 februarie 2008
Ansay și alții împotriva Turciei (dec.), nr. 49908/99, 2 martie 2006
Apap Bologna împotriva Maltei, nr. 46931/12, 30 august 2016
Apostolakis împotriva Greciei, nr. 39574/07, 22 octombrie 2009
Appolonov împotriva Rusiei (dec.), nr. 67578/01, 29 august 2002
Arcuri și alții împotriva Italiei (dec.), nr. 52024/99, CEDO 2001-VII
Arras și alții împotriva Italiei, nr. 17972/07, 14 februarie 2012
Ashby Donald și alții împotriva Franței, nr. 36769/08, 10 ianuarie 2013
Athanasiou și alții împotriva Greciei, nr. 2531/02, 9 februarie 2006
Aunola împotriva Finlandei (dec.), nr. 30517/96, 15 martie 2001
Aygun împotriva Turciei, nr. 35658/06, 14 iunie 2011
Azas împotriva Greciei, nr. 50824/99, 19 septembrie 2002
Azienda Agricola Silverfunghi S.a.s. și alții împotriva Italiei, nr. 48357/07 și alte 3 cereri, 24 iunie 2014

—B—

B.K.M. Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Sirketi împotriva Sloveniei, nr. 42079/12, 17 ianuarie 2009
Bäck împotriva Finlandei, nr. 37598/97, CEDO 2004-VIII
Bahia Nova S.A. împotriva Spaniei (dec.), nr. 50924/99, 12 decembrie 2000
Bakradze și alții împotriva Georgiei (dec.), nr. 1700/08 și alte 2 cereri, 8 ianuarie 2013
Baláz împotriva Slovaciei (dec.), nr. 60243/00, 16 septembrie 2003
Balsamo împotriva San Marino, nr. 20319/17 și 21414/17, 8 octombrie 2019
Banfield împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 6223/04, CEDO 2005-XI
Barcza și alții împotriva Ungariei, nr. 50811/10, 11 octombrie 2016

Bata împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 43775/05, 24 iunie 2008
Baykin și alții împotriva Rusiei, nr. 45720/17, 11 februarie 2020
Bečvář și Bečvářová împotriva Republicii Cehe, nr. 58358/00, 14 decembrie 2004
Beinarovič și alții împotriva Lituaniei, nr. 170520/10 și alte 2 cereri, 12 iunie 2018
Béláné Nagy împotriva Ungariei (MC), nr. 53080/13, 13 decembrie 2016
Beller împotriva Poloniei, nr. 51837/99, 1 februarie 2005
Bellet, Huertas și Vialatte împotriva Franței (dec.), nr. 40832/98 și alte 2 cereri, 27 aprilie 1999
Belvedere Alberghiera S.r.l. împotriva Italiei, nr. 31524/96, CEDO 2000-VI
Benet Czech, spol. s.r.o. împotriva Republicii Cehe, nr. 31555/05, 21 octombrie 2010
Berger-Krall și alții împotriva Sloveniei, nr. 14717/04, 12 iunie 2014
Beyeler împotriva Italiei (MC), nr. 33202/96, CEDO 2000-I
Bienkowski împotriva Poloniei (dec.), nr. 33889/96, 9 septembrie 1998
Bimer S.A. împotriva Moldovei, nr. 15084/03, 10 iulie 2007
Biserica Catolică din Canea împotriva Greciei, 16 decembrie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VIII
Bistrović împotriva Croației, nr. 25774/05, 31 mai 2007
Bittó și alții împotriva Slovaciei, nr. 30255/09, 28 ianuarie 2014
Blanco Callejas împotriva Spaniei (dec.), nr. 64100/00, 18 iunie 2002
Blečić împotriva Croației (MC), nr. 59532/00, CEDO 2006-III
Blumberga împotriva Letoniei, nr. 70930/01, 14 octombrie 2008
Bock și Palade împotriva României, nr. 21740/02, 15 februarie 2007
Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei (MC), nr. 45036/98, CEDO 2005-VI
Bowler International Unit împotriva Franței, nr. 1946/06, 23 iulie 2009
Boyajyan împotriva Armeniei, nr. 38003/04, 22 martie 2011
Bradshaw și alții împotriva Maltei, nr. 37121/15, 23 octombrie 2018
Bramelid și Malmström împotriva Suediei, nr. 8588/79 și 8589/79, decizia Comisiei din 12 octombrie 1982, DR 9, pag. 64 și 82
British-American Tobacco Company Ltd împotriva Țărilor de Jos, 20 noiembrie 1995, seria A nr. 331
Broniowski împotriva Poloniei (MC), nr. 31443/96, CEDO 2004-V
Brosset-Triboulet și alții împotriva Franței (MC), nr. 34078/02, 29 martie 2010
Brumărescu împotriva României (MC), nr. 28342/95, CEDO 1999-VII
Brunckrona împotriva Finlandei, nr. 41673/98, 16 noiembrie 2004
Bucheň împotriva Republicii Cehe, nr. 36541/97, 26 noiembrie 2002
Buczkiewicz împotriva Poloniei, nr. 10446/03, 26 februarie 2008
Budayeva și alții împotriva Rusiei, nr. 15339/02, 21166/02, 20058/02, 11673/02 și 15343/02, CEDO 2008 (extrase)
Budina împotriva Rusiei (dec.), nr. 45603/05, 18 iunie 2009
Buffalo S.r.l. în lichidare împotriva Italiei, nr. 38746/97, 3 iulie 2003
Buffalo SRL împotriva Italiei, nr. 44436/98, 27 februarie 2001
Bulgakova împotriva Rusiei, nr. 69524/01, 18 ianuarie 2007
„Bulves” AD împotriva Bulgariei, nr. 3991/03, 22 ianuarie 2009
Bunjevac împotriva Sloveniei (dec.), nr. 48775/09, 19 ianuarie 2006
Burden împotriva Regatului Unit (MC), nr. 13378/05, CEDO 2008
Burdov împotriva Rusiei, nr. 59498/00, CEDO 2002-III
Burdov împotriva Rusiei (nr. 2), nr. 33509/04, CEDO 2009
Butler împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 41661/98, CEDO 2002-VI
Buzescu împotriva României, nr. 61302/00, 24 mai 2005

—C—

C.M. împotriva Franței (dec.), nr. 28078/95, CEDO 2001-VII
Cacciato împotriva Italiei (dec.), nr. 60633/16, 16 ianuarie 2018
Cacucci și Sabatelli împotriva Italiei (dec.), nr. 29797/09, 17 iunie 2014
Čakarević împotriva Croației, nr. 48921/13, 26 aprilie 2018
Caligiuri și alții împotriva Italiei, nr. 657/10 și alte 3 cereri, 9 septembrie 2014
Camera de Economie a Croației împotriva Serbiei (dec.), nr. 819/08, 25 aprilie 2017
Capital Bank AD împotriva Bulgariei, nr. 49429/99, CEDO 2005-XII (extrase)
Carson și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 42184/05, CEDO 2010
CDI Holding Aktiengesellschaft și alții împotriva Slovaciei (dec.), nr. 37398/97, 18 octombrie 2001
Ceni împotriva Italiei, nr. 25376/06, 4 februarie 2014
Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei (MC), nr. 38433/09, CEDO 2012
Chabauty împotriva Franței (MC), nr. 57412/08, 4 octombrie 2012
Chapman împotriva Regatului Unit (MC), nr. 27238/95, CEDO 2001-I
Chassagnou și alții împotriva Franței (MC), nr. 25088/94 și 2/02, CEDO 1999-III
Chengelyan și alții împotriva Bulgariei, nr. 47405/07, 21 aprilie 2016
Chiragov și alții împotriva Armeniei (MC), nr. 13216/05, CEDO 2015
Chroust împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 4295/03, CEDO 2006-XV
Cichopek și alții împotriva Poloniei (dec.), nr. 15189/10 și alte 1 627 de cereri, 14 mai 2013
Cindrić și Bešlić împotriva Croației, nr. 72152/13, 6 septembrie 2016
Cingilli Holding A.Ş. și Cingilloğlu împotriva Turciei, nr. 31833/06 și 37538/06, 21 iulie 2015
Connors împotriva Regatului Unit, nr. 66746/01, 27 mai 2004
Cooperativa Agricolă Slobozia-Hanesei împotriva Moldovei, nr. 39745/02, 3 aprilie 2007
Cooperativa La Laurentina împotriva Italiei, nr. 23529/94, 2 august 2001
Cvijetić împotriva Croației, nr. 71549/01, 26 februarie 2004
Czajkowska și alții împotriva Poloniei, nr. 16651/05, 13 iulie 2010

—D—

Da Conceição Mateus și Santos Januário împotriva Portugaliei (dec.), nr. 62235/12 și 57725/12, 8 octombrie 2013
Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei (dec.), nr. 13341/14, 1 septembrie 2015
Dabić împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (dec.), nr. 59995/00, 3 octombrie 2001
Damaiev împotriva Rusiei, nr. 36150/04, 29 mai 2012
Dassa Foundation și alții împotriva Liechtensteinului (dec.), nr. 696/05, 10 iulie 2007
Davydov împotriva Rusiei, nr. 18967/07, 30 octombrie 2014
De Luca împotriva Italiei, nr. 43870/04, 24 septembrie 2013
Debelianovi împotriva Bulgariei, nr. 61951/00, 29 martie 2007
Denev împotriva Suediei (dec.), nr. 12570/86, 18 ianuarie 1989
Denisov împotriva Ucrainei (MC), nr. 76639/11, 25 septembrie 2018
Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei, nr. 16903/03, 1 aprilie 2010
Depalle împotriva Franței (MC), nr. 34044/02, CEDO 2010
Des Fours Walderode împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 40057/98, CEDO 2004-V
Di Marco împotriva Italiei, nr. 32521/05, 26 aprilie 2011
Dickmann și Gion împotriva României, nr. 10346/03 și 10893/04, 24 octombrie 2017
Dimitrov și Hamanov împotriva Bulgariei, nr. 48059/06 și 2708/09, 10 mai 2011
Dimitrovi împotriva Bulgariei, nr. 12655/09, 3 martie 2015
Dobrowolski și alții împotriva Poloniei, nr. 45651/11 și alte 10 cereri, 13 martie 2018

Doğan și alții împotriva Turciei, nr. 8803/02 și alte 14 cereri, CEDO 2004-VI (extrase)
Đokić împotriva Bosniei și Herțegovinei, nr. 6518/04, 27 mai 2010
Dolneanu împotriva Moldovei, nr. 17211/03, 13 noiembrie 2007
Domalewski împotriva Poloniei (dec.), nr. 34610/97, CEDO 1999-V
Döring împotriva Germaniei (dec.), nr. 37595/97, CEDO 1999-VIII
Draon împotriva Franței (MC), nr. 1513/03, 6 octombrie 2005
Driza împotriva Albaniei, nr. 33771/02, CEDO 2007-V (extrase)
Družstevni Záložna Pria și alții împotriva Republicii Cehe, nr. 72034/01, 31 iulie 2008
Durini împotriva Italiei, nr. 19217/91, 12 ianuarie 2014

—E—

East West Alliance Limited împotriva Ucrainei, nr. 19336/04, 23 ianuarie 2014
Edoardo Palumbo împotriva Italiei, nr. 15919/89, 30 noiembrie 2000
Edwards împotriva Maltei, nr. 17647/04, 24 octombrie 2006
Efstathiou și Michailidis & Co. Motel Amerika împotriva Greciei, nr. 55794/00, CEDO 2003-IX
Elif Kizil împotriva Turciei, nr. 4601/06, 3 martie 2020
Elsanova împotriva Rusiei (dec.), nr. 57952/00, 15 noiembrie 2005
Eskelinen împotriva Finlandei (dec.), nr. 7274/02, 3 februarie 2004

—F—

Fábián împotriva Ungariei (MC), nr. 78117/13, 5 septembrie 2017
Fabris împotriva Franței (MC), nr. 16574/08, CEDO 2013 (extrase)
Fakas împotriva Ucrainei (dec.), nr. 4519/11, 3 iunie 2014
Federația Funcționarilor Vamali din Grecia, Gialouris și alții împotriva Greciei, nr. 24581/94, decizia Comisiei din 6 aprilie 1995, DR 81-B, pag. 123
Fedulov împotriva Rusiei, nr. 53068/08, 8 octombrie 2019
Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı împotriva Turciei, nr. 34478/97, 9 ianuarie 2007
Ferretti împotriva Italiei, nr. 25083/94, decizia Comisiei din 26 februarie 1997
Flamenbaum și alții împotriva Franței, nr. 3675/04 și 23264/04, 13 decembrie 2012
Floroiu împotriva României (dec.), nr. 15303/10, 12 martie 2013
Fomenko și alții împotriva Rusiei (dec.), nr. 42140/05 și alte 4 cereri, 24 septembrie 2019
Forminster Enterprises Limited împotriva Republicii Cehe, nr. 38238/04, 9 octombrie 2008
Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei (MC), nr. 25701/94, CEDO 2000-XII
Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei (reparație echitabilă) (MC), nr. 25701/94, 28 noiembrie 2002
Fredin împotriva Suediei (nr. 1), 18 februarie 1991, seria A nr. 192
Freitag împotriva Germaniei, nr. 71440/01, 19 iulie 2007
Frendo Randon și alții împotriva Maltei, nr. 2226/10, 22 noiembrie 2011
Frimu și alții împotriva României (dec.), nr. 45312/11 și alte 4 cereri, 7 februarie 2012
Fuklev împotriva Ucrainei, nr. 71186/01, 7 iunie 2005

—G—

G. împotriva Austriei, nr. 10094/82, decizia Comisiei din 14 mai 1984, DR 38
G.I.E.M. S.R.L. și alții împotriva Italiei (fond) (MC), nr. 1828/06 și alte 2 cereri, 28 iunie 2018

G.J. împotriva Luxemburgului, nr. 21156/93, 26 octombrie 2000
Gaćeša împotriva Croației (dec.), nr. 43389/02, 1 aprilie 2008
Galtieri împotriva Italiei (dec.), nr. 72864/01, 24 ianuarie 2006
Gashi împotriva Croației, nr. 32457/05, 13 decembrie 2007
Gasus Dosier- und Fördertechnik GmbH împotriva Țărilor de Jos, 23 februarie 1995, seria A nr. 306-B
Gayduk și alții împotriva Ucrainei (dec.), nr. 45526/99 și alte 20 de cereri, CEDO 2002-VI (extrase)
Gaygusuz împotriva Austriei, 16 septembrie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV
Geerings împotriva Țărilor de Jos, nr. 30810/03, 1 martie 2007
Gellérthegeyi și alții împotriva Ungariei (dec.) nr. 78135/13 429/14, 6 martie 2018
Gerasimov și alții împotriva Rusiei, nr. 29920/05 și alte 10 cereri, 1 iulie 2014
Giavi împotriva Greciei, nr. 25816/09, 3 octombrie 2013
Gillow împotriva Regatului Unit, 24 noiembrie 1986, seria A nr. 109
Giuran împotriva României, nr. 24360/04, CEDO 2011 (extrase)
Gladysheva împotriva Rusiei, nr. 7097/10, 6 decembrie 2011
Glas Nadezhda EOOD și Anatoliy Elenkov împotriva Bulgariei, nr. 14134/02, 11 octombrie 2007
Glod împotriva României, nr. 41134/98, 16 septembrie 2003
Gogitidze și alții împotriva Georgiei, nr. 36862/05, 12 mai 2015
Goretzky împotriva Germaniei (dec.), nr. 52447/99, 6 aprilie 2000
Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei, nr. 62543/00, CEDO 2004-III
Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 39794/98, CEDO 2002-VII
Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit, nr. 19955/05 și 15085/06, 23 septembrie 2008
Grishchenko împotriva Rusiei (dec.), nr. 75907/01, 8 iulie 2004
Grobelny împotriva Poloniei, nr. 60477/12, 5 martie 2020
Grozeva împotriva Bulgariei (dec.), nr. 52788/99, 3 noiembrie 2005
Grudić împotriva Serbiei, nr. 31925/08, 17 aprilie 2012
Guberina împotriva Croației, nr. 23682/13, 22 martie 2016
Gubiyev împotriva Rusiei, nr. 29309/03, 19 iulie 2011
Guiso și Consiglio împotriva Italiei (dec.), nr. 50821/06, 16 ianuarie 2018
Guiso-Gallisay împotriva Italiei (reparație echitabilă) (MC), nr. 58858/00, 22 decembrie 2009
Gustafsson împotriva Suediei (MC), hotărâre din 25 aprilie 1996, *Culegere* 1996-II, pag. 658

—H—

H.F. împotriva Slovaciei (dec.), nr. 54797/00, 9 decembrie 2003
Hakan Arı împotriva Turciei, nr. 13331/07, 11 ianuarie 2011
Hamer împotriva Belgiei, nr. 21861/03, CEDO 2007-V (extrase)
Handyside împotriva Regatului Unit, 7 decembrie 1976, seria A nr. 24
Hatton și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 36022/97, CEDO 2003-VIII
Haupt împotriva Austriei (dec.), nr. 55537/10, 2 mai 2017
Hentrich împotriva Franței, 22 septembrie 1994, seria A nr. 296-A
Herrmann împotriva Germaniei (MC), nr. 9300/07, 26 iunie 2012
Honecker și alții împotriva Germaniei (dec.), nr. 53991/00 și 54999/00, CEDO 2001-XII
Hornsby împotriva Greciei, 19 martie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-II
Hunguest Zrt împotriva Ungariei, nr. 66209/10, 30 august 2016
Hüseyin Kaplan împotriva Turciei, nr. 24508/09, 1 octombrie 2013
Hutten-Czapska împotriva Poloniei, nr. 35014/97, 22 februarie 2005

— I —

Ian Edgar (Liverpool) Ltd împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 37683/97, CEDO 2000-I
Iatridis împotriva Greciei (MC), nr. 31107/96, CEDO 1999-II
Igariene și Petrauskiene împotriva Lituaniei, nr. 26892/05, 21 iulie 2009
Ilyushkin și alții împotriva Rusiei, nr. 5734/08 și alte 28 de cereri, 17 aprilie 2012
Immobiliare Saffi împotriva Italiei, (MC), nr. 22774/93, CEDO 1999-V
Banca Internațională pentru Comerț și Dezvoltare AD și alții împotriva Bulgariei, nr. 7031/05, 2 iunie 2016
Interoliva ABEE împotriva Greciei, nr. 58642/00, 10 iulie 2003
Irlanda împotriva Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, seria A nr. 25
Ivanov împotriva Ucrainei, nr. 15007/02, 7 decembrie 2006
Ivanova și Cherkezov împotriva Bulgariei, nr. 46577/15, 21 aprilie 2016
Iwaszkiewicz împotriva Poloniei, nr. 30614/06, 26 iulie 2011

— J —

J.A. Pye (Oxford) Ltd împotriva Regatului Unit, nr. 44302/02, 15 noiembrie 2005
J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd împotriva Regatului Unit (MC), nr. 44302/02, CEDO 2007-III
J.D. și A. împotriva Regatului Unit, nr. 32949/17 și 34614/17, 24 octombrie 2019
J.L.S. împotriva Spaniei (dec.), nr. 41917/98, CEDO 1999-V
J.S. și A.S. împotriva Poloniei, nr. 40732/98, 24 mai 2005
Jahn și alții împotriva Germaniei (MC), nr. 46720/99 și alte 2 cereri, CEDO 2005-VI
Jahn și Thurm împotriva Germaniei (dec.), nr. 46720/99, 25 aprilie 2002
James și alții împotriva Regatului Unit, 21 februarie 1986, seria A nr. 98
Janković împotriva Croației (dec.), nr. 43440/98, CEDO 2000-X
Jantner împotriva Slovaciei, nr. 39050/97, 4 martie 2003
Jasinskij și alții împotriva Lituaniei, nr. 38985/97, decizia Comisiei din 9 septembrie 1998
Jasiūniene împotriva Lituaniei, nr. 41510/98, 6 martie 2003
Jeličić împotriva Bosniei și Herțegovinei, nr. 41183/02, CEDO 2006-XII
Jokela împotriva Finlandei, nr. 28856/95, CEDO 2002-IV

— K —

Kamoy Radyo Televizyon Yayincilik ve Organizasyon A.S. împotriva Turciei, nr. 19965/06, 16 aprilie 2019
Karachalios împotriva Greciei (dec.), nr. 67810/14, 24 ianuarie 2017
Karner împotriva Austriei, nr. 40016/98, CEDO 2003-IX
Kataridis și alții împotriva Greciei, 15 noiembrie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-V
Katte Klitsche de la Grange împotriva Italiei, 27 octombrie 1994, seria A nr. 293-B
Katz împotriva României, nr. 29739/03, 20 ianuarie 2009
Keegan împotriva Irlandei, 26 mai 1994, seria A nr. 290
Kehaya și alții împotriva Bulgariei, nr. 47797/99 și 68698/01, 12 ianuarie 2006
Keriman Tekin și alții împotriva Turciei, nr. 22035/10, 15 noiembrie 2016
Kerimova și alții împotriva Rusiei, nr. 17170/04 și alte 5 cereri, 3 mai 2011
Kesyan împotriva Rusiei, nr. 36496/02, 19 octombrie 2006
Khachatryan împotriva Armeniei, nr. 31761/04, 1 decembrie 2009

Khodorkovskiy și Lebedev împotriva Rusiei, nr. 11082/06 și 13772/05, 25 iulie 2013
Khoniakina împotriva Georgiei, nr. 17767/08, 19 iunie 2012
Kirilova și alții împotriva Bulgariei, nr. 42908/98 și alte 3 cereri, 9 iunie 2005
Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei, nr. 60669/00, CEDO 2004-IX
Klauz împotriva Croației, nr. 28963/10, 18 iulie 2013
Klein împotriva Austriei, nr. 57028/00, 3 martie 2011
Kleine Staarman împotriva Țărilor de Jos, nr. 10503/83, decizia Comisiei din 16 mai 1985, DR 42, pag.

162

Köksal împotriva Turciei (dec.), nr. 30253/06, 26 noiembrie 2013
Kolesnyk împotriva Ucrainei (dec.), nr. 57116/10, 3 iunie 2014
Könyv-Tár Kft și alții împotriva Ungariei, nr. 21623/13, 16 octombrie 2018
Konstantin Markin împotriva Rusiei (MC), nr. 30078/06, CEDO 2012 (extrase)
Konstantin Stefanov împotriva Bulgariei, nr. 35399/05, 27 octombrie 2015
Kopecký împotriva Slovaciei (MC), nr. 44912/98, CEDO 2004-IX
Kosmas și alții împotriva Greciei, nr. 20086/13, 29 iunie 2017, pct. 68-71
Kosmidis și Kosmidou împotriva Greciei, nr. 32141/04, 8 noiembrie 2007
Kotov împotriva Rusiei (MC), nr. 54522/00, 3 aprilie 2012
Koua Poirrez împotriva Franței, nr. 40892/98, CEDO 2003-X
Koufaki și Adedy împotriva Greciei (dec.), nr. 57665/12, 57657/12, 7 mai 2013
Kovalenok împotriva Letoniei (dec.), nr. 54264/00, 15 februarie 2001
Kozak împotriva Poloniei, nr. 13102/02, 2 martie 2010
Kozacioğlu împotriva Turciei (MC), nr. 2334/03, 19 februarie 2009
Kozlovs împotriva Letoniei (dec.), nr. 50835/00, 23 noiembrie 2000
Krajnc împotriva Sloveniei, nr. 38775/14, 31 octombrie 2017
Kranz împotriva Poloniei (dec.), nr. 6214/02, 10 septembrie 2002
Krivosogova împotriva Rusiei (dec.), nr. 74694/01, 1 aprilie 2004
Kroon și alții împotriva Țărilor de Jos, 27 octombrie 1994, seria A nr. 297-C
Krstić împotriva Serbiei, nr. 45394/06, 10 decembrie 2013, pct. 83
Kuchař și Štis împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 37527/97, 21 octombrie 1998
Kukalo împotriva Rusiei, nr. 63995/00, 3 noiembrie 2005
Kuna împotriva Germaniei (dec.), nr. 52449/99, CEDO 2001-V (extrase)
Kunić împotriva Croației, nr. 22344/02, 11 ianuarie 2007
Kurşun împotriva Turciei, nr. 22677/10, 30 octombrie 2018
Kutlu și alții împotriva Turciei, nr. 51861/11, 13 decembrie 2016, pct. 58
Kuzhelev și alții împotriva Rusiei, nr. 64098/09 și alte 6 cereri, 15 octombrie 2019
Kyrtatos împotriva Greciei, nr. 41666/98, CEDO 2003-VI (extrase)

Łqcz împotriva Poloniei (dec.), nr. 22665/02, 23 iunie 2009
Lachikhina împotriva Rusiei, nr. 38783/07, 10 octombrie 2017
Lakićević și alții împotriva Muntenegrului și Serbiei, nr. 27458/06 și alte 3 cereri, 13 decembrie 2011
Larioshina împotriva Rusiei (dec.), nr. 56869/00, 23 aprilie 2002
Larkos împotriva Ciprului (MC), nr. 29515/95, CEDO 1999-I
Lavrechov împotriva Republicii Cehe, nr. 57404/08, CEDO 2013
Lederer împotriva Germaniei (dec.), nr. 6213/03, CEDO 2006-VI
Lekić împotriva Sloveniei (MC), nr. 36480/07, 11 decembrie 2018
Lenskaya împotriva Rusiei, nr. 28730/03, 29 ianuarie 2009
Lenz împotriva Germaniei (dec.), nr. 40862/98, CEDO 2001-X

Lenzing AG împotriva Regatului Unit, nr. 38817/97, decizia Comisiei din 9 septembrie 1998
Lessing și Reichelt împotriva Germaniei (dec.) nr. 49646/10 și 3365/11, 16 octombrie 2012
Levänen și alții împotriva Finlandei (dec.), nr. 34600/03, 11 aprilie 2006
Likvidējāmā p/s Selga și Vasiļevska împotriva Letoniei (dec.), nr. 17126/02 și 24991/02, 1 octombrie 2013
Lindheim și alții împotriva Norvegiei, nr. 13221/08 și 2139/10, 12 iunie 2012
Liseytsseva și Maslov împotriva Rusiei, nr. 39483/05 și 40527/10, 9 octombrie 2014
Lisnyy și alții împotriva Ucrainei și Rusiei (dec.), nr. 5355/14 și alte 2 cereri, 5 iulie 2016
Lithgow și alții împotriva Regatului Unit, 8 iulie 1986, seria A nr. 102
Lizanets împotriva Ucrainei, nr. 6725/03, 31 mai 2007
Ljaskaj împotriva Croației, nr. 58630/11, 20 decembrie 2016
Ljubljanska banka d.d. împotriva Croației (dec.), nr. 29003/07, 12 mai 2015
Lo Tufo împotriva Italiei, nr. 64663/01, CEDO 2005-III
Lungoci împotriva României, nr. 62710/00, 26 ianuarie 2006
Luordo împotriva Italiei, nr. 32190/96, CEDO 2003-IX

—M—

M.A. și alții împotriva Finlandei (dec.), nr. 27793/95, iunie 2003
Machard împotriva Franței, nr. 42928/02, 25 aprilie 2006
Maggio și alții împotriva Italiei, nr. 46286/09 și alte 4 cereri, 31 mai 2011
Mago și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, nr. 12959/05 și alte 5 cereri, 3 mai 2012
Maioli împotriva Italiei, nr. 18290/02, 12 iulie 2011
Malama împotriva Greciei, nr. 43622/98, CEDO 2001-II
Malhous împotriva Republicii Cehe (dec.) (MC), nr. 33071/96, CEDO 2000-XII
Malik împotriva Regatului Unit, nr. 23780/08, 13 martie 2012
Malinovskiy împotriva Rusiei, nr. 41302/02, CEDO 2005-VII (extrase)
Mamatas și alții împotriva Greciei, nr. 63066/14 și alte 2 cereri, 21 iulie 2016
Manushaqe Puto și alții împotriva Albaniei, nr. 604/07 și alte 3 cereri, 31 iulie 2012
Marckx împotriva Belgiei, 13 iunie 1979, seria A nr. 31
Maria Atanasiu și alții împotriva României, nr. 30767/05 și 33800/06, 12 octombrie 2010
Marija Božić împotriva Croației, nr. 50636/09, 24 aprilie 2014
Marini împotriva Albaniei, nr. 3738/02, 18 decembrie 2007
Marshall și alții împotriva Maltei, nr. 79177/16, 11 februarie 2020
Matheis împotriva Germaniei (dec.), nr. 73711/01, 1 februarie 2005
Matheus împotriva Franței, nr. 62740/00, 31 martie 2005
Matos e Silva, Lda., și alții împotriva Portugaliei, 16 septembrie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV
Maurice împotriva Franței (MC), nr. 11810/03, CEDO 2005-IX
Mauriello împotriva Italiei (dec.), nr. 14862/07, 13 septembrie 2016
Mazurek împotriva Franței, nr. 34406/97, CEDO 2000-II
McCann împotriva Regatului Unit, nr. 19009/04, CEDO 2008
Megadat.com SRL împotriva Moldovei, nr. 21151/04, CEDO 2008
Mellacher și alții împotriva Austriei, 19 decembrie 1989, seria A nr. 169
Melnychuk împotriva Ucrainei (dec.), nr. 28743/03, CEDO 2005-IX
Meltex Ltd și Movsesyan împotriva Armeniei, nr. 32283/04, 17 iunie 2008
Metaxas împotriva Greciei, nr. 8415/02, 27 mai 2004
Microintellect OOD împotriva Bulgariei, nr. 34129/03, 4 martie 2014
Milhau împotriva Franței, nr. 4944/11, 10 iulie 2014

Mindek împotriva Croației, nr. 6169/13, 30 august 2016
Mockienė împotriva Lituaniei (dec.), nr. 75916/13, 4 iulie 2017
Molla Sali împotriva Greciei (MC), nr. 20452/14, 19 decembrie 2018
Morabito și alții împotriva Italiei (dec.), 58572/00, 7 iunie 2005
Moskal împotriva Poloniei, nr. 10373/05, 15 septembrie 2009
Müller împotriva Austriei, nr. 5849/72, decizia Comisiei din 1 octombrie 1975, Decizii și rapoarte (DR) 3
Musa împotriva Austriei, nr. 40477/98, decizia Comisiei din 10 septembrie 1998
Musa Tarhan împotriva Turciei, nr. 12055/17, 23 octombrie 2018
Mykhaylenko și alții împotriva Ucrainei, nr. 35091/02 și alte 9 cereri, CEDO 2004-XII

—N—

N.K.M. împotriva Ungariei, nr. 66529/11, 14 mai 2013
National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society și Yorkshire Building Society împotriva Regatului Unit, 23 octombrie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VII
Neij și Sunde Kolmisoppi împotriva Suediei (dec.), nr. 40397/12, 19 februarie 2013
Nerva și alții împotriva Regatului Unit, nr. 42295/98, CEDO 2002-VIII
Niemietz împotriva Germaniei, 16 decembrie 1992, seria A nr. 251-B
Novoseletskiy împotriva Ucrainei, nr. 47148/99, CEDO 2005-II (extrase)

—O—

O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd împotriva Irlandei, nr. 44460/16, 7 iunie 2018
OAQ Neftyanaya Kompaniya Yukos împotriva Rusiei, nr. 14902/04, 20 septembrie 2011
O.N. împotriva Bulgariei (dec.), nr. 35221/97, 6 aprilie 2000
Olaru și alții împotriva Moldovei, nr. 476/07 și alte 3 cereri, 28 iulie 2009
Olbertz împotriva Germaniei (dec.), nr. 37592/97, CEDO 1999-V
Olczak împotriva Poloniei (dec.), nr. 30417/96, CEDO 2002-X (extrase)
OGIS-Institut Stanislas, OGEC Saint-Pie X și Blanche de Castille și alții împotriva Franței, nr. 42219/98 și 54563/00, 27 mai 2004
Omasta împotriva Slovaciei (dec.), nr. 40221/98, 10 decembrie 2002
Öneryıldız împotriva Turciei (MC), nr. 48939/99, CEDO 2004-XII
OOO Avrova Maloetazhnoe Stroitelstvo împotriva Rusiei, nr. 5738/18, 7 aprilie 2020
Orion-Břeclav, S.R.O. împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 43783/98, 13 ianuarie 2004
Orlić împotriva Croației, nr. 48833/07, 21 iunie 2011
Orlović și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, nr. 16332/18, 1 octombrie 2019
Osmanyany și Amiraghyany împotriva Armeniei, nr. 71306/11, 11 octombrie 2018
Ouzounoglou împotriva Greciei, nr. 32730/03, 24 noiembrie 2005
Öztürk împotriva Turciei (MC), nr. 22479/93, CEDO 1999-VI

—P—

P. Plaisier B.V. împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 46184/16 și alte 2 cereri, 14 noiembrie 2017
Păduraru împotriva României, nr. 63252/00, CEDO 2005-XII (extrase)
Paeffgen GmbH împotriva Germaniei (dec.), nr. 25379/04 și alte 3 cereri, 18 septembrie 2007
Pančenko împotriva Letoniei (dec.), nr. 40772/98, 28 octombrie 1999

Panchenko împotriva Ucrainei, nr. 10911/05, 10 decembrie 2010
Panfile împotriva României (dec.), 13902/11, 20 martie 2012
Papachelas împotriva Greciei (MC), nr. 31423/96, CEDO 1999-II
Papamichalopoulos împotriva Greciei, 24 iunie 1993, seria A nr. 260-B
Paplauskienė împotriva Lituaniei, nr. 31102/06, 14 octombrie 2014
Parrillo împotriva Italiei (MC), nr. 46470/11, CEDO 2015
Parvanov și alții împotriva Bulgariei, nr. 74787/01, 7 ianuarie 2010
Pasteli și alții împotriva Moldovei, nr. 9898/02 și alte 3 cereri, 15 iunie 2004
Paulet împotriva Regatului Unit, nr. 6219/08, 13 mai 2014
Pendov împotriva Bulgariei, nr. 44229/11, 3 martie 2020
Perdigão împotriva Portugaliei (MC), nr. 24768/06, 16 noiembrie 2010
Perre împotriva Italiei (dec.), nr. 32387/96, 21 septembrie 1999
Phillips împotriva Regatului Unit, nr. 41087/98, CEDO 2001-VII
Philippou împotriva Ciprului, nr. 71148/10, 14 iunie 2016
Phocas împotriva Franței, 23 aprilie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-II
Pialopoulos și alții împotriva Greciei, nr. 37095/97, 15 februarie 2001
Pietrzak împotriva Poloniei, nr. 38185/02, 8 ianuarie 2008
Pincová și Pinc împotriva Republicii Cehe, nr. 36548/97, CEDO 2002-VIII
Pine Valley Developments Ltd și alții împotriva Irlandei, 29 noiembrie 1991, seria A nr. 222
Pištová împotriva Republicii Cehe, nr. 73578/01, 26 octombrie 2004
Platakou împotriva Greciei, nr. 38460/97, CEDO 2001-I
Plechanow împotriva Poloniei, nr. 22279/04, 7 iulie 2009
Poltorachenko împotriva Ucrainei, nr. 77317/01, 18 ianuarie 2005
Poulain împotriva Franței (dec.), nr. 52273/08, 8 februarie 2011
Preda și alții împotriva României, nr. 9584/02 și alte 7 cereri, 29 aprilie 2014
Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei, 20 noiembrie 1995, seria A nr. 332
Preußische Treuhand GmbH & Co. KG a.A. împotriva Poloniei (dec.), nr. 47550/06, 7 octombrie 2008
Prințul Hans-Adam II al Liechtensteinului împotriva Germaniei (MC), nr. 42527/98, CEDO 2001-VIII
Prodan împotriva Moldovei, nr. 49806/99, CEDO 2004-III (extrase)
Prokopovich împotriva Rusiei, nr. 58255/00, CEDO 2004-XI (extrase)
Protsenko împotriva Rusiei, nr. 13151/04, 31 iulie 2008
Pyrantienė împotriva Lituaniei, nr. 45092/07, 12 noiembrie 2013

—R—

R. Kačapor și alții împotriva Serbiei, nr. 2269/06 și alte 5 cereri, 15 ianuarie 2008
R & L, s.r.o., și alții împotriva Republicii Cehe, nr. 37926/05 și alte 4 cereri, 3 iulie 2014
R.Sz. împotriva Ungariei, nr. 41838/11, 2 iulie 2013
Radio France și alții împotriva Franței (dec.), nr. 53984/00, CEDO 2003-X (extrase)
Radomilja și alții împotriva Croației (MC), nr. 37685/10 și 22768/12, 20 martie 2018
Radovici și Stănescu împotriva României, nr. 68479/01 și alte 2 cereri, CEDO 2006-XIII (extrase)
Rafinările grecești Stran și Stratis și Andreadis împotriva Greciei, 9 decembrie 1994, seria A nr. 301-B
Raimondo împotriva Italiei, 22 februarie 1994, seria A nr. 281-A
Ramaer și Van Villingen împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 34880/12, 23 octombrie 2012
Rasmussen împotriva Poloniei, nr. 38886/05, 28 aprilie 2009
Reisner împotriva Turciei, nr. 46815/09, 21 iulie 2015
Richardson împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 26252/08, 10 mai 2012
Riela și alții împotriva Italiei (dec.), nr. 52439/99, 4 septembrie 2001
Romeva împotriva Macedoniei de Nord, nr. 32141/10, 12 decembrie 2019

Rosenzweig și Bonded Warehouses Ltd. împotriva Poloniei, nr. 51728/99, 28 iulie 2005
Rosiński împotriva Poloniei, nr. 17373/02, 17 iulie 2007
Rossitto împotriva Italiei, nr. 7977/03, 26 mai 2009
Rousk împotriva Suediei, nr. 27183/04, 25 iulie 2013
Rudzińska împotriva Poloniei (dec.), nr. 45223/99, CEDO 1999-VI
Ruiz Mateos împotriva Regatului Unit, nr. 13021/87, decizia Comisiei din 8 septembrie 1988, Decizii și rapoarte (DR) 57
Rummi împotriva Estoniei, nr. 63362/09, 15 ianuarie 2015
*Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd și alții împotriva Georgiei**, nr. 16812/17, 18 iulie 2019
Ryabykh împotriva Rusiei, nr. 52854/99, CEDO 2003-IX
Rysovsky împotriva Ucrainei, nr. 29979/04, 20 octombrie 2011

—S—

S. împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 11716/85, 14 mai 1986
S.A. Bio d'Ardenne împotriva Belgiei, nr. 44457/11, 12 noiembrie 2019
S.A. Dangeville împotriva Franței, nr. 36677/97, CEDO 2002-III
S.C. Antares Transport S.A. și S.C. Transroby S.R.L. împotriva României, nr. 27227/08, 15 decembrie 2015
Saccoccia împotriva Austriei, nr. 69917/01, 18 decembrie 2008
Saghinadze și alții împotriva Georgiei, nr. 18768/05, 27 mai 2010
Salabiaku împotriva Franței, 7 octombrie 1988, seria A nr. 141-A
Saliba împotriva Maltei, nr. 4251/02, 8 noiembrie 2005
Sargsyan împotriva Azerbaidjanului (MC), nr. 40167/06, CEDO 2015
Savickas și alții împotriva Lituaniei (dec.), nr. 66365/09 și alte 5 cereri, 15 octombrie 2013
Scagliarini împotriva Italiei (dec.), nr. 56449/07, 3 martie 2015
SCEA Ferme de Fresnoy împotriva Franței (dec.), nr. 61093/00, CEDO 2005-XIII (extrase)
SC Editura Orizonturi SRL împotriva României, nr. 15872/03, 13 mai 2008
Schembri și alții împotriva Maltei, nr. 42583/06, 10 noiembrie 2009
Schirmer împotriva Poloniei, nr. 68880/01, 21 septembrie 2004
Schwengel împotriva Germaniei (dec.), nr. 52442/99, 2 martie 2000
Scollo împotriva Italiei, 28 septembrie 1995, seria A nr. 315-C
Scordino împotriva Italiei (nr. 1) (MC), nr. 36813/97, CEDO2006-V
Selçuk și Asker împotriva Turciei, 24 aprilie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-II
Šeiko împotriva Lituaniei, nr. 82968/17, 11 februarie 2020
Şerife Yiğit împotriva Turciei (MC), nr. 3976/05, 2 noiembrie 2010
Sfintele Mânăstiri împotriva Greciei, 9 decembrie 1994, seria A nr. 301-A, pag. 34-35
Sherstyuk împotriva Ucrainei (dec.), nr. 37658/03, 18 septembrie 2006
Shestakov împotriva Rusiei (dec.), nr. 48757/99, 18 iunie 2002
Shesti Mai Engineering OOD și alții împotriva Bulgariei, nr. 17854/04, 20 septembrie 2011
Shlepkin împotriva Rusiei, nr. 3046/03, 1 februarie 2007
Shvedov împotriva Rusiei, nr. 69306/01, 20 octombrie 2005
SIA AKKA/LAA împotriva Letoniei, nr. 562/05, 12 iulie 2016
Sildedzis împotriva Poloniei, nr. 45214/99, 24 mai 2005
Silickienė împotriva Lituaniei, nr. 20496/02, 10 aprilie 2012
Simonyan împotriva Armeniei, nr. 18275/08, 7 aprilie 2016
Sirc împotriva Sloveniei, nr. 44580/98, 8 aprilie 2008
Skibiński împotriva Poloniei, nr. 52589/99, 14 noiembrie 2006
Skórits împotriva Ungariei, nr. 58171/09, 16 septembrie 2014

Skórkiewicz împotriva Poloniei (dec.), nr. 39860/98, 1 iunie 1999
Skowroński împotriva Poloniei (dec.), nr. 52595/99, 28 iunie 2001
Skrzyński împotriva Poloniei, nr. 38672/02, 6 septembrie 2007
Slivenko și alții împotriva Letoniei (dec.) (MC), nr. 48321/99, CEDO 2002-II (extrase)
Smiljanić împotriva Sloveniei (dec.), nr. 481/04, 2 iunie 2006
Smith Kline și French Laboratories Ltd împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 12633/87, 4 octombrie 1990
Societatea S. și T. împotriva Suediei, nr. 11189/84, decizia Comisiei din 11 decembrie 1986, DR 50, pag. 138
Sorić împotriva Croației (dec.), nr. 43447/98, 16 martie 2000
Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei, nr. 48553/99, CEDO 2002-VII
Špaček, s.r.o., împotriva Republicii Cehe, nr. 26449/95, 9 noiembrie 1999
Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei, 23 septembrie 1982, seria A nr. 52
Stankiewicz împotriva Poloniei, nr. 46917/99, CEDO 2006-VI
Statileo împotriva Croației, nr. 12027/10, 10 iulie 2014
Stec și alții împotriva Regatului Unit (dec.) (MC), nr. 65731/01 și 65900/01, CEDO 2005-X
Stefanetti și alții împotriva Italiei, nr. 21838/10 și alte 7 cereri, 15 aprilie 2014
Stere și alții împotriva României, nr. 25632/02, 23 februarie 2006
Străin și alții împotriva României, nr. 57001/00, CEDO 2005-VII
Streltsov și alți „pensionari militari din Novocherkassk” împotriva Rusiei, nr. 8549/06 și alte 86 cereri, 29 iulie 2010
Stretch împotriva Regatului Unit, nr. 44277/98, 24 iunie 2003
Strezovski și alții împotriva Macedoniei de Nord, nr. 14460 și alte 7 cereri, 27 februarie 2020
Stummer împotriva Austriei (MC), nr. 37452/02, CEDO 2011
Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei (dec.), nr. 75909/01, 30 august 2007
Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei, nr. 75909/01, 20 ianuarie 2009
Sukhanov și Ilchenko împotriva Ucrainei, nr. 68385/10 și 71378/10, 26 iunie 2014
Sukhobokov împotriva Rusiei, nr. 75470/01, 13 aprilie 2006
Suljagić împotriva Bosniei și Herțegovinei, nr. 27912/02, 3 noiembrie 2009
Sun împotriva Rusiei, nr. 31004/02, 5 februarie 2009
Surugiu împotriva României, nr. 48995/99, 20 aprilie 2004
Süzer și Eksen Holding A.Ş. împotriva Turciei, nr. 6334/05, 23 octombrie 2012
Sypchenko împotriva Rusiei, nr. 38368/04, 1 martie 2007

—T—

Taşkaya împotriva Turciei, nr. 14004/06, 13 februarie 2018
Tchokontio Happi împotriva Franței, nr. 65829/12, 9 aprilie 2015
Teteriny împotriva Rusiei, nr. 11931/03, 30 iunie 2005
Todorov împotriva Bulgariei (dec.), nr. 65850/01, 13 mai 2008
Tormala împotriva Finlandei (dec.), nr. 41258/98, 16 martie 2004
Toșcuță și alții împotriva României, nr. 36900/03, 25 noiembrie 2008
Trajkovski împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (dec.), nr. 53320/99, CEDO 2002-IV
Tre Traktörer Aktiebolag împotriva Suediei, 7 iulie 1989, seria A nr. 159
Tudor împotriva României, nr. 21911/03, 24 martie 2009

—U—

Udovičić împotriva Croației, nr. 27310/09, 24 aprilie 2014

Ukraine-Tyumen împotriva Ucrainei, nr. 22603/02, 22 noiembrie 2007
Ünspeđ Paket Servisi SaN. Ve TiC. A.Ş. împotriva Bulgariei, nr. 3503/08, 13 octombrie 2015
Urbárska Obec Trenčianske Biskupice împotriva Slovaciei, nr. 74258/01, 27 noiembrie 2007
Uzan și alții împotriva Turciei, nr. 19620/05 și alte 3 cereri, 5 martie 2019

—V—

Valentin împotriva Danemarcei, nr. 26461/06, 26 martie 2009
Valle Pierimpiè Società Agricola S.P.A. împotriva Italiei, nr. 46154/11, 23 septembrie 2014
Valkov și alții împotriva Bulgariei, nr. 2033/04 și alte 8 cereri, 25 octombrie 2011
Van den Bouwhuijsen și Schuring împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 44658/98, 16 decembrie 2003
Van Marle și alții împotriva Țărilor de Jos, 26 iunie 1986, seria A nr. 101
Van Offeren împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 19581/04, 5 iulie 2005
Varvara împotriva Italiei, nr. 17475/09, 29 octombrie 2013
Vasilescu împotriva României, 22 mai 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-III
Vasilev și Doycheva împotriva Bulgariei, nr. 14966/04, 31 mai 2012
Vaskrsić împotriva Sloveniei, nr. 31371/12, 25 aprilie 2017
Vassallo împotriva Maltei, nr. 57862/09, 11 octombrie 2011
Vedernikova împotriva Rusiei, nr. 25580/02, 12 iulie 2007
Veits împotriva Estoniei, nr. 12951/11, 15 ianuarie 2015
Vékony împotriva Ungariei, nr. 65681/13, 13 ianuarie 2015
Velikovi și alții împotriva Bulgariei, nr. 43278/98 și alte 8 cereri, 15 martie 2007
Velosa Barreto împotriva Portugaliei, 21 noiembrie 1995, seria A nr. 334
Veselá și Loyka împotriva Slovaciei (dec.), nr. 54811/00, 13 decembrie 2005
Vijatović împotriva Croației, nr. 50200/13, 16 februarie 2016
Vikentijevik împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 50179/07, 6 februarie 2014
Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei (MC), nr. 63235/00, CEDO 2007-II
Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei (MC), nr. 71243/01, 25 octombrie 2012
Vitiello împotriva Italiei, nr. 77962/01, 23 martie 2006
Vladimirov împotriva Bulgariei (dec.), nr. 58043/10, 25 septembrie 2018
Vodă și Bob împotriva României, nr. 7976/02, 7 februarie 2008
Von Maltzan și alții împotriva Germaniei (dec.) (MC), nr. 71916/01 și alte 2 cereri, CEDO 2005-V
Vrtar împotriva Croației, nr. 39380/13, 7 ianuarie 2016
Vulakh și alții împotriva Rusiei, nr. 33468/03, 10 ianuarie 2012

—W—

Wallishauser împotriva Austriei (nr. 2), nr. 14497/06, 20 iunie 2013
Wasa Liv Ömsesidigt, Försäkringsbolaget Valands Pensionsstiftelse și un grup de aproximativ 15 000 persoane fizice împotriva Suediei, nr. 13013/87, decizia Comisiei din 14 decembrie 1988, DR 58, pag.186
Webb împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 56054/00, 10 februarie 2004
Welch împotriva Regatului Unit, 9 februarie 1995, seria A nr. 307-A
Wendenburg și alții împotriva Germaniei (dec.), nr. 71630/01, CEDO 2003-II (extrase)
Werra Naturstein GmbH & Co Kg împotriva Germaniei, nr. 32377/12, 19 ianuarie 2017
Wessels-Bergervoet împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 34462/97, 3 octombrie 2000
Wieczorek împotriva Poloniei, nr. 18176/05, 8 decembrie 2009
Wysowska împotriva Poloniei, nr. 12792/13, 23 ianuarie 2018

—Y—

[*Yanakiev împotriva Bulgariei*](#), nr. 40476/98, 10 august 2006
[*Yaroslavtsev împotriva Rusiei*](#), nr. 42138/02, 2 decembrie 2004
[*Yaşar împotriva României*](#), nr. 64863/13, 26 noiembrie 2019
[*Yavaş și alții împotriva Turciei*](#), nr. 36366/06, 5 martie 2019
[*Yershova împotriva Rusiei*](#), nr. 1387/04, 8 aprilie 2010
[*Yetiş și alții împotriva Turciei*](#), nr. 40349/05, 6 iulie 2010
[*Yildirim împotriva Italiei*](#) (dec.), nr. 38602/02, CEDO 2003-IV
[*Yuriy Lobanov împotriva Rusiei*](#), nr. 15578/03, 2 decembrie 2010
[*Yuriy Nikolayevich Ivanov împotriva Ucrainei*](#), nr. 40450/04, 15 octombrie 2009

—Z—

[*Z.A.N.T.E. – Marathonisi A.E. împotriva Greciei*](#), nr. 14216/03, 6 decembrie 2007
[*Zammit și Vassallo împotriva Maltei*](#), nr. 43675/16, 28 mai 2019
[*Zamoyski-Brisson împotriva Poloniei*](#) (dec.), nr. 19875/13, 5 septembrie 2017
[*Zanghi împotriva Italiei*](#), 19 februarie 1991, seria A nr. 194-C
[*Zastava It Turs împotriva Serbiei*](#) (dec.), nr. 24922/12, 9 aprilie 2013
[*Zbaranskaya împotriva Ucrainei*](#), nr. 43496/02, 11 octombrie 2005
[*Zehentner împotriva Austriei*](#), nr. 20082/02, 16 iulie 2009
[*Zeibek împotriva Greciei*](#), nr. 46368/06, 9 iulie 2009
[*Zelenchuk și Tsytsyura împotriva Ucrainei*](#), nr. 846/16, 1075/16, 22 mai 2018
[*Zhelyazkov împotriva Bulgariei*](#), nr. 11332/04, 9 octombrie 2012
[*Zhidov și alții împotriva Rusiei*](#), nr. 54490/10 și alte 3 cereri, 16 octombrie 2018
[*Zhigalev împotriva Rusiei*](#), nr. 54891/00, 6 iulie 2006
[*Zielinski și Pradal și Gonzalez și alții împotriva Franței*](#) (MC), nr. 24846/94 și alte 9 cereri, CEDO 1999-

VII

[*Ziya Çevik împotriva Turciei*](#), nr. 19145/08, 21 iunie 2011
[*Zolotas împotriva Greciei \(nr. 2\)*](#), nr. 66610/09, CEDO 2013 (extrase)
[*Zouboulidis împotriva Greciei \(nr. 2\)*](#), nr. 36963/06, 25 iunie 2009
[*Zrilić împotriva Croației*](#), nr. 46726/11, 3 octombrie 2013
[*Zvolský și Zvolská împotriva Republicii Cehe*](#), nr. 46129/99, CEDO 2002-IX